

Fjellhaug
internasjonale
Høgskole

Studieplan for
Bachelor i teologi og misjon
(180 studiepoeng)

Høsten 2015

FJELLHAUG INTERNASJONALE HØGSKOLE

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1 Innledning.....	4
1.2 Grunnlag for oppnåelse av bachelorgrad i teologi og misjon	4
1.3 Gradsbetegnelse	4
2. Opptak	4
2.1 Opptak	4
2.2 Opptakskrav	4
2.3 Politiattest for studenter ved avdeling Oslo	5
2.4 Politiattest for studenter ved avdeling København	5
3. Studiets hovedmålsetting.....	6
3.1 Hovedmålsetting.....	6
3.2 Hva kvalifiserer studiet til?	6
4. Kvalifikasjonsrammeverk for Bachelor i teologi og misjon	6
5. Studiets faglige profil	7
5.1 Studieåret.....	7
5.2 Undervisningsspråk	7
5.3 Timetall og pensummengde	7
5.4. Evaluerings- og vurderingsformer.....	7
6. Pedagogisk profil.....	7
6.1 Pedagogisk profil.....	7
6.2 Oppgaveskriving i høyere utdanning	8
7. Studieprogrammets oppbygning	8
7.1 Studieprogrammets oppbygning	8
8. Internasjonalisering og samarbeidspartnere	11
9. Kvalitetssikring av studiet.....	11
10. Emnebeskrivelser	13
10.1 Emnebeskrivelser for grunnivå (1000-nivå)	13
RLE1001 Innføring i Bibelen (10 stp/ECTS)	13
RLE1002 Kirkehistorie og konfesjonskunnskap (10 stp/ECTS)	16
RLE1003 Kristen tro, etikk og livstolkning (10 stp/ECTS).....	18
RLE1004 Verdensreligionene (10 stp/ECTS).....	20
RLE1007 Bibelfag (10 stp/ECTS)	23
EX1001 Examen philosophicum (10 stp/ECTS)	26
EX1003 Examen facultatum (10 stp/ECTS)	29
TM1001 Nytestamentlig gresk (20 stp/ECTS).....	32
10. 2 Emnebeskrivelser for fordypningsnivå (2000-nivå)	35

TM2001 GT og misjon (10 stp/ECTS)	35
TM2003 Johannesevangeliet og Romerbrevet (10 stp/ECTS).....	38
TM2004 Nytestamentlig bibelteologi (10 stp/ECTS)	41
TM2005 Nytestamentlig samtidshistorie og teologihistorie (10 stp/ECTS).....	43
TM2006 Jesus Kristus i Bibelen, bekjennelse og kontekst (10 stp/ECTS).....	45
TM2007 Dogmatikk med tekstlesning (15 stp/ECTS).....	48
TM2008 Misjonsteologi (10 stp/ECTS).....	51
TM2009 Misjon i kontekst (10 stp/ECTS).....	53
TM2010 Utvalgte tekster fra GT (10 stp/ECTS)	56
10.3 Emnebeskrivelser for valgemner på 1500- og 2500-nivå	59
TM1501 Gammeltestamentlig hebraisk (20 stp/ECTS).....	59
TM1502 Latin (20 stp/ECTS)	61
TM1503 Homiletikk og kirkelige handlinger (5 stp/ECTS)	64
TM1504 Ekklesiologi med menighetspraksis (10 stp/ECTS).....	67
TM1505 Trosopplæringspedagogikk og barneteologi (10 stp/ECTS).....	70
TM1506 Sjelesorg og diakoni (10 stp/ECTS).....	73
TM1507 Youth Ministry (10 stp/ECTS).....	76
TM1510 Misjonspraksis med feltstudium (10 stp/ECTS)	79
TM1511 Globale misjonstrender og misjonæridentitet (10 stp/ECTS)	81
TM1512 Internasjonal misjon, diakoni og bistand (10 stp/ECTS)	84
TM1513 Kristen åndelighet (10 stp/ECTS)	86
TM1514 Barn, unge og kristen tro (10 stp/ECTS).....	89
TM2501 Deuteronomium (10 stp/ECTS)	92
TM2502 Markusevangeliet og 1. Peters brev (10 stp/ECTS)	95
TM2503 Innledning til NT og Galaterbrevet (10 stp/ECTS).....	98
TM2504 Dogmatikkens og etikkens grunnlagsproblemer (10 stp/ECTS).....	101
TM2505 Teologisk antropologi (10 stp/ECTS)	104
TM2506 Livssyn og nyreligiøsitet (10 stp/ECTS).....	107
TM2507 Reformasjon og lutherdom (10 stp/ECTS).....	110
TM2508 Ikke-vestlig kirkehistorie (10 stp/ECTS)	113
TM2509 Bacheloroppgave (10 stp/ECTS).....	116
TM2510 Bacheloroppgave (15 stp/ECTS).....	118
TM2511 Teologihistorie (10 stp/ECTS)	120
TM2512 Jødedom (10 stp/ECTS)	122
TM2513 Apoloetikk og kirkens misjon (10 stp/ECTS).....	124

1. Innledning

1.1 Innledning

Studieplanen for bachelorstudiet i teologi og misjon tar utgangspunkt i følgende dokumenter: “Lov om universiteter og høyskoler” (2005), “Forskrift om grader og yrkesutdanninger” (2005), “Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole” (2010).

Studietilbudet er godkjent av Det kongelige utdannings- og forskningsdepartement 21. august 2002. Revidert studieplan er sist godkjent av Fjellhaug Internasjonale Høgskoles styre 10. februar 2012, FIH 06/12.

1.2 Grunnlag for oppnåelse av bachelorgrad i teologi og misjon

Bachelorgraden i teologi og misjon oppnås på grunnlag av eksamener av 180 studiepoengs omfang og har en normert studietid på 3 år. Det er mulig å gjennomføre studiet på deltid over 6 år.

For å oppnå bachelor i teologi og misjon må graden inneholde følgende elementer:

- 20 studiepoeng i examen philosophicum og examen facultatum
- 20 studiepoeng i nytestamentlig gresk
- et grunnstudium i teologi/kristendomskunnskap på 1000-nivå eller tilsvarende på minst 50 studiepoeng¹
- minst 10 studiepoeng innenfor hver av de teologiske disiplinene Det gamle testamente og systematisk teologi som velges innenfor fordypningsnivået 2000²
- minst 20 studiepoeng på 2000-nivå innenfor hver av disiplinene misjonsvitenskap og Det nye testamente hvor minst 10 studiepoeng er på grunnlag av gresk tekst³
- inntil 30 studiepoeng i valgemner på 1500- og/eller 2500-nivå

1.3 Gradsbetegnelse

Fullført studium gir graden Bachelor i teologi og misjon.

2. Opptak

2.1 Opptak

Det er opptak til studiet både i høstsemesteret og vårsemesteret. Søknad om opptak til høstsemesteret skjer gjennom Samordna Opptak, til vårsemesteret er det lokalt opptak. Ved søknad via Samordna opptak gjelder de nasjonalt fastsatte søknadsfristene. Ved søknad til lokalt opptak kunngjøres søknadsfrister for hvert opptak på høgskolens nettsider.

2.2 Opptakskrav

Opptakskravet er enten generell studiekompetanse (GENS) eller realkompetanse etter gjeldende regler.

---

¹ Eventuelle emner/studiepoeng på grunnnivå utover de 50 kan innpasses som valgemner.

² Eventuelle emner/studiepoeng på fordypningsnivå kan innpasses som valgemner.

³ Eventuelle emner/studiepoeng på fordypningsnivå kan innpasses som valgemner.

For nærmere bestemmelser om opptak og opptakskrav henvises det til “Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole” (2010) som er tilgjengelig på høgskolens hjemmesider.

2.3 Politiattest for studenter ved avdeling Oslo

Enkelte valgemner på dette studiet har obligatorisk praksis der du kan komme i kontakt med mindreårige. Det fremgår av emnebeskrivelsene for de enkelte emnene hvilke emner det gjelder. Alle som får tilbud om plass på ett av disse emnene må, i henhold til Forskrift om opptak til høyere utdanning (31. januar 2007 nr. 173) kapittel 6, levere barneomsorgsattest slik det er definert i Politiregisterloven § 39 første ledd. Du må søke om politiattest på et eget skjema, som du laster ned fra politi.no. Hvis du får tilbud om plass på ett av disse emnene, vil du få et eget brev fra FiH med bekreftelse på at du trenger politiattesten, som du må legge ved søknaden sammen med kopi av legitimasjon.

Hvis du har merknader på politiattesten din, det vil si hvis du er siktet, tiltalt, har vedtatt forelegg eller er dømt for overtredelse av én eller flere av bestemmelsene som er nevnt i Politiregisterloven § 39 første ledd, er fristen for å sende inn politiattest tre uker fra du mottar bekreftelsesbrevet. Hvis du ikke har merknader på politiattesten, skal den fremlegges ved undervisningsstart. Hvis du får tilbud om opptak mindre enn to uker før studiestart, eller etter studiestart, skal politiattesten fremlegges senest tre uker etter at du mottar bekreftelsesbrevet. Merk at politiet opererer med to ukers behandlingstid på søknader om politiattest. Politiattesten kan ikke være eldre enn tre måneder.

Hvis du ikke leverer politiattest, mister du ikke studieretten, men du har ikke rett til å delta i den obligatoriske praksisen, og kan derfor ikke fullføre emnet. Det er en nasjonal nemnd som avgjør om eventuell merknad er av en slik karakter at du skal nektes å delta i praksisopplæringen. Dersom det opprettes sak i politiattestnemnda på grunn av merknader på politiattesten, har du rett til bistand fra advokat eller annen talsperson, og utgiftene til dette dekkes av FiH (jf. Universitets- og høgskoleloven § 4-9 (7)).

2.4 Politiattest for studenter ved avdeling København

Enkelte valgemner på dette studiet har obligatorisk praksis der du kan komme i kontakt med personer under 15 år. Det fremgår av emnebeskrivelsene for de enkelte emnene hvilke emner det gjelder. Dersom du får tilbud om plass på ett av disse emnene, kan praksisstedet kreve at det innhentes børneattest i henhold til Lov av 21. juni 2005 nr. 520 om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale m.v. (børneattestloven), Lov av 11. juli 2011 nr. 854 om støtte til folkeoplysende voksenundervisning, foreningsarbejde m.m. (folkeoplysningsloven), Lov av 23. mai 2012 nr. 444 om ændring af lov om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale m.v. og folkeoplysningsloven (Udvidelse af børneattestordningen) og tilhørende bekendtgørelser, eller privat straffeattest etter § 11 i bekendtgørelsen om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister.

En børneattest inneholder opplysninger om hvorvidt du er straffet for seksuelle krenkelser av barn. En privat straffeattest inneholder informasjon om lovovertridelser som har dommer, bøter og tiltalefrfall. Mer informasjon om innholdet i attestene, finner du på <https://www.borger.dk/Sider/Straffeattester.aspx>.

Det er praksisstedet som søker om *børneattest* direkte fra politiet, men du må gi ditt samtykke til at den innhentes. *Privat straffeattest* bestiller du selv fra politiet. Dersom du ikke gir ditt

samtykke til at børneattest innleveres, eller ikke innleverer privat straffeattest til oppgitt frist, vil du ikke kunne gjennomføre praksis på praksisstedet, selv om du ikke har merknader på attesten. Det er praksisstedet som avgjør om du kan gjennomføre praksis hvis du har merknader på attesten.

Børneattest og privat straffeattest skal normalt innhentes før praksisen begynner.

3. Studiets hovedmålsetting

3.1 Hovedmålsetting

Studiets hovedmålsetting er å utdanne og utruste til tjeneste og oppgaver innenfor kirke og kristent organisasjonsarbeid, både i Norge og i andre land.

3.2 Hva kvalifiserer studiet til?

Bachelorstudiet i teologi og misjon er et utdanningstilbud som kvalifiserer til arbeid med formidling og undervisning i kirkesamfunn og kristne organisasjoner. Studietilbudet kvalifiserer til arbeid som misjonær eller pastortjeneste. Studiet er også aktuelt for lærere, bibelskolelærere, forkynnere, misjonærer og frivillige menighetsarbeidere som ønsker mer kompetanse innenfor det teologiske fagområdet.

Studiet kvalifiserer også til videre studier innenfor teologi og kristendoms-kunnskap på masternivå.

4. Kvalifikasjonsrammeverk for Bachelor i teologi og misjon

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskap:	Ferdigheter:	Generell kompetanse:
<ul style="list-style-type: none"> - ha kunnskap om Bibelen som helhet og kunnskap om utvalgte sentrale deler - ha kunnskap om kristendommens historie, utbredelse og den kristne kirkes tros- og livstolkning - ha kunnskap om de store verdensreligionene med utgangspunkt i deres historiske utvikling, lære og praktiske funksjon - ha kunnskap om ulike livssyn og særtrekk ved nyreligiøsiteten - ha kunnskap om ulike etiske modeller og - ha kunnskap om Vestens filosofi- og 	<ul style="list-style-type: none"> - kunne planlegge og gjennomføre formidlig om kristen tro og lære i ulike kirkelige og undervisningsmessige sammenhenger - kunne anvende ulike hermeneutiske metoder og verktøy i fortolkningen av tekster og særlig bibeltekster - fortolke (eksegere) bibeltekster på grunnlag av både norsk og gresk tekst - ha evne til å møte mennesker med ulike religiøse eller teologiske oppfatninger med kunnskap og respekt 	<ul style="list-style-type: none"> - kan skrive fagoppgaver på høyere nivå innenfor rammen av 1. syklus - ha evne til å bidra og utvikle ulike former for dialog i religiøse og etiske spørsmål - kan bidra til utvikling av god praksis innenfor fagområdet ut i fra faglige forutsetninger og innsikt i yrkesetiske problemstillinger

<p>vitenskapshistorie og utvalgte religionsfilosofiske problemstillinger</p> <p>- ha kunnskap om kirkens misjonsoppdrag og drøfte hvordan det kristne misjonsoppdragets grunnlag og målsetting kan gjennomføres i vår egen tid</p>	<p>- drøfte utfordringer som det flerkulturelle og flerreligiøse samfunnet medfører og kunne bidra til konstruktiv dialog mellom ulike religioner og kulturer</p> <p>- kan beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer</p>
--	---

5. Studiets faglige profil

5.1 Studieåret

Studieåret er på 40 uker

5.2 Undervisningspråk

Norsk. Enkelte emner og forelesninger kan gis på et annet nordisk språk eller engelsk.

5.3 Timetall og pensummengde

Det er i hvert emne angitt antall undervisningstimer. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, kreves det obligatorisk fremmøte. Fraværet skal da ikke overstige 30% i det enkelte emne. Emner av 10 studiepoengs omfang på 1000-nivå har 48 undervisningstimer, mens de fleste emner av 10 studiepoengs omfang på 1500-, 2000- og 2500-nivå har 40 undervisningstimer.

I emner av 10 studiepoengs omfang er lesepensumet mellom 770-800 sider. Studenter som velger prosessorientert vurderingsform, må beregne å lese tilleggslitteratur som belyser den problemstillingen som studenten skal besvare.

5.4. Evaluerings- og vurderingsformer

Hvert enkelt emne har en selvstendig evalueringsform. Studenten kan i de fleste emner velge mellom prosessorientert oppgaveskriving eller kausureksamen som vurderingsform. De fleste emner har arbeidskrav som må fullføres for å få vurdering i emnet. Høgskolen benytter en gradert karakterskala fra A til F, der A er beste og E er dårligste ståkarakter. I enkelte emner benyttes vurderingsformen Bestått/ikke bestått. FIH har utviklet nivåspesifikke karakterbeskrivelser for institusjonen. Disse er tilgjengelige på Fronter for studenter og ansatte.

For mer informasjon om vurderingsuttrykk og eksamen osv. henvises det til "Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fjellhaug Internasjonale Høgskole" (2010).

6. Pedagogisk profil

6.1 Pedagogisk profil

Innholdet i de forskjellige emnene formidles og bearbeides gjennom forelesninger, veiledning, lesing av litteratur, seminararbeid, gruppediskusjoner og endelig ved et avsluttende studentarbeid med påfølgende vurdering.

Studiet er ment tilrettelagt så fleksibelt at det kan tas enten som deltidsstudium over lengre tid, eller som et heltidsstudium. Det forutsettes at studentene har tilgang til Internett. Siden studiet er emnebasert, kan studentene ta ulike deler og i ulikt tempo. En vesentlig del av kommunikasjonen mellom høgskolen/lærerne og studentene kunne skje via høgskolens læringsplattform (*Fronter*).

6.2 Oppgaveskriving i høyere utdanning

I de fleste emner kan studenten velge enten å skrive en oppgave eller gjennomføre en klausureksamen. Mange studenter opplever det som meningsfullt, men krevende å skrive fagoppgaver. En hensikt med oppgaveskriving er at studenten gjennom lesing av faglitteratur og gjennom egen tekst skal kunne presentere og drøfte et sakskompleks, analysere og kritisk reflektere over andres fremstilling av et tema og uttrykke og begrunne sine egne meninger. Gjennom skriving av fagoppgaver skal studenten også vise at vedkommende kan:

- strukturere fagteksten på en slik måte at den presenterer temaet på en logisk måte
- anvende korrekt terminologi
- føre referanser og litteraturliste

Høgskolen tilbyr hvert høstsemester et skrivekurs som gir en introduksjon til skriveprosessen og en innføring i formelle krav til utforming av fagoppgaver. I tillegg vil det bli gitt fagspesifikk oppgaveveiledning i de emner studenten skal skrive oppgave i, med mulighet for respons på oppgaveutkast fra faglærer.

For utfyllende informasjon, se dokumentet: *Oppgaveskriving ved FIH – retningslinjer for ordtelling og avvik*. Dokumentet er tilgjengelig på Fronter for høgskolens studenter.

For skriveprosesser anbefaler høgskolen læreboken om fagskriving:

- Tove Pettersen (2009): *Skriv. Fra idé til fagoppgave*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 120 sider

For informasjon og tips om formelle krav til fagoppgaver anbefaler høgskolen:

- Rognsaa, Aage (2010): *Prosjektoppgaven. Krav til utforming*. Oslo: Universitetsforlaget, 150 sider.

7. Studieprogrammets oppbygning

7.1 Studieprogrammets oppbygning

Studieprogrammet består av emner som til sammen utgjør 180 studiepoeng. Studenten skal gjennomføre et grunnstudium på minst 50 studiepoeng på 1000-nivå. Studenten skal også gjennomføre 20 studiepoeng i examen philosophicum og examen facultatum, samt 20 studiepoeng i nytestamentlig gresk.

Emne	Nivå	Studiepoeng
RLE1001 Innføring i Bibelen	1000	10
RLE1002 Kirkehistorie og konfesjonskunnskap	1000	10
RLE1003 Kristen tro, etikk og livstolkning	1000	10
RLE1004 Verdensreligionene	1000	10
RLE1007 Bibelfag	1000	10
EX1001 Examen philosophicum	1000	10

EX1003 Examen facultatum	1000	10
TM1001 Nytestamentlig gresk	1000	20

Videre skal studenten gjennomføre emner på fordypningsnivå (2000-nivå) på til sammen 60 studiepoeng. Studenten skal velge ett emne i hver av disiplinene Det gamle testamente (enten TM2001 eller TM2010) og systematisk teologi (enten TM2006 eller TM2007). Videre skal studenten gjennomføre minst 20 studiepoeng i hver av disiplinene misjonsvitenskap (TM2008 og TM2009) og i Det nye testamente (TM2003 og enten TM2004 eller TM2005).

Emne	Nivå	Studiepoeng
TM2001 GT og misjon	2000	10
TM2010 Utvalgte tekster fra GT	2000	10
TM2003 Johannesevangeliet og Romerbrevet	2000	10
TM2004 Nytestamentlig bibelteologi	2000	10
TM2005 Nytestamentlig samtidshistorie og teologihistorie	2000	10
TM2006 Jesus Kristus i Bibelen, bekjennelse og kontekst	2000	10
TM2007 Dogmatikk med tekstlesning	2000	15
TM2008 Misjonsteologi	2000	10
TM2009 Misjon i kontekst	2000	10

Studenten skal videre gjennomføre valgfrie fordypningsemner på til sammen 30 studiepoeng. Fordypningsemnene er på 5, 10 eller 15 studiepoeng. Studentene velger fritt mellom emner på 1500- eller 2500-nivå, men det anbefales en viss faglig bredde i fordypningsemnene.

Valgemnene er definert på 1500- og/eller 2500-nivå og tilbys uregelmessig.

Høgskolen vil ved semesterstart kunngjøre hvilke valgemner det blir tilbudt undervisning i. Undervisningen i emnet forutsetter at mer enn 5 studenter er påmeldt i emnet. I de valgemner det gjennomføres undervisning i, kan studenten velge mellom prosessorientert evalueringsform eller femtimers kausureksamen. Prosessorientert vurderingsform krever obligatorisk fremmøte til undervisningen. Dersom studenten velger et fordypningsemne det ikke tilbys undervisning i, må studenten gjennomføre en femtimers kausureksamen. Studenten kan søke om 3 timer leseveiledning. Høgskolen har utviklet en rettleiding for studenter og forelesere som beskriver hva slik leseveiledning skal inneholde. Denne rettleidingen er tilgjengelig på Fronter. Mulighet for leseveiledning er avhengig av undervisningskapasiteten ved høgskolen. Studenten kan også velge å skrive en bacheloroppgave på enten 10 (TM2509) eller 15 studiepoeng (TM2510).

Høgskolen tilbyr følgende valgfrie fordypningsemner:

Emne	Nivå	Studiepoeng
TM1501 Gammeltestamentlig hebraisk	1500	20
TM1502 Latin	1500	20
TM1503 Homiletikk og kirkelige handlinger	1500	5
TM1504 Ekklesiologi med menighetspraksis	1500	10
TM1505 Trosopplæringspedagogikk og barneteologi	1500	10
TM1506 Sjelesorg og diakoni	1500	10
TM1507 Youth Ministry	1500	10
TM1508 Barn, unge og kristen tro	1500	10
TM1510 Misjonspraksis med feltstudium	1500	10

TM1511 Globale misjonstrender og misjonæridentitet	1500	10
TM1512 Internasjonal misjon, diakoni og bistand	1500	10
TM1513 Kristen åndelighet	1500	10
TM2501 Deuteronomium	2500	10
TM2502 Markusevangeliet og 1. Peters brev	2500	10
TM2503 Innledning til NT og Galaterbrevet	2500	10
TM2504 Dogmatikkens og etikkens grunnlagsproblemer	2500	10
TM2505 Teologisk antropologi	2500	10
TM2506 Livssyn og nyreligiøsitet	2500	10
TM2507 Reformasjon og lutherdom	2500	10
TM2508 Ikke-vestlig kirkehistorie	2500	10
TM2509 Bacheloroppgave	2500	10
TM2510 Bacheloroppgave	2500	15
TM2511 Teologihistorie	2500	10
TM2512 Jødedom	2500	10
TM2513 Apologetikk og kirkens misjon	2500	10

Videre kan følgende emner fra bachelorstudiet i religion, livssyn og etikk (RLE) inngå som valgemne:

Emne	Nivå	Studiepoeng
RLE2002 Kulturforståelse, religionsmangfold og toleranse	2000	10
RLE2005 Etikk i religionene og nyreligiøsitet	2000	10
RLE2006 Islam i kontekst	2000	10

Høgskolen anbefaler følgende progresjon og oppbygning av studiet for studenter i ordinært studieløp:

3. studieår, våren	TM2008 Misjonsteologi (10 stp)	Valgemne på 1500- eller 2500-nivå (10 stp)	TM2001 GT og misjon (10 stp) eller TM2010 Utvalgte tekster fra GT (10 stp)
3. studieår, høsten	TM2004 Nyttestamentlig bibelteologi (10 stp)	Valgemne på 1500- eller 2500-nivå (10 stp)	Valgemne på 1500- 2500-nivå (10 stp)
2. studieår, våren	TM2003 Johannesevangeliet og Romerbrevet (10 stp)	EX1003 Examen facultatum (10 stp)	TM2009 Misjon i kontekst (10 stp)
2. studieår, høsten	TM2006 Jesus Kristus i Bibelen, bekjennelse og kontekst (10 stp)	TM1001 Nyttestamentlig gresk (20 stp)	

1. studieår, våren	RLE1003 Kristen tro, etikk og livstolkning (10 stp)	RLE1004 Verdensreligionene (10 stp)	RLE1007 Bibelfag (10 stp)
1. studieår, høsten	RLE1001 Innføring i Bibelen (10 stp)	EX1001 Examen philosophicum (10 stp)	RLE1002 Kirkehistorie og konfesjonskunnskap (10 stp)

8. Internasjonalisering og samarbeidspartnere

Høgskolen oppfordrer studentene til å ta et studiesemester ved en utenlandsk institusjon. FIH har en utvekslingsavtale med All Nations Christian College utenfor London i Storbritannia der det tilbys emner innenfor teologi og misjon. Studenter oppfordres også til å reise på utveksling til andre godkjente læresteder. Høgskolen må forhåndsgodkjenne emnene som er tenkt gjennomført, slik at disse kan innpasses som en del av studentens bachelorgrad. Dersom studenten ønsker å ta deler av bachelorstudiet i utlandet, må vedkommende avklare dette i god tid før utreise.

I samarbeid med Dansk Bibel Institutt har FIH etablert et høskoletilbud med tilhørende virksomhet i Danmark, kalt FIH-DK. Per dags dato tilbys bachelorgradsprogrammet i teologi og misjon med et treårig løp og i tillegg et fireårig løp med noen ekstra valgfrie emner med tanke på innpassning til kandidatutdannelsen i teologi ved Københavns Universitet og prestedtjeneste i den danske folkekirke. I tillegg tilbys enkeltemner fra studieprogrammet i teologi og misjon under navnet Åben uddannelse. Dette samarbeidet tilrettelegger for at studenter kan velge å ta et studiesemester ved den andre avdelingen.

Fjellhaug Internasjonale Høgskole vil samarbeide med andre akademiske institusjoner når det gjelder faglig utvikling og forskning og med kirker og kristne organisasjoner når det gjelder undervisning og eventuell praksis.

Fra 2010 har Fjellhaug Internasjonale Høgskole en formalisert forsknings- og utviklingsavtale med Misjonshøgskolen i Stavanger. Avtalen innebærer at vitenskapelig ansatte ved institusjonene kan samarbeide om forsknings- og utviklingsprosjekter, særlig innenfor de teologiske disiplinene bibelfag og missiologi.

Fjellhaug Internasjonale Høgskole samarbeider også med Norsk Luthersk Misjonssamband og en rekke lokalmenigheter i Oslo-regionen. Samarbeidet er primært knyttet opp til gjennomføring av praksis.

9. Kvalitetssikring av studiet

Studiets kvalitet, innhold, gjennomføring og videreutvikling blir ivaretatt av høgskolens kvalitetssikringssystem. I 2009 ble høgskolens kvalitetssikringssystem godkjent av NOKUT. Jevnlige skal både ansatte og studenter gjennomføre evaluering av studiekvaliteten. Studentene skal foreta evalueringer av enkeltemner, og videre skal de evaluere den generelle studiekvaliteten gjennom en årlig studiekvalitetsundersøkelse. Resultatene og hovedfunnene ved både emneevalueringene og studiekvalitetsundersøkelsen blir behandlet i de aktuelle rådene innenfor kvalitetssikringssystemet.

Akademisk råd er institusjonens øverste faglige råd med vedtaksmyndighet. Akademisk råd behandler og fatter vedtak i saker som omhandler undervisning, eksamensordninger, undervisningssemester og studieprogrammets læringsmål. Akademisk råd fastsetter også kvalitetssikringstiltak for studiene. Det er to studentrepresentanter med tale- og stemmerett i Akademisk råd.

En viktig del av studiets kvalitetssikring er aktiv bruk av sensorrapporter fra eksterne sensorer. De fleste emner vil i den avsluttende vurderingsformen, det vil si på oppgaven eller klausureksamenene, normalt ha ekstern sensor. For utvalgte emner vil ekstern sensor i etterkant av sensuren utforme en sensorrapport for emnet. Sensorrapporten vurderer emnets innhold, læringsmål og pensumlitteratur og kommer med tilrådinger for eventuell faglig videreutvikling av emnet/fagområdet. Alternativt kan det gjennomføres ekstern evaluering av vurderingsformen. Sensorrapporter blir forelagt og drøftet i Akademisk råd, som fatter eventuelle kvalitetssikringsvedtak.

For mer informasjon om høgskolens kvalitetssikringssystem henvises det til ”Kvalitetssystem for Fjellhaug Internasjonale Høgskole ” som er tilgjengelig på Fronter.

10. Emnebeskrivelser

10.1 Emnebeskrivelser for grunnivå (1000-nivå)

RLE1001 Innføring i Bibelen (10 stp/ECTS)

Emnekode:	RLE1001
Emnenavn:	Innføring i Bibelen
Emnenavn nynorsk:	Innføring i Bibelen
Emnenavn engelsk:	Introduction to the Bible
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Håkon Sunde Pedersen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot KRL101-101 5 stp mot KRL101-103
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste A
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene i og grunnleggende problemstillinger ved Det gamle testamentets tekstsjangre og skriftgrupper, og de ulike GT-bøkene tilblivelse, oppbygning og innhold, med særlig vekt på 1, 2 og 5. Mosebok, 1. og 2. Kongebok, Jesaja, Salmenes bok og Jobs bok
- gjøre rede for Israels historie fra tidlig kongetid til eksiltid og grunnleggende problemstillinger knyttet til denne perioden i Israels historie
- gjøre rede for hovedtrekkene i og grunnleggende problemstillinger ved Det nye testamentets tekstsjangre og skriftgrupper, og de ulike NT-bøkene tilblivelse, oppbygning og innhold, med særlig vekt på Lukasevangeliet, Johannesevangeliet, Romerbrevet, 1. Korintierbrev, Efeserbrevet, 1. Timoteusbrev, 1. Petersbrev og Johannes' Åpenbaring
- gjør rede for form og innhold i utvalgte tekster fra Matteusevangeliet. Følgende tekster skal gjennomgå med et sideblikk på misjonstankens gradvise gjennombrudd: Matteus 3,13-17; 5,1-20; 8,1-34; 9,35-11,1; 13,1-52; 15,21-28; 16,13-28, 21,1-11; 24,1-22; 28,16-20
- gjøre kort rede for Det nye testamentets tidshistorie
- gjøre rede for hovedtrekkene og grunnleggende problemstillinger knyttet til Bibelens tekst- og kanonhistorie
- gjøre rede for hovedtrekkene ved Bibelens virkningshistorie i Vestens samfunns- og kulturhistorie
- gjøre rede for hovedtrekkene i Bibelens historie i Danmark/Norge med særlig vekt på oversettelseproblematikk og bibelsyn
- drøfte spørsmål knyttet til Bibelen som én stor og helhetlig fortelling

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- presentere grunnleggende kunnskap om Bibelens tekstsjangre og skriftgrupper, samt de ulike bøkens tilblivelse, innhold og betydning
- anvende faglig kunnskap og relevante resultater fra forskning på innledningsstoff til Bibelen og treffe begrunnede valg
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff i relevante oppslagsverk, evangeliesynopse og kommentarlitteratur, og fremstille dette slik at det belyser en tekst eller en bibelteologisk problemstilling
- planlegge og gjennomføre undervisning i og om Bibelen ut fra gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i Bibelens tekstsjangre og skriftgrupper, samt de ulike bibelbøkens tilblivelse, oppbygning og innhold. I arbeidet med Det gamle testamentet vil det bli særlig lagt vekt på 1, 2 og 5 Mosebok, 1. og 2. Kongebok, Jesaja, Salmenes bok og Jobs bok. Videre gis det en grunnleggende innføring i Israels historie fra tidlig kongetid til eksilet og ulike problemstillinger knyttet til denne periode drøftes. I arbeidet med Det nye testamentets skriftsamling legges det særlig vekt på Lukasevangeliet, Johannesevangeliet, Romerbrevet, 1. Korinterbrev, Efeserbrevet, 1. Petersbrev og Johannes' Åpenbaring. Det nye testamentets tidshistorie belyses. Det gis også en innføring i form og innhold i utvalgte tekster fra Matteusevangeliet med et sideblikk på misjonstankens gradvise gjennombrudd. Det gis også en innføring i GTs og NTs tekst- og kanonhistorie og senere virkningshistorie hvor særlig oversettelsesproblematikk og bibelsyn vil drøftes.

Organisering og arbeidsmåter:

Undervisningen består av totalt 48 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.

2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som eget emnekompendium ved høyskolen.

Det gamle testamente:

Matthews, Victor H. (2002): *A Brief History of Ancient Israel*. Louisville, Kentucky: Westminster John Knox Press, ss. 35-124.

og enten:

House, Paul R. and Mitchell, Eric (2007): *Old Testament Survey*. 2nd Edition. Nashville, Tennessee: B&H Academic, ss. 1-64, 81-90, 141-195, 267-291.

Hvalvik, Reidar og Stordalen, Terje (1999): *Den store fortellingen*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, ss. 65-175.

eller:

Bandstra, Barry I. (2009): *Reading the Old Testament: Introduction to the Hebrew Bible*. 4th edition. Belmont, CA: Wadsworth Gencage Learning, ss. 1-33, 77-147, 186-201, 260-396.

Det nye testamente:

Hvalvik, Reidar og Stordalen, Terje (1999): *Den store fortellingen*. Oslo: Det Norske Bibelselskap, ss. 17-64 og 176-382.

Og enten:

Kvalbein, Hans (1998): *Fortolkning til Matteusevangeliet. Bind I og II*. Oslo: Luther forlag, ss. 102-108, 124-149, 212-233, 264-285, 11-33, 53-56, 63-79, 135-140, 198-207, 287-293.

eller:

Kjær, Torben (2014): *Matthæus-Evangeliet I*. Fredericia: Credo Forlag, ss. 77-81, 99-125, 207-229, 248-287, 343-378.

og

Kvalbein, Hans (1998): *Fortolkning til Matteusevangeliet. Bind I og II*. Oslo: Luther forlag, ss. 53-56, 63-79, 135-140, 198-207, 287-293.

RLE1002 Kirkehistorie og konfesjonskunnskap (10 stp/ECTS)

Emnekode:	RLE1002
Emnenavn:	Kirkehistorie og konfesjonskunnskap
Emnenavn nynorsk:	Kyrkjehistorie og konfesjonskunnskap
Emnenavn engelsk:	Introduction to Church History and Christian Churches
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Finn Åsebø Rønne
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	10 stp mot KRL102
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste A
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene ved kristendommens fremvekst og utvikling under Romerriket, med særlig vekt på utviklingen fra frikirke til statskirke og den teologiske tenkning
- gjøre rede for hovedtrekkene ved middelalderkirken med særlig vekt på den teologiske tenkingen, utviklingen av klosterbevegelsene og forholdet mellom stat og kirke
- gjøre rede for hovedtrekkene ved reformasjonen og utviklingen av de protestantiske kirkesamfunn
- gjøre rede for hovedtrekkene ved kirkens historie etter 1600 med særlig vekt på konfesjonalisering og kristendommens utbredelse i Amerika, Asia og Afrika
- gjøre rede for fremveksten av den økumeniske bevegelsen på 1900-tallet
- gjøre rede for norsk eller sitt eget lands kirkehistorie med særlig vekt på kristningsperioden, reformasjonstiden og nyere tid
- gjøre rede for historien, utbredelsen, organiseringen og det teologiske særpreget til de ortodokse kirker, den romersk-katolske kirke, de lutherske kirker, de reformerte kirker, den anglikanske kirke, baptisamen, metodismen, adventistsamfunnet og den pinsekarismatiske bevegelsen

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om kristendommens historie og ulike kirkesamfunn og fremstille dette på en sakssvarende måte

- planlegge og gjennomføre undervisning om kristendommens historie og ulike kristne kirkesamfunn i samsvar med gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- presentere ulike kirkesamfunns egenart og selvforståelse på en sakssvarende måte

Emnets innhold:

Emnet sikter på å gjøre rede for kristendommens utbredelse, den teologiske tenkningen og fremveksten av ulike kirkesamfunn, fra oldkirkens tid og til i dag. Emnet skal gi en oversikt over den kristne kirkes historie og misjonsutbredelse i lys av den sosiale, og kulturelle og politiske kontekst. Emnet er et innføringsstudium og vil således gi et oversiktsbilde over de ulike epokene i kristendommens historie, med særlig vekt på oldkirken, middelalderen, reformasjonen og tiden etter 1800. Emnet gir også en innføring i norsk kirkehistorie fra kristningsperioden og frem til i dag. Utenlandske studenter kan legge opp 250 sider i sitt eget lands kirkehistorie etter avtale med faglærer.

Organisering og arbeidsmåter:

Det tilbys 48 undervisningstimer i emnet fordelt på henholdsvis 24 timer i allmenn kirkehistorie, 12 timer i konfesjonskunnskap og 12 timer i norsk kirkehistorie. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som eget emnekompendium ved høgskolen.

Haraldsø, Brynjar (1997): *Kirke og misjon gjennom 2000 år. Allmenn kirke- og misjonshistorie*. Oslo: Lunde forlag.

Sødal, Helje Kringlebotn (red.) (2002): *Det kristne Norge. Innføring i konfesjonskunnskap*. Kristiansand, Høyskoleforlaget, ss. 9-96, 155-190, 199-229 og 255-297.

og enten:

Elstad, Hallgeir og Halse, Per (2002): *Illustrert norsk kristendomshistorie*. Bergen: Fagbokforlaget, ss. 13-228 og 261-277.

eller:

Larsen, Martin Schwarz (1998): *Danmarks kirkehistorie*. København: Gyldendal forlag, ss.12-36 og 100-330.

eller:

250 sider om sitt eget lands kirkehistorie som godkjennes av faglærer.

RLE1003 Kristen tro, etikk og livstolkning (10 stp/ECTS)

Emnekode:	RLE1003
Emnenavn:	Kristen tro, etikk og livstolkning
Emnenavn nynorsk:	Kristen tru, etikk og livstolking
Emnenavn engelsk:	Christian Belief, Ethics and Interpretation of Life
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Arne Helge Teigen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	7 stp mot KRL103
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste A
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedpunktene i den kristne tro, med utgangspunkt i den evangelisk-lutherske kristendomsforståelsen
- forklare sammenhengen mellom de forskjellige hovedpunktene i den kristne tro
- gjøre rede for noen av de viktigste tolkningene av de sentrale punktene i den kristne tro, slik dette kommer til uttrykk i andre konfesjoner enn den lutherske
- gjøre rede for hovedtrekkene i kristne etikken og kunne drøfte forholdet mellom allmenn etikk og kristen etikk
- gjøre rede for det etiske materiale i Bibelen og drøfte hvordan dette kan anvendes i etisk argumentasjon
- drøfte utvalgte emner fra områdeetikken

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- argumentere for egne dogmatiske og etiske oppfatninger og begrunne disse
- reflektere kritisk over egen forståelse av den kristne tro, fagets tematikk og utvikle sin kunnskap om kristen tro og livstolkning
- planlegge og gjennomføre undervisning om kristen tro og etikk ut i fra gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet består av temaområdene kristen troslære (dogmatikk) og kristen etikk og gir en første innføring i disse. Troslæren sikter på å gi en helhetsinnføring i den kristne tro, med

utgangspunkt i den evangelisk-lutherske kristendomsforståelsen. Studentene skal tilegne seg kunnskap om kristen åpenbaringsforståelse, læren om Gud og frelsen, kirken og nådemidlene. Undervisningen sikter på å gi en innsikt i forskjellige teologiske forklaringer på disse ulike temaene, slik at studentene settes i stand til å reflektere hvordan troslæren kan tenkes sammen i et større og helhetlig system.

Videre gir emnet en innføring i kristen etikk. Studentene skal tilegne seg kunnskap om det bibelske grunnlaget for etikken og kunne drøfte forholdet mellom kristen etikk og annen etikk. Det gis en innføring i det etiske materialet i Bibelen, og studentene skal kunne drøfte hvordan Bibelen kan danne grunnlaget for en kristen livstolkning. Det gis også en innføring i enkelte emner fra områdeetikken, der en drøfter mulige konsekvenser av bibelmaterialet og det kristne menneskesyn for livet i familie og samfunn.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 48 undervisningstimer, hvorav 28 undervisningstimer i troslære og 20 timer i kristen etikk.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen

Brunvoll, Arve (1972 eller senere utgaver): *Den norske kirkes bekjennelsesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, 150 sider.

Heiene, Gunnar og Thorbjørnsen, Svein Olaf (2011): *Kristen etikk – en innføring*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 13-232.

Teigen, Arne Helge (2008): *Innføring i kristen tro*. Oslo: FMH-forlaget, 300 sider.

Stott, John (2006): *Issues Facing Christianity Today*. 4th ed. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, ss. 23-70, 442-499.

RLE1004 Verdensreligionene (10 stp/ECTS)

Emnekode:	RLE1004
Emnenavn:	Verdensreligionene
Emnenavn nynorsk:	Verdsreligionane
Emnenavn engelsk:	World Religions
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000
Status:	Obligatorisk emne
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Frank-Ole Thoresen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Studiepoengreduksjon:	8 stp mot KRL104
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene ved utvalgte religionsteorier og religioners plass og funksjon i samfunnet
- gjøre rede for hovedtrekkene ved hinduismen som verdensreligion, med særlig vekt på hinduismens historie, gudsforestillinger, lære og ritualer
- gjøre rede for hovedtrekkene ved buddhismen med særlig vekt på Buddhas liv og lære, høytider og buddhistiske hovedretninger
- gjøre rede for kinesisk religiøsitet med vekt på konfutsianismen, daoismen og kinesisk buddhisme
- gjøre rede for hovedtrekkene ved jødedommens historie, tro, moderne retninger og festkalender
- gjøre rede for antisemittismens historie med vekt på forholdet mellom kirke og jødedom i middelalderen og antisemittismen i Europa i moderne tid
- gjøre rede for islam med særlig vekt på Muhammeds liv og lære samt islams videre utbredelse og historie
- gjøre rede for hovedtrekkene ved i muslimsk tro og praksis slik de kommer til uttrykk i hovedretningene sunni og shia
- gjøre rede for hovedtrekkene i muslimsk tro og praksis slik de kommer til uttrykk i ulike bevegelser i islam, med hovedvekt på islamisme, sufisme og folkeislam
- gjøre rede for hvordan ulike muslimske bevegelser kommer til uttrykk i en spesifikk kulturell og geografisk kontekst

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om aktuelle religionsteorier og verdensreligionene slik at dette belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- kunne møte mennesker med annen religiøs ståsted med gode kunnskaper og med respekt

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i de fem store verdensreligionene. De ulike verdensreligionene, jødedommen, islam, hinduismen, buddhismen og kinesisk religion skal studeres ut fra et historisk perspektiv og deres respektive tros- og atferdsformer. Videre gir emnet en grunnleggende innføring i religionsteorier og drøfter religionenes rolle og funksjon i det moderne samfunnet.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 48 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger. Det undervises 4 timer i religionsteori, 20 timer i hinduisme, buddhisme og kinesisk religion, 10 timer i jødedom og 14 timer i islam.

I tilknytning til emnet arrangerer høgskolen et femukers studieopphold til enten Asia eller Øst-Afrika. Formålet med studieturen er å gi studentene innblikk i lokal religionspraksis og kultur, og deler av undervisningen blir gitt under studieturen. Studieturen til Asia vil ha et særlig fokus på buddhismen, mens studieturen til Øst-Afrika har et særlig fokus på islam. Høgskolen kunngjør i begynnelsen av høstsemesteret hvilket område/land studieturen planlegges og studentene må påberegne en ekstra utgift i tilknytning til studieturen.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Neegaard, Gunnar (red.) (2006): *Logos og Dharma. Religioner, livssyn og etikk*. Bergen: Fagbokforlaget, ss. 17-40.

Gilhus, Ingvild S. og Mikaelsson, Lisbeth (2007): *Hva er religion*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 17-66, 86-112, 130-145.

Jacobsen, Knut A. og Thelle, Notto R. (2008): *Hinduismen og buddhismen*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, ss. 37-67, 77-145, 172-266, 273-278 og 317-330.

Opsal, Jan (2005): *Lydighetens vei. Islams veier til vår tid*. Oslo: Universitetsforlaget (2. utg.), ss. 11-232, 251-263, 289-305, 307-326(!)

Rian, Dagfinn og Eidhamar, Levi G. (1999): *Jødedommen og islam*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, ss. 16-108.

og enten:

Redse, Arne (2010): *Kinesisk religion og religiøsitet*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, ss. 13-100.

eller:

Ching, Julia (1993): *Chinese Religions*. London: MacMillian Press, ss. 33-67, 85-118, 121-152, 205-220.

! Som alternativ til Opsal (2005), ss. 307-326 kan studentene velge:

Simonsen, Jørgen Bæk (2008): *Hvad er islam?* København: Akademisk Forlag (2. udg.), ss. 113-131.

RLE1007 Bibelfag (10 stp/ECTS)

Emnekode:	RLE1007
Emnenavn:	Bibelfag
Emnenavn nynorsk:	Bibelfag
Emnenavn engelsk:	Biblical Studies
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Professor Sverre Bøe
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot KRL101-102 5 stp mot KRL101-103
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste A
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for grunnleggende prinsipper i historisk-kritiske, litterære og kanoniske tilnærminger til bibeltekster
- gjør rede for utvalgte gammeltestamentlige temaer som skapelse, utvelgelse, pakt, dom og gjenopprettelse, Sion, teodicé ut fra 1. Mosebok, Hosea og Klagesangene. Følgende tekster skal kunne detaljeksegeres: 1. Mosebok 1,1-3,24; 9,1-22; 11,27-13,2; 17,1-27; 22,1-19; Hosea 1,1-3,5; 4,1-19; 6,1-11; 8,1-14; 11,1-11; 13,4-14,10; Klagesangene 1,1-5,22
- gjøre rede for misjonstankens basis og gjennombrudd i Apostlenes Gjerninger
- gjøre rede for utvalgte paulinske temaer som apostolat, evangelium, forholdet mellom jøder og hedninger, rettferdiggjørelse ved tro, loven og det kristne livet i Galaterbrevet, i lys av Paulus' misjonsvirksomhet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende et grunnleggende metodeskjema for tolkning av bibeltekster
- tolke et utvalg av tekster i oversettelse fra 1. Mosebok, Hosea og Klagesangene, samt Apostlenes Gjerninger og hele Galaterbrevet.
- reflektere over utvalgte gammeltestamentlige temaer som skapelse, utvelgelse, pakt og Sion som basis for Det nye testamentets misjonstanke
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en tekst eller en problemstilling
- planlegge og gjennomføre undervisning om og i Bibelen ut fra gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- finne, vurdere og henvise til eksegetisk og bibelteologisk fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en tekst eller en problemstilling

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i eksegetisk metode. Utvalgte tekster fra 1 Mosebok (1,1-3,24; 9,1-22; 11,27-13,2; 17,1-27; 22,1-19), Hosea (1,1-3,5; 4,1-19; 6,1-11; 8,1-14; 11,1-11; 13,4-14,10), Klagesangene (1,1-5,22), samt Apostlenes gjerninger og Galaterbrevet skal i helhet tolkes ut fra sine historiske kontekster, med særlig vekt på å belyse tekstenes litterære og teologiske særpreg. Med utgangspunkt i 1 Mosebok, Hosea og Klagesangene gis det også en grunnleggende innføring i sentrale GT-teologiske temaer som skapelse og utvelgelse, pakt, dom og gjenopprettelse, Sion og teodice. I den forbindelse gis det også en innføring i hvordan disse temaer danner grunnlag for NTs misjonstanke. Studiet av Apostlenes Gjerninger fokuserer på misjonstankens basis og gjennombrudd i den første kirke. Med utgangspunkt i Galaterbrevet gis det en grunnleggende innføring i noen sentrale Paulinske temaer som apostolat, evangelium, forholdet mellom jøder og hedninger, rettferdiggjørelse ved tro, loven og det kristne livet i lys av Paulus' misjonsvirksomhet.

Organisering og arbeidsmåter:

Undervisningen består av til sammen 48 undervisningstimer. Det tilbys 24 undervisningstimer i Det gamle testamente og 24 timer i Det nye testamente. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høyskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som eget emnekompendium ved høgsolen.

Det gamle testamente:

Dearman, J. Andrew (2002): *Jeremiah/Lamentations* (The NIV Application Commentary). Grand Rapids: Zondervan, ss. 425-477.

Kartveit, Magnar (red). (2003): *Det gamle testamentet. Analyse av tekstar i utval.* 3. utg. Oslo: Det Norske Samlaget, ss. 17-22; 73-81; 88-114.

Köstenberger, Andreas J. and O'Brien, Peter T. (2001): *Salvation to the Ends of the Earth. A Biblical Theology of Mission* (New Studies in Biblical Theology 11). Downers Grove, Illinois: IVP, ss. 25-53.

Garrett, Duane and House, Paul R. (2004): *Song of Songs/Lamentations* (Word Biblical Commentary 23B). Nashville: Thomas Nelson, ss. 316-329.

og enten:

Smith, Gary V. (2001): *Hosea, Amos, Micah* (The NIV Application Commentary). Grand Rapids: Zondervan, ss. 21-39, 43-98, 130-145, 159-168, 183-201.

eller:

Dearman, J. Andrew. (2010). *The Book of Hosea* (New International Commentary of the Old Testament). Grand Rapids: Eerdmans, ss. 77-169, 188-200, 216-235, 274-294.

og enten:

Waltke, Bruce (2001): *Genesis – A Commentary.* Grand Rapids: Zondervan, ss. 17-21; 38-96; 143-151; 199-217; 257-265; 301-309.

eller:

Arnold, Bill T. (2009). *Genesis* (The New Cambridge Bible Commentary). Cambridge: Cambridge University Press, ss. 1-19, 29-52, 54-75, 108-113, 126-138, 167-174, 200-210.

Det nye testamente:

Hvalvik, Reidar (1992 eller senere utg): *Fra Jerusalem til jordens ender. Hovedtrekk i Apostlenes Gjerninger.* Oslo: Credo Forlag, ss. 31-132.

Stott, John (1984): *The Message of Galatians (Bible Speaks Today).* Downers Grove: IVP Academic, ss. 11-191. (Alternativt norsk utgave utgått fra forlaget: Stott, John (1995): *Galaterbrevet.* Oslo: Lunde Credo, ss. 9-189)

og enten:

Fougner, Even (1990): *Fortolkning til Apostlenes Gjerninger.* Oslo: Nye Luther Forlag, ss. 209-299.

eller:

Stott, John (1990): *The Message of Acts: to the ends of the earth,* Leicester: IVP, ss. 215-330.

EX1001 Examen philosophicum (10 stp/ECTS)

Emnekode:	EX1001
Emnenavn:	Examen philosophicum
Emnenavn nynorsk:	Examen philosophicum
Emnenavn engelsk:	Examen Philosophicum
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Arne Helge Teigen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	10 stp mot RLE1005 10 stp mot EX100
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for Vestens filosofi- og vitenskapshistorie og hvordan sentrale tenkere har forstått synet på mennesket, virkeligheten, og menneskets plass i samfunnet
- gjøre rede for hvordan forholdet mellom filosofi og kristen tro er forstått av enkelte sentrale filosofer
- gjøre rede for hvordan forholdet mellom menneske og samfunnsfellesskap er forstått av sentrale tenkere i filosofihistorien
- gjøre rede for hvordan sentrale tenkere i filosofihistorien har forstått grunnlaget for etisk erkjennelse
- gjøre rede for sentrale normative etiske teorier og hvordan disse begrunnes
- forklare hvordan etiske teorier og argumentasjon kan anvendes i forhold til forsknings- og yrkesetiske problemstillinger

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- begrunne egne tolkninger og reflektere kritisk over problemstillinger fra filosofi- og vitenskapshistorie
- drøfte hvordan forskjellige metaetiske teorier blir avgjørende for forskjellige etiske løsninger, valg og begrunnelse

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere selvstendig over grunnleggende filosofiske problemstillinger
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- anvende forskningsetiske problemstillinger i sitt videre studium
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i filosofi- og vitenskapshistorien og allmenn etikk. Det vektlegges at studentene skal tilegne seg innsikt og forstå sammenhengen mellom erkjennelsesteori, virkelighetsteori og filosofisk helhetsanskuelse hos sentrale filosofer fra antikken frem til i dag. Det gis også en innføring i grunnleggende etiske teorier og hvordan disse er begrunnet hos sentrale filosofer. Gjennom studiet av ulike etiske teorier skal studentene få øvelse i å se sammenhengene mellom etisk grunnlagsteori, problemløsning og begrunnelse. Som et forberedende studium vil emnet gi en innføring i forskningsetiske problemstillinger og vitenskapsetikk. Studenten kan i etikken velge mellom å lese etiske primærtekster eller oversiktslitteratur.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av 48 undervisningstimer. Det gis 24 undervisningstimer i filosofi- og vitenskapshistorie og 24 undervisningstimer i etikk. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klatseureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som eget emnekompendium ved høgskolen.

Filosofihistorie:

Enten:

Tollefsen, Torstein og Syse, Henrik og Nicolaisen, Rune (2001): *Tenkere og ideer*.

Filosofiens historie fra antikken og til vår egen tid. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

eller:

Svare, Helge (1997): *I Sokrates' fotspor. Filosofi- og vitenskapshistorie*. Oslo: Pax Forlag

Etikk:

Enten:

Johannesen, Kjell E. og Vetlesen, Arne J. (2000): *Innføring i etikk*. Oslo: Universitetsforlaget

og:

*Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora:

Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi.

Oslo: Komiteen 2006, 40 sider. Finnes på hjemmesiden:

[http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20\(2006\).pdf](http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20(2006).pdf)

eller:

*Aristoteles (1993): *Den nichomachæiske Etik*. I: Troels, Engberg Pedersen (1993):

Aristoteles om mennesket. København: Pantheon forlag, ss. 48-88.

*Luther, Martin (1964): *Om lydighed mod den verdslige øvrighed*. I: *Luthers Skrifter i*

Udvalg IV. Aarhus: Aros forlag, ss. 158-210.

*Hume, David (2010): *En undersøgelse av moralens principper*. Frederiksberg: Anis forlag, ss. 117-138.

*Kant, Immanuel (1999): *Gundlæggelse av sædernes metafysik*. København: Reitzel forlag, ss. 39-100.

Kierkegaard, Søren (2004): *Kjerlighedens Gjerninger*. København: GADS forlag, ss. 25-101 og 312-326.

Løgstrup, K.E. (1996): *Etiske begreber og problemer*. København: Gyldendal, ss. 15-35.

Nietzsche, Friedrich (1999): *Moralens oprindelse*. Frederiksberg: Det lille Forlag, ss. 25-57

Rawls, John (2005): *En teori om retfærdighed*. Frederiksberg: Samlerens Bogklub, ss. 81-130.

*Stuart Mill, John (1991): *Moral grundet på nytte og lykkepincippet*. København:

Munksgaard forlag, ss. 143-186.

*Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora:

Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi.

Oslo: Komiteen 2006, 40 sider. Finnes på hjemmesiden:

[http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20\(2006\).pdf](http://www.etikkom.no/Documents/Publikasjoner-som-PDF/Forskningsetiske%20retningslinjer%20for%20samfunnsvitenskap,%20humaniora,%20juss%20og%20teologi%20(2006).pdf)

EX1003 Examen facultatum (10 stp/ECTS)

Emnekode:	EX1003
Emnenavn:	Examen facultatum
Emnenavn nynorsk:	Examen facultatum
Emnenavn engelsk:	Examen Facultatum
Studiepoeng:	10
Nivå:	1000
Status:	Obligatorisk emne
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Jakob Olsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Studiepoengreduksjon:	10 stp mot EX1002 10 stp mot EX110
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Gjelder fra:	1. august 2014

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene ved den vitenskapsteoretiske utvikling frem mot moderne tid
- gjøre rede for ulike sannhetsteorier, slik som korrespondanseteorien, koherensteorien og pragmatisk sannhetsteori
- gjøre rede for ulike vitenskapelige metoder og begreper, slik som induksjon, deduksjon, verifikasjon, falsifikasjon og paradigme
- gjøre rede for sentrale logiske emner, slik som tolkningslære, definisjonslære og argumentasjonslære
- gjøre rede for forskjellige forståelser av begrepene religion og religionsfilosofi
- gjøre rede for sentrale temaer innen religionsfilosofien, de klassiske gudsbevisene, teodiceproblemet, forholdet skapelse og tid, sekulariseringsproblematikken, forholdet naturvitenskap og religion, klassiske og nyere former for religionskritikk.
- redegjøre for den religionsfilosofiske problematikk som er knyttet til menneskesynet, religionen og erfaringen
- redegjøre for språkteoretisk problematikk i møte med religionen, og for de religionsfilosofiske utfordringer og løsninger i møte med multireligiøsitet.

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- drøfte relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger
- utvikle evnen til selvstendig og kritisk tenkning

- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet består av deltemaene vitenskapsteori og religionsfilosofi. Vitenskapsteorien skal gi studenten en innføring i vitenskapsfilosofiske problemstillinger. Studenten skal tilegne seg kunnskap om ulike sannhetsforståelser og ulike metoder for vitenskapelig arbeid. Sentrale emner innenfor logikken, slik som tolknings- og definisjonslære, utsagnsanalyse og argumentasjonslære, vil presenteres. Det gis videre en innføring i vitenskapshistorien

Emnets andre del gir en innføring i sentrale temaer fra religionsfilosofien. Studiet legger vekt på temaer som fanger inn forholdet mellom klassisk teisme og filosofi. Videre belyses religionens forhold til sekularisering, naturvitenskap og religionskritikk. Studiet sikter også på å formidle grunnleggende forståelse av problematikken språk og religion.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 48 undervisningstimer. Det gis 24 undervisningstimer i vitenskapsteori og 24 undervisningstimer i religionsfilosofi. Undervisningstimene består hovedsakelig av forelesninger.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av kausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Vitenskapsteori:

Hauge, Lars Steinar og Bjørn Holgernes (2005): *Vitenskap og språk. En innføring i vitenskapsfilosofi og logikk*. Kristiansand: Høyskoleforlaget, ss. 11 – 189.

McGrath, Alister E. (2010): *Science & Religion. A New Introduction*. 2. ed. Singapore: Willey-Blackwell, ss. 9 – 190, 193 – 206, 213 – 220.

Religionsfilosofi:

Enten:

Peterson, Michael, William Hasker, Bruce Reichenbach, and David Basinger (2009): *Reason and Religious Belief. An Introduction to the Philosophy of Religion*. 4. ed. Oxford University Press.

Christensen, Kurt (2008): «Den nye religionskritik – presenteret og kritisk belyst», *Budskap 2008. Årsskrift for Fjellhaug Misjonshøgskole*. Oslo: FMH-Forlaget, ss 11 – 23.

eller:

Descartes, René (1991): *Meditationer*. København: Munksgaard forlag, ss. 133-159.

Immanuel, Kant (2003): *Kritik af den rene fornuft*. Frederiksberg: Det lille forlag, ss. 409-440.

Kierkegaard, Søren (1997): *Philosophiske Smuler*. København: Gads Forlag, ss. 211-306.

*Løgstrup, Knud E. (1995): *Skabelse og tilintetgørelse*. København: Gyldendal forlag, ss. 245-263

- *Plantinga, Alvin (1992): "Is Belief in God Properly Basic?", *Contemporary Perspectives on Religious Epistemology*. Oxford: Oxford University Press, ss. 133-141.
- *Flew, Antony (1992): "The Presumption of Atheism", *Contemporary Perspectives on Religious Epistemology*. Oxford: Oxford University Press, ss.19-32.
- Hick, John (1990): *Philosophy of Religion*. New Jersey: Prentice-Hall, 148.

TM1001 Nytestamentlig gresk (20 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1001
Emnenavn:	Nytestamentlig gresk
Emnenavn nynorsk:	Nytestamentleg gresk
Emnenavn engelsk:	New Testament Greek
Studiepoeng:	20
Nivå:	1000 (Grunnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Ivar Vegge
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	20 stp mot GRE151 20 stp mot GRE200
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste E
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for alle greske ord som forekommer mer enn 15 ganger i NT
- gjøre rede for grunnleggende gresk formlære og syntaks
- gjøre rede for nytestamentlig teksthistorie og det tekstkritiske apparat i *Novum Testamentum Graece*

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- lese og oversette utvalgte nytestamentlige tekster fra grunnspråket og analysere disse syntaktisk
- anvende grunnleggende tekstkritiske prinsipper på utvalgte tekster
- finne, vurdere og henvise til greske ordbøker, syntaktiske analyser og grammatikker i arbeidet med gresk nytestamentlig tekst, blant annet ved bruk av Logos Bible software – Original Languages

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Nytestamentlig gresk er et redskapsfag i rammen av et teologisk studium, og målet er at studentene gjennom dette skal settes i stand til selv å lese og forstå Det nye testamentet på grunnspråket. Emnet gir derfor studentene en grunnleggende forståelse for Det nye testamentes greske språk og øvelse i analyse og oversettelse. Det undervises både i formlære og syntaks, og det innøves et grunnleggende ordforråd.

Det vil også gis innføring i nytestamentlig teksthistorie og det tekstkritiske apparatet, slik at en kan forstå dette og gjøre seg bruk av det i eksegesen. Videre vil det bli gitt en

innføring i bruken av Logos Bible software – Original Languages (eller andre Logos pakker som inkluderer språkverktøyene i Original Languages) som verktøy for nytestamentlig tekstarbeid. Tekstene er satt opp ut fra tekstpensum i de forskjellige studieenheter. I opplegget er det tatt to hensyn: 1. Det er tatt med tekster fra ulike nytestamentlige bolker og stiler og med ulike vanskelighetsgrader. 2. Greskpensumet vil kunne gjennomgå språklig før det tas opp eksegetisk/bibelteologisk ellers i studiet.

Tekster:

Mark.	1,1-2,17	(6 s)
	4	(3,5 s)
	5,21-43	(2 s)
	6,30-52	(2,5 s)
	8,27-9,8	(2 s)
	14,12-25	(1 s)
	15,1-16,8	(5 s)
		= 22 sider
Joh.	1,1-34	(2,5 s)
	2,13-5,30	(10 s)
	13-17	(13 s)
	20,1-21,25	(5,5 s)
		= 31 sider
Rom.	1,1-9,13	(16,5 s)
	10,1-13	(1,5 s)
	11,25-32	(0,5 s)
	12,1-8	(0,8 s)
	13,1-14	(1,2 s)
	15,1-6	(0,5 s)
		= 21 sider
1. Pet	1-2	5 sider

Til sammen: 79 sider fra Nestle-Aland *Novum Testamentum Graece*

Organisering og arbeidsmåter:

Studentene tilbys leksjoner/veiledning tilsvarende 80 undervisningstimer. I disse vektlegges innøving av grammatikk og hjelp til tekstarbeidet.

Første delen (innføringsdelen)

I emnets første del er hovedmålet å få en innføring i grunnleggende grammatikk – formlære og syntaks. Samtidig begynner en med tekstarbeid slik at man kan anvende den innlærte grammatikken tidligst mulig. Emnet undervises intensivt, med en viss veksling i undervisningsformer. Det blir forelest over formlære, men det legges også vekt på at stoffet skal innøves. Selv om mye av denne innøvelsen vil skje individuelt eller i grupper av studentkollokvier, settes det av tid til spørsmål og samtale. Det holdes jevnlig øvelser og små tester, dels til formlæren og dels til ordforrådet.

Andre del (tekstdelen)

I andre del av studiet ligger vekten på arbeid med tekster fra det greske NT. Et representativt utvalg av tekster fra pensum gjennomgås i forelesningsform, med særlig vekt på analyse og syntaks. Det settes dessuten av tid til spørsmål og samtale omkring andre tekster fra pensum som studentene, enkeltvis eller i grupper av studentkollokvier, gjennomgår. En fortsetter videre arbeidet med å bygge seg opp et godt ordforråd, blant annet gjennom mindre tester. Hovedtrekk av teksthistorien til det greske NT foreleses sammen med grunnleggende tekstkritiske prinsipper, som så anvendes på utvalgte tekster.

Vurdering og eksamen:

En to timers prøve gis etter første del av undervisningen som evalueres til godkjent eller ikke godkjent. Denne må være godkjent for å kunne gå opp til den avsluttende eksamen.

Det holdes en avsluttende firetimers skriftlig kausureksamen som karaktersettes.

Vurderingen i emnet skjer på grunnlag kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert skalerskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Tekstutgaver:

Nestle-Aland (1993): *Novum Testamentum Graece*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 27. utgave.

Grammatikk:

Leivestad, R. (1996): *Nytestamentlig gresk grammatikk*. Oslo: Universitetsforlaget. Ny utgave ved B.H. Sandvei, 1996, eller senere.

Sandvei, B. H. (1998): *Øvingshefte for begynnere i koinégresk* (6. utg). Oslo: MF's Litteraturtjeneste.

Logos Bible Software:

Bibel- og språk programmet Logos Bible software – Original Languages (eller andre Logos-pakker som inkluderer språkverktøyene i Logos Original Languages)

Ordbøker:

Danker, F. W. (2000): *Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, 3rd. ed., Chicago: University of Chicago Press. (Kan kjøpes som tillegg til Logos Bible software - Original Languages)

Louw, Johannes P., og Eugene A. Nida. (1988): *Greek-English Lexicon of the New Testament: Based on Semantic Domains*. New York: United Bible Societies, 1988 eller senere (evt. inkludert i Logos Bible software - Original Languages)

Andre hjelpemidler:

Sandvei, B.H. (2004): *Gloseguide til det greske nytestamente* (4. utg). Oslo: MF's Litteraturtjeneste.

Sandvei, B. H. (2006): *Greske tekster: hjelpebok til studiet av NT-tekster*. Oslo: Litteraturtjenesten MF.

Zerwick, M. / Grosvenor, M. (1981): *A Grammatical Analysis of the Greek New Testament*, Roma: Bible Institute Press, 1981 eller senere.

10. 2 Emnebeskrivelser for fordypningsnivå (2000-nivå)

TM2001 GT og misjon (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2001
Emnenavn:	GT og misjon
Emnenavn nynorsk:	GT og misjon
Emnenavn engelsk:	Mission Theology of the Old Testament
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Håkon Sunde Pedersen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for form og innhold i utvalgte gammeltestamentlige tekster og vise hvordan disse kan bidra til tilretteleggingen av det kristne misjonsbudskapet
- gjøre rede for GT-teologiske temaer som skapelse, menneskesyn, utvelgelse, pakt utfrielse, velsignelse, Sion og folkeslagene, og forklare hvordan disse kan bidra til forståelsen av det kristne misjonsoppdraget
- gjøre rede for aktuelle eksegetiske og GT-teologiske problemstillinger knyttet til begrepene monotisme i forbindelse med GTs tale om Gud, og begrepene partikularisme, nasjonalisme og universalisme i forbindelse med GTs tale om Israels identitet og rolle
- gjøre rede for hermeneutiske prinsipper og eksegetiske metoder som er relevante for en kritisk anvendelse av GT i arbeidet med å tilrettelegge det kristne misjonsoppdraget

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- demonstrere detaljeksegetiske ferdigheter i arbeidet med følgende tekster ut fra oversettelse: 1. Mos 1-2; 9,1-17; 12,1-4; 2. Mos 15,1-21; 19,1-6; Sal 8; 47; 67; 72; 87; 97; Jes 19,16-24; 42,1-9; 45,1-20; 66,18-24
- demonstrere god forståelse for enhet og mangfold i og mellom utvalgte GT-teologiske temaer som skapelse, menneskesyn, utvelgelse, pakt, utfrielse, velsignelse, Sion og forholdet mellom Israelfolket og folkeslagene
- identifisere og vurdere hermeneutiske prinsipper og eksegetiske metoder som er aktuelle i arbeidet med å anvende GT i tilretteleggingen av det kristne misjonsoppdraget

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- reflektere over faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- finne, vurdere og henvise til fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- relatere fortolkningen av gammeltestamentlige tekster og teologiske temaer til aktuell samfunnsdebatt og moderne problemstillinger

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i GT-teologiske temaer som skapelse, menneskesyn, utvelgelse, pakt, utfrielse, Sion, velsignelse, lovprisning og forholdet mellom Israel og folkeslagene. Studenten vil arbeide eksegetisk med utvalgte tekster i oversettelse. Perspektivet som anlegges og tilnærmingene som anføres er imidlertid styrt av at emnet har et misjonsteologisk siktemål. Det gis en kritisk innføring i hvordan GT kan bidra til tilretteleggingen av det kristne misjonsbudskapet. Målet er å tydeliggjøre det potensial og de utfordringer som GT gir misjonsteologien. I denne sammenhengen vil problemstillinger som monoteisme, partikularisme, nasjonalisme og universalisme drøftes i lys av sentrale bibeltekster og pensumlitteratur. Ulike tverrfaglige aspekt vil bli belyst gjennom at ulike hermeneutiske og metodiske tilnærminger presenteres og drøftes.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer og vil hovedsakelig bestå av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høyskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen.

- *Boda, Mark J. (2010): "Declare His Glory among the Nations": The Psalter as Missional Collection" in *Christian Mission – Old Testament Foundations and New Testament Developments* (McMaster New Testament Studies 9). Edited by Stanley E. Porter and Cynthia Long Westfall. Eugene: Wipf and Stock Publishers. Side 13-41.
- *Broyles, Craig C. (1999): *Psalms* (New International Biblical Commentary). Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publisher. Side 71-73; 213-216; 277-280; 295-298; 350-351; 378-380.
- *Clifford, Hywel (2010): "Deutero-Isaiah and Monotheism," in *Prophecy and Prophets in Ancient Israel*. Edited by John Day. New York/London: T&T Clark. Side 267-289.
- Enns, Peter (2000): *Exodus* (The NIV Application Commentary). Grand Rapids, Michigan: Zondervan. Side 293-317; 384-408.
- Grisanti, Michael A. (1998): "Israel's Mission to the Nations in Isaiah 40-55: An Update," in *Master's Seminary Journal* 9/1. Side 39-61.
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=73fad6a9-feda-49c8-9dfb-2f45446097fb%40sessionmgr115&vid=44&hid=125>
- Hartly, John E. (2000): *Genesis*. (New International Biblical Commentary). Peabody, Massachusetts: Hendrickson Publisher. Side 39-55, 58-74; 109-111; 130-136.
- Heiser, Michael S. (2008): "Monotheism, Polytheism, Monolatry, or Henotheism? Toward an Assessment of Divine Plurality in the Hebrew Bible," in *Bulletin for Biblical Research* 18/1, ss. 1-30. <http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=73fad6a9-feda-49c8-9dfb-2f45446097fb%40sessionmgr115&vid=36&hid=125>
- *Levenson, Jon D. (2002): "The Universal Horizon of Biblical Particularism," in *Ethnicity and the Bible*. Edited by Mark G. Brett. Boston/Leiden: Brill, ss. 143-169.
- Okoye, James Chukwuma (2006): *Israel and the Nations. A Mission Theology of the Old Testament*. Maryknoll: Orbis Books, ss. 1-17; 109-150.
- Oswalt, John N. (2003): *Isaiah* (The NIV Application Commentary). Grand Rapids, Michigan: Zondervan, ss. 238-250; 466-475; 508-526; 691-703.
- *Richard, Pablo, "Biblical Interpretation for the Perspective of Indigenous Cultures of Latin America (Mayas, Kunas, and Quechuas)," in *Ethnicity and the Bible*. Edited by Mark G. Brett. Boston/Leiden: Brill, ss. 297-314.
- Wright, Christopher, J. H. (2006): *The Mission of God. Unlocking the Bible's Grand Narrative*. Downers Grove: IVP, ss. 21-104; 136-288; 324-358; 324-500.

TM2003 Johannesevangeliet og Romerbrevet (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2003
Emnenavn:	Johannesevangeliet og Romerbrevet
Emnenavn nynorsk:	Johannesevangeliet og Romarbrevet
Emnenavn engelsk:	John and Romans
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Ivar Vegge
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1001
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkelttemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	2 stp mot KRL212
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre grundig rede for tilblivelse, sjanger, litterær oppbygning og innhold til Johannesevangeliet og Romerbrevet
- eksegere følgende tekster fra Johannesevangeliet ut fra gresk tekst: Joh 1,1-34; 2,13-5,30; 13,1-17,26 og 20,1-21,25
- eksegere følgende tekster fra Romerbrevet ut fra gresk tekst: Rom 1,1-27; 2,1-16; 3,1-9; 3,19-31; 4,1-8; 5,1-21; 6,1-14; 7,1-8,11; 9,1-13; 11,25-32; 12,1-8; 13,1-10 og 15,1-6
- gjøre rede for det tekstkritiske apparatet til disse tekstene og for vitenskapelige metoder og hermeneutiske spørsmål med relevans for studiet av disse tekstene
- gjøre rede for tekstenes relasjon til den større kanoniske sammenheng og for teologiske hovedtemaer i Johannesevangeliet og Romerbrevet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, kritisk vurdere og korrekt henvise til faglig informasjon og argumentasjon i en selvstendig analyse av en tekst eller problemstilling til Johannesevangeliet og Romerbrevet
- detalj-eksegere utvalgte greske tekster i Johannesevangeliet og Romerbrevet på en metodisk, selvstendig og faglig måte med bruk av ulike vitenskapelige metoder, særlig språklige, historiske og litterære/retoriske
- argumentere kritisk for og imot alternative fortolkninger på metodisk og hermeneutisk reflektert vis

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer slik at en kan formidle fortolkninger klart og oversiktlig

Emnets innhold:

Emnet presenterer ulike vitenskapelige metoder med relevans for studiet av Johannesevangeliet og Romerbrevet. Den litterære og retoriske vektleggingen tilsier at en helhetlig lesing av Johannesevangeliet og Romerbrevet står sentralt i emnet. Tekstene studeres på grunnlag av gresk tekst og tolkes i lys av deres historiske kontekst. Det legges særlig vekt på tekstenes strukturelle, litterære og teologiske særpreg.

Følgende tekster fra Johannesevangeliet skal detaljsekseres: Joh 1,1-34; 2,13-5,30; 13,1-17,26 og 20,1-21,25. Det gis en innføring i sentrale teologiske temaer fra Johannesevangeliet som kristologi, tegnene, Talsmannen, presentisk og futurisk eskatologi og begrepsparene: liv – død, lys – mørke, sannhet – løgn.

Følgende tekster fra Romerbrevet skal detaljsekseres: Rom 1,1-27; 2,1-16; 3,1-9; 3,19-31; 4,1-8; 5,1-21; 6,1-14; 7,1-8,11; 9,1-13; 11,25-32; 12,1-8; 13,1-10 og 15,1-6. Det gis en innføring i sentrale teologiske temaer fra Romerbrevet som synden, loven, rettferdiggjørelse, dåpen og det nye liv, ”jeg’et” i Rom 7, Ånden, Israels plass i frelseshistorien og formaninger.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer og vil hovedsakelig bestå av forelesninger og arbeid med oversettelse av bibeltekster. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller kausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Følgende tekster skal studeres ut fra gresk tekst:

Joh 1,1-34; 2,13-5,30; 13,1-17,26 og 20,1-21,25

Rom 1,1-27; 2,1-16; 3,1-9; 3,19-31; 4,1-8; 5,1-21; 6,1-14; 7,1-8,11; 9,1-13; 11,25-32; 12,1-8; 13,1-10 og 15,1-6

Johannesevangeliet:

Nestle-Aland (1993): *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 27. utgave (73 s. x 2 = 146 s.)

Carson, D. A. og Moo, Douglas J. og Morris, Leon (1992): *An Introduction to the New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, ss. 135-176 (42 s.)

Köstenberger, Andreas J. (1999): *Encountering John. The Gospel in Historical, Literary, and Theological Perspective*. Grand Rapids: Baker, ss.63-217 (171 s.)

Carson, D.A. (1991): *The Gospel According To John*. Leicester: Inter-Varsity, ss.111-139; 250-259; 510-521; 532-542 og 560-567 (70 s.)

Romerbrevet:

Nestle-Aland (1993): *Novum Testamentum Graece*, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 27. utgave (22 s. x 2 = 44 s.)

Carson, D. A. og Moo, Douglas J. og Morris, Leon (1992): *An Introduction to the New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, s. 239-255 (16 s.)

Moo, Douglas (1996): *The Epistle to the Romans*. Grand Rapids: Eerdmans, s. 63-79; 218-255; 314-350 og 467-493 (115 s.)

Moo, Douglas (2002): *Encountering the Book of Romans: A Theological Survey*. Grand Rapids: Baker Academic.

TM2004 Nytestamentlig bibelteologi (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2004
Emnenavn:	Nytestamentlig bibelteologi
Emnenavn nynorsk:	Nytestamentleg bibelteologi
Emnenavn engelsk:	New Testament Theology
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Professor Sverre Bøe.
Obligatoriske forkunnskaper:	RLE1001
Anbefalte forkunnskaper:	TM1001, RLE1007 (evt. annet NT emne med eksegesi) og TM2003 (evt. annet NT emne med eksegesi fra gresk tekst)
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot TM2005
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for sentrale emner i nytestamentlig bibelteologi og i dets forskningshistorie, begrenset til synoptisk bibelteologi, paulinsk bibelteologi inkludert Pastoralbrevene, Hebreerbrevet og Johannes' Åpenbaring
- gjøre rede for vitenskapelige metoder og hermeneutiske spørsmål med relevans for studiet av den nytestamentlige bibelteologi
- gjøre rede for viktige trekk i urkirkens utvikling fra en jødisk disippelkrets til en kirke bestående av både jødekristerne og hedningkristerne

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- drøfte en gitt problemstilling knyttet til nytestamentlig bibelteologi
- anvende ulike innfallsvinkler og perspektiver på drøftingen av temaene på en metodisk og hermeneutisk reflektert måte

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer
- fremstille og formidle fortolkninger av nytestamentlig bibelteologi klart og forståelig

Emnets innhold:

Emnet består av to større helhetsfremstillinger av nytestamentlig bibelteologi, henholdsvis til synoptisk og paulinsk bibelteologi, og dernest av kortere fremstillinger av hovedtemaer i Pastoralbrevene, Hebreerbrevet og Johannes' Åpenbaring. Emnet tilstreber en balanse mellom

analyse og syntese, mellom sensitivitet for de enkelte bibeltekstene og en evne til å se sammenhenger, helhet og særpreg. Sentrale spørsmål som forståelsen av Jesus, av mennesket, av frelsen og etiske forhold går igjen i alle deler av emnet, samtidig som det gis rom for drøfting av særpreg i de ulike deler av tekstene som drøftes.

Emnet skal gi rom for en bred drøfting av ulike posisjoner i forskningen omkring nytestamentlig bibelteologi. Kontroversielle spørsmål i synoptisk bibelteologi som den historiske Jesus, forståelsen av Guds rike og Jesu selvbevissthet drøftes bredt. Tilsvarende vil det i paulinsk bibelteologi legges vekt på debatten omkring et nytt Paulus-perspektiv, på tro og frelse, på de troendes identitet og livsutfoldelse og på menighet og eskjatologi. Også Pastoralbrevene vil bli drøftet. Endelig tar emnet opp hovedtemaene i Hebreerbrevet og Johannes' Åpenbaring.

Undervisningen vil også i noen grad fokusere på den tidlige fremveksten av urkirken som bestående av både jødekristerne og hedningkristerne og for aposteltidens misjonstanke. Undervisningen baserer seg på bibeltekstene i oversettelse, men vil også trekke inn viktige ord og begreper fra den greske teksten.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har 40 undervisningstimer. Disse fordeles med 14 timer hver på henholdsvis synoptisk og paulinsk bibelteologi og fire timer hver på henholdsvis Pastoralbrevene, Hebreerbrevet og Johannes' Åpenbaring. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av klausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Kvalbein, Hans (2008): *Jesus. Hva ville han? Hvem var han? En innføring i de tre første evangeliens budskap*. Oslo: Luther (370 s.)

Sandnes, Karl Olav (1996): *I tidens fylde – en innføring i Paulus' teologi*. Oslo: Luther (317 s.)

Thielman, Frank (2005): *Theology of the New Testament*, Grand Rapids: Eerdmans, 408-437 og 585-650 (95 s.)

TM2005 Nytestamentlig samtidshistorie og teologihistorie (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2005
Emnenavn:	Nytestamentlig samtidshistorie og teologihistorie
Emnenavn nynorsk:	Nytestamentleg samtidshistorie og teologihistorie
Emnenavn engelsk:	New Testament History and History of Theology
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Torben Kjær
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1001
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot TM2004
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for sentrale emner i nytestamentlig samtidshistorie inkludert religiøse og sosiale hovedstrømninger i NTs samtid
- gjøre rede for sentrale emner i nytestamentlig teologihistorie og forskningshistorie, så som Guds rike, kristologi, soteriologi, antropologi, synden og loven, Ånden og livet, menigheten og Israel, eskjatologi og livet etter døden
- gjøre rede for problemfelt og hovedteorier i studiet av den nytestamentlige teologihistorie

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og korrekt henvise til faglig informasjon og argumentasjon i en selvstendig analyse av spørsmål knyttet til nytestamentlig samtids- og teologihistorie
- anvende ulike innfallsvinkler og perspektiver i en selvstendig drøfting av en gitt problemstilling knyttet til nytestamentlig samtids- og teologihistorie og fremstille og formidle fortolkninger av disse emner klart og forståelig
- argumentere kritisk for og imot alternative fremstillinger av nytestamentlig samtids- og teologihistorie på metodisk og hermeneutisk reflektert vis

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer slik at en kan fremstille og formidle viten om politiske, religiøse, filosofiske, teologiske og sosiale forhold på Det nye testamentets tid

Emnets innhold:

Emnet består av en innføring i NT-samtidshistorie og NT-teologihistorie. Med NT-teologihistorie menes en historisk beskrivelse av teologiske ideer i Det nye testamentet og deres gjensidige forhold. Det gir en innføring i sentrale teologiske temaer i NT (så som Guds rike, kristologi, soteriologi, antropologi, synden og loven, Ånden og livet, menigheten og Israel, eskjatologi og livet etter døden), herunder særlig problemfelt og hovedteorier i en nytestamentlig teologihistorie. Bl.a. det teologihistoriske aspekt gjør det naturlig å behandle emnet på bakgrunn av en innføring i de historiske, politiske, religiøse, filosofiske, og sosiale forhold på NTs tid, som da utgjør det andre delemnet.

Det leses det meste av to større helhetsfremstillinger av henholdsvis nytestamentlig teologihistorie og nytestamentlig samtidshistorie, supplert med hensiktsmessige utdrag fra andre verker.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har 40 undervisningstimer. Disse fordeles likt mellom nytestamentlig samtidshistorie og nytestamentlig teologihistorie. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Nytestamentlig samtidshistorie:

Hjort, Birgitte Graakjær (2003): *Det Nye Testamentes omverden. Om politiske, religiøse og filosofiske forhold på Det Nye Testamentes tid*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, ss.5-316 (312 s.)

Meeks, Wayne A. (1983): *The First Urban Christians: The Social World of the Apostle Paul*. New Haven: Yale University Press, ss.74-110 og 221-230. (45 s.)

Stark, Rodney (1997): *The Rise of Christianity*. San Francisco: Harper & Collins, ss.3-47 og 217-218. (46 s.)

Nytestamentlig teologihistorie:

Räisänen, Heikki (2010): *The Rise of Christians Beliefs. The Thought World of Early Christians*. Minneapolis: Fortress Press, ss.79-405. (326 s.)

Eller:

Dunn, James D. G. (1990): *Unity and Diversity in the New Testament. An Inquiry into the Character of Earliest Christianity*. London: SCM Press, ss.1-425. (425 s.)

TM2006 Jesus Kristus i Bibelen, bekjennelse og kontekst (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2006
Emnenavn:	Jesus Kristus i Bibelen, bekjennelse og kontekst
Emnenavn nynorsk:	Jesus Kristus i Bibelen, vedkjenning og kontekst
Emnenavn engelsk:	Jesus Christ in the Bible, Confession and Context
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Arne Helge Teigen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for sentrale punkter i det bibelske grunnlaget for læren om Jesus Kristus og hans frelsesgjerning
- gjøre rede for grunntrekkene i utviklingen av det kristologiske dogme i oldkirken, og under reformasjonen
- presentere og forklare forskjellige tolkninger av kristologi og frelse, i eldre og moderne tid
- gjøre rede for enkelte moderne kontekstuelle tolkninger av kristologi og frelsesforståelse

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- drøfte forskjellige sider ved kristologi og frelsesforståelse i lys av helhetlige perspektiver
- fremstille og begrunne egen oppfatning av kristologi og frelsesforståelse
- finne, vurdere og henviser til informasjon og fagstoff om kristologi og frelseslære og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- finne, vurdere og henviser til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling

- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i det bibelske grunnlaget for læren om Jesus Kristus og hans frelsesgjerning. Det gis en innføring for sentrale bibeltekster som har hatt størst betydning for utviklingen av kirkens lære om Kristi person og gjerning. Emnet gir videre en innføring i hvordan kristologien og frelseslæren er blitt forstått i den teologihistoriske utvikling og kontekst med særlig vekt på oldkirken, reformasjonen og moderne tid. Emnet vil også gi innsikt i moderne kontekstuelle tilretteleggelser av læren om Kristi person og frelsesgjerning.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har 40 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høyskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Austad, Torleiv (2012): *Kristologi en innføring*. Oslo: Cappelen Damm Høyskoleforlaget, ss.60-132, 163-214.

- Jeffery, Steve; Ovey, Mike; Sach, Andrew (2007): *Pierced for our Transgressions. Rediscovering the glory of penal substitution*. Nottingham: Inter Varsity Press; ss. 33-186, 205-303.
- Kärkkäinen, Veli-Matti (2003): *Christology. A Global Introduction, an Ecumenical, International, and Contextual Perspective*. Michigan: Baker Academic; ss. 189-286.
- Skarsaune, Oskar (1999): *Inkarnasjonen. Myte eller faktum?* Oslo: Lunde; ss. 9-127.
- *Masaki, Naomichi (2008): "Contemporary Views on Atonement in Light of the Lutheran Confessions" i: *Concordia theological quarterly*, vol. 72/4 ss. 305-326
- *Gibbs, Jeffrey A (2008): "The Son of God and the Father's Wrath: Atonement and Salvation in Matthew's Gospel" i: *Concordia theological quarterly* vol. 72/3 ss. 211-225.
- *Scaer, Peter J. (2008): "The Atonement in Mark's Sacramental Theology" i: *Concordia theological quarterly* vol. 72/3 ss. 227-242.
- *Gieschen Charles A. (2008): "The Death of Jesus in the Gospel of John: Atonement for Sin?" i: *Concordia theological quarterly* vol. 72/3 ss. 243-260.
- *Hagen, Kenneth (1997): "Luther on Atonement-Reconfigured" i: *Concordia theological quarterly* vol. 61/4 ss. 251-276.

TM2007 Dogmatikk med tekstlesning (15 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2007
Emnenavn:	Dogmatikk med tekstlesning
Emnenavn nynorsk:	Dogmatikk med tekstlesning
Emnenavn engelsk:	Dogmatics - With Reading of Primary Sources
Studiepoeng:	15
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Peter Olsen
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1001 TM1502
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for ulike oppfatninger av dogmatikkens sentrale spørsmål, som bibelsyn, treenighetslære, kristologi, antropologi, rettferdiggjørelse, nådemiddellære, ekklesiologi og eskatologi
- forstå og gjøre rede for sammenhengen mellom disse lærespørsmål som uttrykk for et helhetlig system
- gjøre rede for både lutherske og ikke-lutherske oppfatninger av disse lærespørsmål
- analysere nyere formuleringer av disse spørsmål og vurdere disse i et teologihistorisk og eksegetisk perspektiv

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- analysere og vurdere sentrale lærespørsmål med utgangspunkt i Bibelen og Den evangelisk-lutherske bekjennelse
- analysere og vurdere dogmatiske tekster og anvende disse til faglige resonnementer
- analysere eldre dogmatiske tekster og gjøre rede for den teologihistoriske sammenheng
- bruke sentrale dogmatiske begreper korrekt både på norsk (dansk) og på gresk og latin, samt forklare disse begreper med sine egne ord

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- aktualisere dogmatiske temaer på en selvstendig, kritisk og teologisk reflektert måte
- delta i faglige samtaler som drøfter teologiens vilkår og innhold til enhver tid
- analysere og vurdere dogmatiske tekster fra forskjellige epoker

- beherske fagområdets uttrykksformer og kommunisere problemstillinger, analyser og konklusjoner til teologer og til ikke-teologer

Emnets innhold:

Emnet gir en helhetsinnføring i den kristne tro med utgangspunkt i den evangelisk-lutherske kristendomsforståelsen. Sentrale temaer vil være læren om den treenige Gud, frelsen, kirken og nådemidlene. Innføringen i de sentrale elementer av tros læren skal videre hjelpe studentene til å utvikle et dogmatisk helhetssyn og gi dem hjelp til å integrere de forskjellige dogmer i et helhetlig dogmatisk system.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av 60 undervisningstimer. 35 av timene vil være forelesninger som gjennomgår hovedtrekkene i tros læren, mens i de øvrige 25 undervisningstimer vil de lutherske bekjennelsesskrifter (Den apostoliske, nikenske og atanasianske trosbekjennelsen, Den augsburgske bekjennelsen og Luthers lille katekisme) og dogmatiske tekster fra hele teologihistorien gjennomgås på originalspråket (det vil si gresk, latinsk og tysk).

For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgsolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 5000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen.

- *Beilby, J. & Eddy, P.R. eds. (2006): *The Nature of the Atonement. Four Views*. Downers Grove, IL: IVP Academic, ss. 9-116.
- Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche* (1967). Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, ss. 21; 26-30; 50-135; 507-521.
- **Fælleserklæring om Retfærdiggørelseslæren*. Revideret udgave 1997. København: Det mellemkirkelige Råd, ss. 14-30.
- Grane, L. (1981): *Confessio Augustana*. København: G.E.C. Gads Forlag, ss. 20-183.
- Irenæus (1999): *Mod Kætterne*. 5. Bog. Frederiksberg: Forlaget Anis, ss. 87-163.
- *Jenson, R. W. (1997): *Systematic Theology. Vol.1. The Triune God*. Oxford: Oxford University Press, ss. 179-206.
- McGrath, A.E. (1997): *Christian Theology – An Introduction* 5nd Edition. Oxford, UK & Malden, MA, USA: Blackwell Publishers, ss. 141-561.
- *Pannenberg, W. (1994): *Den apostolske Trosbekendelse*. Frederiksberg: Anis, ss. 94-109.
- **Teologiske tekster. Udvalg af klassiske dogmatiske tekster* 2. utg. (1994). Århus: Aarhus Universitetsforlag, ss.22-23; 27-29; 33-47; 61-65; 68-81; 108-135; 139-155; 158-168; 203-224; 226-237; 274-288; 290-293; 310-322; 340-350; 352-367; 370-379 og 410-443.

TM2008 Misjonsteologi (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2008
Emnenavn:	Misjonsteologi
Emnenavn nynorsk:	Misjonsteologi
Emnenavn engelsk:	Theology of Mission
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Professor Arne Redse
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	10 stp mot MIS201
Hjelpemiddelliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

- gjøre rede for det bibelske grunnlaget for misjonsoppdraget, både det gammeltestamentlige og det nytestamentlige og sammenhengen mellom dem
- gjøre rede for grunntrekk i misjonsteologiens historie
- gjøre rede for de grunnleggende spørsmålene innen misjonsvitenskapen
- gjøre rede for misjonsteologiske spørsmål generelt og med henblikk på samtiden
- gjøre rede for spørsmål knyttet til økumenikk i dagens misjonsvirksomhet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende den kunnskap emnet har bidratt til innen bibelens misjonsteologi i arbeidet med å tilrettelegge det kristne misjonsoppdragets grunnlag og målsetting
- anvende den kunnskap emnet har bidratt til innen den systematiske misjonsteologien, i debatter, i egne arbeider og i eventuelt framtidig misjonsarbeid
- anvende den kunnskap emnet har bidratt til innen økumenikken, i debatter, i egne arbeider og i eventuelt framtidig misjonsarbeid

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglighet og kunne justere denne under veiledning
- selvstendig kunne finne og henvise til relevant materiale, som kan belyse en problemstilling innen misjonsteologien

Emnets innhold:

Emnet vil gi en innføring i det bibelske og teologiske grunnlaget for kirkens misjonsoppdrag. Med utgangspunkt i Matteus 28,16-20 og 2. Korintierbrev 5,11-21 vil man fra et helbibelsk perspektiv redegjøre for den bibelske kontekst og ramme som misjonsoppdraget springer ut fra og hører hjemme innenfor. Videre vil man ut fra 1. Korintierbrev 8 og 10 se på de utfordringer som urkirkens misjonsvirksomhet stod overfor og videre drøfte forholdet mellom jøder og hedninger med tanke på kirkens misjonsoppdrag. Emnet gir også en innføring i misjonstankens begrunnelse i teologihistorien og en systematisk-teologisk begrunnelse for

misjon med utgangspunkt i læren om den treenige Gud, kirkeforståelsen og forholdet mellom kristendom og de andre religioner. Den systematisk-teologiske begrunnelsen vil særlig drøfte hvordan det kristne misjonsoppdraget kan utfoldes i vår tid, i lys av den økumeniske og samfunnsmessige kontekst.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer, og består av både forelesninger og seminarer.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høghskolen.

- Ahonen, R. A. (2000): *Mission in the New Millenium. Theological Grounds for World Mission*. Translated by Michael Cox and John Mills. Helsinki: The Finnish Evangelical Lutheran Mission, ss. 12-49, 71-265.
- Berentsen, Engelsviken, Jørgensen (2004): *Missiologi i dag. 2. utg.* Oslo: Universitetsforlaget, ss. 77-170, 220-241, 262-294 og 381-396.
- Köstenberger, Andreas J. og Peter T. O'Brien (2001): *Salvation to the Ends of the Earth. A Biblical Theology of Mission*. NSBT 11. Illinois: Inter Varsity Press, ss. 19-270.
- Redse, Arne. (2008): «Epistemological Basis in Interfaith Dialogues – a Neglected Issue?» I *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* 1/2008: ss. 101-123.
http://www.egede.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2008_2-Redse.pdf
- Redse, Arne. (2007): «Freedom of Religion, Religious Tolerance, and the Future of Christian Mission in the Light of Samuel P. Huntington's Thesis on Clash of Civilizations and the Remaking of the World Order,» i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* i 4/2007: ss. 259-278.
http://egede.mf.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2007_4_Redse.pdf.
- Redse, Arne (2011): «Religionsfridom, toleranse og misjon,» i *Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap* 3-4/2011: ss. 248-265.
http://www.egede.no/sites/default/files/dokumenter/pdf/NTM_2011_3-4_Redse.pdf

TM2009 Misjon i kontekst (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2009
Emnenavn:	Misjon i kontekst
Emnenavn nynorsk:	Misjon i kontekst
Emnenavn engelsk:	Mission in Context
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Frank-Ole Thoresen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot MIS202 5 stp mot MIS203 2 stp mot MIS202-202 3 stp mot MIS202-203 5 stp mot TM1511 2 stp mot TM1512
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for sentrale begreper, teorier og modeller innenfor kulturanalyse og kontekstualisering
- gjøre rede for grunnleggende innhold, sammenhenger og problemstillinger innenfor kultur, kulturanalyse og kulturmøteforhold
- gjøre rede for forskjellige syn på forholdet mellom kultur og evangelium, og ulike måter å tilnærme seg en annen kultur og virkelighetsforståelse
- gjøre rede for vesentlige tendenser og utfordringer i global misjon
- gjøre rede for utfordringer knyttet til å leve i andre kulturer

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende kunnskap fra fagets enkelte deler og trekke inn relevant materiale fra faglitteratur
- identifisere, analysere og kritisk vurdere problemstillinger innenfor kultur og kulturmøteforhold, i diskusjoner, i egne fremstillinger og i eventuelt fremtidig arbeid innen misjon og kirke
- identifisere, analysere og kritisk vurdere problemstillinger innenfor kontekstualisering og tilnærming til andre virkelighetsforståelser, i diskusjoner, i egne fremstillinger og i eventuelt fremtidig arbeid innenfor misjon og kirke
- identifisere, analysere og kritisk vurdere vesentlige tendenser og utfordringer i global misjon, i diskusjoner, i egne fremstillinger og i eventuelt fremtidig arbeid innen misjon og kirke

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglighet og kunne justere denne under veiledning
- finne og anvende faglig relevant materiale og uttrykk som kan belyse problemstillinger som knytter seg til misjon i kontekst
- reflektere kritisk over egen rolle i interkulturelt samarbeid og eventuelt fremtidig arbeid innen misjon og kirke

Emnets innhold:

Emnet vil ta for seg de to temaene globale misjonstrender og roller i misjon (5 stp) og kulturanalyse og kontekstualisering (5 stp).

Temaet globale misjonstrender og roller i misjon gir en innføring i kontemporære utviklingstrekk ved den globale kirken og setter fokus på hvordan endringer i den globale kirken påvirker internasjonale misjonsutfordringer. Dette innebærer kristenhetens globale og polysentriske karakter, syn på religionene og misjon overfor disse, og misjon som agent for religiøs forandring utfordret av pluralisme, postmodernitet og spiritualitet. Videre tar emnet opp ulike utfordringer knyttet til kulturskifteproblematikk med særlig fokus på misjonærrollen. Dette innebærer bl.a. problemstillinger knyttet til misjonæridentitet og kall, familieliv, kjønnsstatistikk og samarbeidsrelasjoner i møte med andre kirker og kulturer.

Det andre hovedtemaet er kulturanalyse og kontekstualisering. Temaet gir en innføring i forskjellige teorier og modeller for kultur, verdensbilde, kulturanalyse og interkulturell sensitivitet. Det redegjøres for hvordan teorier og modeller kan anvendes for bedre å forstå menneskers kulturelle kontekster, deres virkelighetsforståelse og for bedre å tilnærme seg disse med evangeliet. Temaet har en sosialantropologisk innfallsvinkel for å gi studentene kunnskap om kulturbegrep, samfunnsbygging, sosiale prosesser, rolleforhold, normer, verdier og kulturell helhetsforståelse. Det legges også vekt på selvkritisk bearbeidelse av holdninger til mennesker, verdier, praksis og samarbeid på tvers av kulturer. Det gis videre en innføring i teorier og syn på forholdet mellom evangeliets universelle karakter og kultur som uttrykk for lokal mangfoldighet, om evangeliets evne til å oversettes og inkarneres i enhver kultur, om forskjellige kontekstualiseringstyper, om syn på anvendelse av disse, og grenser og utfordringer for kontekstualisering i misjon og menighetsbygging.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av 40 undervisningstimer. Det undervises henholdsvis 20 timer hver i teamene globale misjonstrender og roller i misjon og kulturanalyse og kontekstualisering. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prossessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.

2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Globale misjonstrender og roller i misjon:

- *Jenkins, Philip (2011): *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*. Oxford: University Press (3rd ed.) ss. 201-236.
- *Kim, Elijah F. (2012): *The Rise of the Global South: The Decline of Western Christendom and the Rise of Majority World Christianity*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, ss. 362-425.
- *Moreau, A. Scott og Corwin, Cary R. og McGee, Gary B. (2004): *Introducing World Missions: A Biblical, Historical, and Practical Survey*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 279-294.
- Pocock, Michael og Van Rhee, Gailyn og McConnell, Douglas (2005): *The Changing Face of World Missions: Engaging Contemporary Issues and Trends*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 21-159, 321-348.
- Steffen, Tom og Douglas, Lois McKinney (2008): *Encountering Missionary Life and Work: Preparing for Intercultural Ministry*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 47-61; 85-101; 201-319.

Kulturanalyse og kontekstualisering:

- Eriksen, Thomas Hylland (2010): *Små steder – store spørsmål*. 3. utg. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 13-98, 207-238, 255-266.
- Gravaas, Hans Aage: *Self-Theologization som missiologisk mål og prinsipp*. I: Innsyn 1, 2000, ss.11-14. <http://fih.fjellhaug.no/wp-content/uploads/Innsyn-2000-1.pdf>
- Hiebert, Paul (1985): *Anthropological Insights for Missionaries*. 23. opptrykk 2008. Grand Rapids: Baker Academic, ss.9-58; 111-253; 285-298.
- Hiebert, Paul (1994): *Anthropological Reflections on Missiological Issues*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 19-51, 75-92.

TM2010 Utvalgte tekster fra GT (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2002
Emnenavn:	Utvalgte tekster fra GT
Emnenavn nynorsk:	Utvalde tekstar frå GT
Emnenavn engelsk:	Selected Texts From the Old Testament
Studiepoeng:	10
Nivå:	2000 (Fordypningsnivå)
Undervisningssemester:	Vårsemesteret
Emneansvarlig:	Professor Jens Bruun Kofoed
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1501
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkelttemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	8stp mot TM2002
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for eksegetiske metoder som er relevante for en kritisk beskrivelse av tekstens form og innhold
- gjøre rede for tekstens litterære særpreg og historiske bakgrunn
- gjøre rede for den vitenskapelige debatten omkring tekstenes historiske forankring
- demonstrere god innsikt i betydningen den moderne forskningen har tillagt tekstene i sin forståelse av andre gammeltestamentlige skrifers tilblivelse, teologi og sluttform
- gjøre rede for sentrale momenter i tekstenes virkningshistorie innenfor jødisk og kristen tradisjon

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- oversette og eksegere følgende tekster fra BHS: 2 Mos 3,1-15; 19,1-20,1; 21,1-34; 22,20-23,13; 24,3-8; 1 Kg 1,1-2,11; 3,1-15; Jes 7; 40,1-31; 52,13-53,12; Sal 2; 8; 22; 46; 51; 104; Job 1,1-2,10; 38,1-15; 42,1-6; Ordspr 8,22-36; 9.
- identifisere og vurdere de tekstkritiske kommentarer i BHS (eller Quinta), som har betydning for forståelsen av den hebraiske teksten
- finne og bruke leksikalske og grammatiske hjelpemidler som hjelp til å forholde seg kritisk til oversettelse og eksegese av teksten
- finne og anvende relevante litterære og eksegetiske metoder til å fortolke teksten, beskrive dens litterære og historiske bakgrunn og bestemme dens teologiske hovedpunkter
- demonstrere god forståelse for den historiske og litterære bakgrunn for 2 Mos, 1. Kongebok, Jesaja, Salmenes bok, Jobs Bok og Salomos Ordspråk.

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning

- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- finne, vurdere og henvise til fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en tekst eller en problemstilling
- relatere fortolkningen av tekstene til moderne problemstillinger og aktuell samfunnsdebatt

Emnets innhold:

Emnet er et detaljeksegetisk emne som sikter på å gi en innføring i sentrale tekster og teologiske hovedpunkter i 2 Mosebok, 1. Kongebok, Jesaja, Salmenes bok, Jobs Bok og Salomos Ordspråk. De angitte pensumtekstene vil bli gjenstand for et detaljeksegetisk studium med vekt på deres historiske, litterære og tematisk/teologiske sider. Detaljeksegesen vil basere seg på den hebraiske grunnteksten. Det vil også bli brukt tid på innlednings spørsmål, tekstenes virknings- og forskningshistorie, og på hermeneutiske refleksjoner knyttet til arbeidet med å relatere tekstene til moderne problemstillinger og aktuell samfunnsdebatt.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer og vil hovedsakelig bestå av forelesninger og arbeid med oversettelse av bibeltekster. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høyskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen.

Følgende tekster skal studeres ut fra hebraisk tekst:

2 Mos 3,1-15; 19,1-20,1; 21,1-34; 22,20-23,19; 24,3-8; 1 Kg 1,1-2,11; 3,1-28; Jes 7; 40,1-31; 52,13-53,12; Sal 2; 8; 22; 46; 51; 104; Job 1,1-2,10; 38,1-15; 42,1-6; Ordspr 8,22-36; 9.

Childs, Brevard (2000): *Isaiah: A Commentary* (Old Testament Library). Philadelphia: Westminster John Knox. ss. 1-10; 60-68; 289-310; 309-311; 407-423.

Dozeman, Thomas B. (2009): *Exodus* (Eerdmans Critical Commentary). Grand Rapids: Eerdmans. ss. 94-136.

Goldingay, John (2006): *Psalms 1-41* (Baker Commentary on the Old Testament). Grand Rapids: Eerdmans. ss. 92-106; 153-161; 320-354.

Goldingay, John (2007): *Psalms 42-89* (Baker Commentary on the Old Testament). Grand Rapids: Eerdmans. Side 122-40.

Goldingay, John (2008): *Psalms 90-150* (Baker Commentary on the Old Testament). Grand Rapids: Eerdmans, ss. 178-199.

Grogan, Geoffrey W. (2008). *Psalms* (The Two Horizons of Old Testament Commentary). Grand Rapids: Eerdmans, ss.1-39.

Hamilton, Victor P. (2011). *Exodus* (Exegetical Commentary). Grand Rapids: Baker Academic, ss. 291-311; 367-393; 411-432.

Kjøller-Rasmussen, Leif (1994). *Jobs Bog* (Credokommentaren). København: Credo Forlag, ss. 13-59; 377-383; 411-413.

Lemche, Niels Peter (2008): *Det Gamle Testamente mellem historie og teologi*. København: Anis. Side 199-304.

Provan, Ian W. (1995): *1 and 2. Kings* (New International Biblical Commentary). Peabody, Massachusetts: Hendrickson, ss. 1-36; 43-49.

Walton, John H (2006): *Ancient Near Eastern Thought and the Old Testament. Introducing the Conceptual World of the Hebrew Bible*. Grand Rapids: Baker Academic. ss. 406-446.

Whybray, R. N. (1994): *Proverbs* (The New Century Bible Commentary). Grand Rapids: Eerdmans, ss. 3-20.

10.3 Emnebeskrivelser for valgemner på 1500- og 2500-nivå

TM1501 Gammeltestamentlig hebraisk (20 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1501
Emnenavn:	Gammeltestamentlig hebraisk
Emnenavn nynorsk:	Gamalttestamentleg hebraisk
Emnenavn engelsk:	Biblical Hebrew
Studiepoeng:	20
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Høstsemesteret
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Knut Kåre Kirkholm
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	20 stp mot HEB151 20 stp mot HEB200
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste E
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for grunnleggende trekk ved hebraisk morfologi og syntaks
- gjengi et utvalg av de mest sentrale glosene i BHS

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- lese og forstå et utvalg av tekster fra forskjellige hebraiske teksttyper
- oversette et utvalg av tekster fra forskjellige hebraiske teksttyper
- benytte seg av leksika og eksegetisk programvare som Logos Bible Software eller lignende

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- relatere den spesifikke språkkompetansen til moderne problemstillinger og aktuell samfunnsdebatt

Emnets innhold :

Emnet skal gi studentene en grunnleggende forståelse for Det gamle testamentets hebraiske språk og øvelse i analyse og oversettelse. Bibelhebraisk er et redskapsfag i rammen av et teologisk studium, og målet er at studentene gjennom dette skal settes i stand til selv å lese og forstå GT på grunnspråket, og siden kunne bruke dette i sitt eksegetiske arbeid. For å oppnå dette undervises det både i formlære og syntaks. Studentene vil også få en innføring i bruken

av eksegetisk programvare som Logos Bible Software – Original Languages (eller andre Logos-pakker som inkluderer språkverktøyene i Original Languages).

Tekster:

Gen 1-3; 15:1-21; 16:15-16; 17:1-10; 22:1-19; Ex 3:1-22; 22:20-23:19; 24:3-8; Deut 5:1-33; 6:1-18; 11:13-21; 2 Sam 12:1-9; 1 Kong 1:1-2:4; 3:1-28; Jes 2:1-4; 40:1-11; 52:13-53:12; Sal 6, 22, 51, 46; Fork 1:1-11; 3:1-8; Ord 8:22-36.

Organisering og arbeidsmåter:

Studentene tilbys leksjoner/veiledning tilsvarende 80 undervisningstimer. I disse vektlegges innøving av grammatikk og hjelp til tekstarbeidet.

Vurdering og eksamen:

En to timers prøve gis etter første del av undervisningen som evalueres til godkjent eller ikke godkjent. Denne må være godkjent for å kunne gå opp til den avsluttende eksamen. Det holdes en avsluttende fire-timers skriftlig kausureksamen som karaktersettes.

Vurderingen i emnet skjer på grunnlag kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Tekstutgave:

Kittel, R., *et al.* (red) (1977 eller senere): *Biblia Hebraica Stuttgartensia*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft.

Grammatikk:

Van der Merwe, Christo H. J., Jackie Naude & Jan h. Kroeze (1999): *A Biblical Hebrew Reference Grammar*. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Ordbøker:

Brown, F., S. Driver og C. Briggs (2000 eller senere): *The Brown – Driver – Briggs Hebrew and English Lexicon*. Peabody, MA: Hendrickson Publishers.

eller:

Holladay, W. L., L. Köhler & W. Baumgartner (1991 eller senere). *A Concise Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. Leiden: Brill.

Andre nyttige hjelpemidler

Mitchel, L. A.(1984): *A Student's Vocabulary for Biblical Hebrew and Aramaic*. Grand Rapids, MI: Zondervan.

(Logos Bible SoftWare – Original Languages inkluderer omfattende hjelpemidler til både vokabular, formlære og syntaks).

TM1502 Latin (20 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1502
Emnenavn:	Latin
Emnenavn nynorsk:	Latin
Emnenavn engelsk:	Latin
Studiepoeng:	20
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Finn Aasebø Rønne
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for grunnleggende trekk ved latinsk morfologi og syntaks
- gjøre rede for latinsk som grammatisk system og latinsk stilistikk
- gjengi et utvalg av de mest sentrale glosene

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- lese og forstå et utvalg av tekster fra forskjellige latinske teksttyper
- oversette et utvalg av tekster fra forskjellige latinske teksttyper
- benytte seg av leksika og ordbøker eller lignende

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Latin er et redskapsfag i rammen av et teologisk studium, og målet er at studentene gjennom dette skal settes i stand til selv å lese og forstå sentrale teologiske tekster på grunnspråket. Emnet gir derfor studentene en grunnleggende forståelse for det latinske språk og øvelse i analyse og oversettelse. Det undervises både i formlære og syntaks, og det innøves et grunnleggende ordforråd.

Tekster:

Apostolicum
Nicænum
Athanasium

Cyprian: *De unitate Ecclesiae* (utdrag)
Augustin: *De Spiritu et Littera* (utdrag)
Venantius Fortunatus: Pange lingua gloriosi proelium certaminis
Venantius Fortunatus: Vexilla regis prodeunt
Venantius Fortunatus: Tempora florigero rutilant distincta sereno (utdrag)
Anselm: *Cur Deus Homo* (utdrag)
Martin Luther: *Rationis Latomianae confutatio* (utdrag)
Confessio Augustana (utdrag)

Organisering og arbeidsmåter:

Studentene tilbys leksjoner/veiledning tilsvarende 80 undervisningstimer. I disse vektlegges innøving av grammatikk og hjelp til tekstarbeidet.

Første del (innføringsdelen)

I emnets første del er hovedmålet å få en innføring i grunnleggende grammatikk – formlære og syntaks. Samtidig begynner en med grunnleggende tekstarbeid slik at man kan anvende den innlærte grammatikken. Emnet undervises intensivt, med en viss veksling i undervisningsformer. Det blir forelest over formlære, men det legges også vekt på at stoffet skal innøves. Selv om mye av denne innøvelsen vil skje individuelt eller i grupper av studentkollokvier, settes det av tid til spørsmål og samtale. Det holdes jevnlig øvelser og små tester, dels til formlæren og dels til ordforrådet.

Andre del (tekstdelen)

I andre del av studiet ligger vekten på arbeid med tekster. Et representativt utvalg av tekster fra pensum gjennomgås i forelesningsform, med særlig vekt på analyse og syntaks. Det settes dessuten av tid til spørsmål og samtale omkring andre tekster fra pensum som studentene, enkeltvis eller i grupper av studentkollokvier, gjennomgår. En fortsetter videre arbeidet med å bygge seg opp et godt ordforråd, blant annet gjennom mindre tester.

Vurdering og eksamen:

En to timers prøve gis etter første del av undervisningen som evalueres til godkjent eller ikke godkjent. Denne må være godkjent for å kunne gå opp til den avsluttende eksamen. Det holdes en avsluttende firetimers skriftlig klausureksamen som karaktersettes.

Vurderingen i emnet skjer på grunnlag av klausureksamnen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Tekstutgaver:

(1967): *Die Bekenntnisschriften der evangelisch-lutherischen Kirche*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht: Apostolicum, Nicænum, Athanasianum og Augustana – i alt 16 sider latinsk tekst.
(1989): *Teologiske tekster. Udvalg af klassiske dogmatiske tekster*. Århus: Aarhus Universitetsforlag; ss. 61-65; 68-81; 108-127; 204-217 i alt 22 sider latinsk tekst.

Begynnerbok:

Bolt-Jørgensen, Henrik (2002): *In angulo cum libello*. Svendborg: Mørch & Wagner. [Boken er utsolgt fra forlaget, men finnes i en elektronisk versjon.]

Grammatikk:

Enten:

Eitren, S. (1996): *Latinsk grammatikk*. 3. utg. Oslo: Aschehoug, 170 sider.

eller:

Hermann, Jo (2006): *Latinsk grammatik på dansk*. København: Akademisk Forlag.

Leksika og tilsvarende:

Schumacher, Jan Henrik (2002): *Kirkehistorisk latinleksikon. Begreper fra middelalderens kirke- og klosterliv*. Oslo: Spartacus forlag (235 sider).

Ordbøker:

Lewis, C.T. og Short, C. (1956). *A Latin Dictionary*. Oxford: Oxford University Press.

Og enten:

Johanssen, Jan og Nygaard, Marius og Schreiner, Emil (1998): *Latinsk ordbok. Latin-norsk*. 4. utg. Oslo: Cappelen forlag.

eller:

Jensen & Goldschmidt (1920 el. sen.): *Latinsk-dansk ordbog*. København: Gyldendal.

TM1503 Homiletikk og kirkelige handlinger (5 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1503
Emnenavn:	Homiletikk og kirkelige handlinger
Emnenavn nynorsk:	Homiletikk og kyrkjelege handlingar
Emnenavn engelsk:	Homiletics and Ecclesial Ceremonies
Studiepoeng:	5
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Børge Haar Andersen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot PT201
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hva kristen forkynnelse og formidling er i spenningsfeltet mellom den aktuelle bibelske tekst og den aktuelle kontekst.
- analysere og drøfte de særlige utfordringerne ved forkynnelse ved gudstjenester og ved kirkelige handlinger
- arbeid med forskjellige teksttyper, varierende prekentyper og kommunikative utfordringer ved forskjellige målgrupper
- kritisk reflektere over praktiske teologiske problemstillinger ved formidling av den kristne tro i dag

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- drøfte og kritisk reflektere over kristen forkynnelse og formidling
- være fortrolig med og kunne identifisere de særlige utfordringene ved forberedelsesfasen fra tekst til tilhører
- kunne forberede og fremføre en preken til en bestemt definert målgruppe

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- formidle fagstoff om homiletikk og forberede, gjennomføre og evaluere prekener

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i hva kristen forkynnelse og formidling er i et luthersk og nåtidig perspektiv. I undervisningen drøftes den innholdsmessige profilen på forkynnelse og formidling i forhold de forskjelligartede bibelske tekster, den (post)moderne tilhører, den

gudstjenestelige ramme og de øvrige kontekster der kristen forkynnelse og formidling finner sted. Det reflekteres over forkynnerens og formidlerens egen rolle og særlige styrke og svakheter. Det arbeides med forskjellige typer tekster, varierte forkynningsformer og kommunikative utfordringer som skiftende målgrupper stiller forkynneren overfor. Emnet er også er praktisk vinklet slik at studentene selv tilrettelegger, fremfører og sammen evaluerer en preken til en definert målgruppe.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har tilsammen 20 undervisningstimer. Det varierer mellom forelesning, samtaler og drøftelser, samt praktisk arbeid med tekst, forberedelse og fremføring av prekener for medstudenter og faglærere.

Vurdering og eksamen:

Studentene skal:

1. Gjennomføre en preken på 20 minutter over en oppgitt bibeltekst fra kirkeåret og som vurderes til bestått/ikke bestått
2. Gjennomføre en preken på 10 minutter knyttet til en kirkelig handling som dåp, bryllup eller begravelse og som vurderes til bestått/ikke bestått

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

Gjennomføre den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av de to prekenene, og emnet vurderes til Bestått/ikke bestått.

Fravær fra undervisning utover fraværsgrensen kan, dersom fraværsgrunn godkjennes etter *Fraværreglement for Fjellhaug Internasjonale Høgskole*, oppveies ved gjennomføring av andre arbeidsoppgaver. Søknader om gyldig fravær sendes til Studiesjef.

Pensumlitteratur:

Homiletikk:

Andersen, Leif: *Teksten og tiden. En midlertidig bog om forkynnelsen. Bind I.* Fredericia, Lohse forlag, ss. 195-284.

Sjaastad, E. (2001): *Vi forkynner Kristus. En ressursbok for predikanter.* Oslo: Lunde forlag ss. 5-218.

*Skjevesland, O. (1995): *Det skapende ordet. En prekenlære.* Oslo: Universitetsforlaget, ss. 206-235.

*Wisløff, C. Fr. (1988): *Ordet fra Guds munn.* Oslo: Lunde forlag, ss. 165-178.

og enten:

*Nordhaug, H. (2000): *Så mitt hus kan bli fullt. En bok om prekenen.* Oslo: Luther forlag, ss. 105-139.

eller:

Andersen, Leif (2006): *Teksten og Tiden. En midlertidig bog om forkynnelsen. Bind II.* Fredericia, Lohse Forlag, ss. 105-148.

Kirkelige handlinger:

Enten:

Harbsmeier, E og Iversen, H. R. (1995): *Praktisk Teologi*. Frederiksberg. Anis Forlag, s. 72-94 og 292-347.

eller:

Okkenhaug, B. og Skjevesland, O. (red.) (1997): *Våre tider i Guds hånd. Kirkens tjeneste ved dåp, konfirmasjon, vigsel og gravferd*. Oslo: Verbum forlag, s. 75-84, 109-116 og 209-223.

TM1504 Ekklesiologi med menighetspraksis (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1504
Emnenavn:	Ekklesiologi med menighetspraksis
Emnenavn nynorsk:	Ekklesiologi med kyrkjelydspraksis,
Emnenavn engelsk:	Ecclesiology with Church Work.
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot PT201
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Krav om politiattest:	Emnet har krav om politiattest. Se pkt. 2.3/2.4
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for ekklesiologiske tema som kirkens vesen og sendelse, fellesskap, tjenester og nådegaver, gudstjeneste og andre samlinger og økumenikk
- gjøre rede for sentrale elementer i en pastorale identitet og hva som særpreger ledelse i et menighetsfellesskap
- gjøre rede for sentrale aspekt ved menighetsutvikling i dagens norske kirkeliv

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende de oppnådde kunnskaper til å forholde seg til og diskutere problemstillinger knyttet til kirkens vesen og oppdrag
- foreta begrunnende valg av mål, innhold og strategier for menighetsutvikling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- fremstille og formidle fortolkninger og temaområder innen ekklesiologien
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer innen kristent forsamling- og menighetsliv
- ivareta administrative og kirkelige oppgaver i en kristen forsamling/menighet

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i sentrale temaer knyttet til menighetsbygging og menighetsliv og videre en veiledet menighetspraksis over fire uker. Ekklesiologien vil først og fremst la læren om kirken komme til praktisk anvendelse med sikte på menighetsbygging. Den gir også grunnleggende kirkekunnskap. Kurset gir en praktisk-teologisk vinkling på folkekirkens egenart og struktur, forholdet mellom kirken og de frivillige organisasjonene, og drøfter de

spesielle utfordringer som kirke og bedehus står overfor i årene som kommer. En går også inn på hvordan kirken aktivt kan drive menighetsbygging innenfor en postmoderne kontekst. Pastoralteologien gir en grunnleggende innføring i ulike menighetstjenesters innhold og egenart (selvforståelse, forståelsen av preste/pastortjenesten i forhold til andre tjenester, ordinasjon og innvielse, og forholdet til de øvrige medarbeidere i forsamling/menighet). En vil også ta opp en menighetstjeners indre liv, d.e. kall, utrustning, bønn- og andaktsliv. Liturgikken gir en grunnleggende innføring i kirkens kalender og den lutherske gudstjenestes ordning. Andre ritualer og møteformer, slik vi møter det i kirke og bedehus i Norge og utlandet, vil også bli behandlet. Komponenten vil gi hjelp til å utvikle kreativitet og vurderingsevne rundt kristne ritualers form og funksjon i ulike kristne kontekster.

Emnets andre del er forberedelse til og gjennomføring av en fire ukers praksisperiode hvor studenten skal reflektere over problemstillinger han/hun møter og under veiledning gjøre erfaringer med å delta i og ta ansvar for ulike virksomhetsgrener innen en forsamling/menighet, og sette seg inn i hvordan samarbeidet mellom ansatte innbyrdes og mellom ansatte og frivillige er lagt opp og hvilke utfordringer en møter.

Organisering og arbeidsmåter:

Det gis 20 undervisningstimer knyttet til ekklesiologiske og pastorale temaer. Denne undervisningen vil hovedsaklig bestå av forelesninger og samtaler. Videre skal studentene gjennomføre en fireukers veiledet praksis i en menighet som høgskolen har samarbeidsavtale med. Retningslinjer for gjennomføringen av menighetspraksis er nedfelt i en egen praksismanual for Fjellhaug Internasjonale Høgskole.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. Oppgaven skal være med utgangspunkt i pensumlitteraturen og relatere seg til den gjennomførte praksisperioden. Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått.

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Gjennomføre den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30% fravær.
2. Utarbeide en individuell læringskontrakt og undertegne kontrakt for gjennomføring av praksis.
3. Gjennomføre en fireukers praksisperiode under veiledning og i samsvar med de forutsetninger som er anført i praksismanualen.

Endelig vurdering skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven og emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Fravær fra undervisning utover fraværsgrensen kan, dersom fraværsgrunn godkjennes etter *Fraværreglement for Fjellhaug Internasjonale Høgskole*, oppveies ved gjennomføring av andre arbeidsoppgaver. Søknader om gyldig fravær sendes til Studiesjef.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Hansen, O. C. (2007): *Et godt tre bærer god frukt. Visjoner og strategier for utvikling og vekst i lokale menigheter*. Oslo: Luther forlag, ss. 11-60, 97-112, 128-133.

Hegstad, Harald (2009): *Den virkelige kirke. Bidrag til ekklesiologien*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, 9-198.

- Holter, S. W. (2008): *Kom, tilbe med fryd*. 2. utg. Oslo: Solum forlag, ss. 17-55 og 109-137.
- Norsk Luthersk Misjonssamband (2004): *Ordninger. Dåp og nattverd. Salving og forbønn for syke*, ss. 7-42.
- Pritchard, John (2007): *The Life and Work of a Priest*. London: SPCK, ss. 50-60.
- Stoltenberg, Sverre (2011): *Når fellesskapet belastes. Om medarbeiderkonflikter i menighet og forsamling*, Oslo: Luther Forlag s. 1-195.

TM1505 Trosopplæringspedagogikk og barneteologi (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1505
Emnenavn:	Trosopplæringspedagogikk og barneteologi
Emnenavn nynorsk:	Trusopplæringspedagogikk og barneteologi
Emnenavn engelsk:	Pedagogics of Religion and Child Theology
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	7 studiepoeng mot emnet TM1508
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Krav om politiattest:	Emnet har krav om politiattest. Se pkt. 2.3/ 2.4
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- redegjøre for oppdragelse av barn og trosopplæring i Bibelen og kirkehistorien
- gjøre rede for sentrale teorier om barns moralske og religiøse utvikling og drøfte målsetting, prinsipper for stoffutvalg og metoder innen trosopplæring med utgangspunkt i disse
- gjøre rede for hvordan trosopplæring kan ivaretas i norsk kirkeliv
- gjøre rede for nyere bidrag innenfor barneteologi

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende de oppnådde kunnskaper til å forholde seg til og diskutere problemstillinger knyttet til kirkens trosopplæring
- foreta begrunnende valg av mål, innhold, metode for egen kristendomsformidling til barn og unge

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om kirkens trosopplæring og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og uttrykksformer

Emnets innhold:

Emnet skal gi en bredere innføring i og dypere forståelse av kirkens opplæringsansvar med vekt på pastoralteologiske refleksjoner, en systematisk-teologisk plassering av oppgaven og en tilnærming til en praktisk utforming av en kristen opplæring i hjem og menigheten. Emnet gir kjennskap til og innsikt i hva hjemmet har å si for den kristne opplæringen, og hvordan den kristne opplæring i hjem og kirke forutsetter hverandre. Det legges vekt både på de teoretiske og de praktiske perspektivene med et særlig fokus på uttegningen av en kirkelig tjeneste blant barn og unge i dagens familie, kultur- og kirkesituasjon.

Organisering og arbeidsmåter:

Det gis 20 undervisningstimer i tilknytning til emnet. Undervisningen vil ta for seg trosopplæringens bibelske forankring og opp gjennom kirkens historie, arenaer for trosopplæring og sentrale perspektiver for trosopplæring og oppdragelse i et psykologisk og sosiologisk perspektiv samt nyere bidrag til barneteologien. Videre skal studentene gjennomføre veiledet praksis innenfor kristen barne- og ungdomsarbeid. Retningelinjer for gjennomføringen av praksisen er nedfelt i en egen praksismanual for Fjellhaug Internasjonale Høgskole.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave på 3000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse, fotnoter og litteraturliste. Oppgaven skal være med utgangspunkt i pensumlitteraturen og relatere seg til den gjennomførte praksisperioden. Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått.

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Gjennomføre den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30% fravær.
2. Utarbeide en individuell læringskontrakt og undertegne kontrakt for gjennomføring av praksis.
3. Gjennomføre en fireukers praksisperiode under veiledning og i samsvar med de forutsetninger som er anført i praksismanualen.

Endelig vurdering skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven og emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Fravær fra undervisning utover fraværsgrensen kan, dersom fraværsgrunn godkjennes etter *Fraværreglement for Fjellhaug Internasjonale Høgskole*, oppveies ved gjennomføring av andre arbeidsoppgaver. Søknader om gyldig fravær sendes til Studiesjef.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Hjort Pedersen, C. (2009): *Hvordan få det sagt? En praktisk grundbok for kristne formidlere*. Fredericia: Lohses, ss. 17-246.

*Hjorth Pedersen, C. (2011): "Ditt kompetente barn. En vurdering av barneteologien" i: *Fast Grunn 3/2011*, ss. 144-153.

Kjær, B. (2010): *Undervisning i kristendom*, Hedensted: Kristent Pædagogisk Forlag, ss. 18-88 og 131-167.

Kjær, B. (2007): *Giv børnene det bedste. En inspirationsbog til at leve med Gud i familien*. Hillerød: LogosMedia, ss. 9-88.

- *Redse, A. (2006): *Trusopplæringspedagogikk. Opplæring og oppseding til Kristen tru og liv i heim, kyrkje og skule*. Fjellhaug Skoler: Upublisert manus, ss. 1-132.
- Skrunes, N. (1997): *Fortell dem og lær dem!* Bergen: NLA-forlaget; ss. 7-146.
- Sæbø, O. K., (2010): *Guds barnet. Om barnetroens hemmeligheter og en ny trosopplæring*, Oslo: Verbum, ss. 11-88.
- Gud gir – vi deler. Plan for trosopplæring i Den norske kirke. 2010.* Kirkerådet. 65 sider. Kan også lastes ned fra hjemmesiden: <http://kirken.no/?event=doLink&famID=38865>.

TM1506 Sjelesorg og diakoni (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1506
Emnenavn:	Sjelesorg og diakoni
Emnenavn nynorsk:	Sjelesorg og diakoni
Emnenavn engelsk:	Counseling and Diakonia
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot PT202 5 stp mot PT205
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- redegjøre for sjelesorgens og diakoniens begrunnelse og særlige egenart
- drøfte sentrale aspekter ved sjelesorgsamtaler i møte med mennesker i ulike livsfaser
- gjøre rede for spesielle utfordringer knyttet til utformingen av identitet og selvbilde
- identifisere ulike diakonale utfordringer i dag og drøfte ulike konkrete tiltak av diakonal art

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- identifisere sentrale sjelesørgeriske problemstillinger på et teoretisk grunnlag
- reflektere over personlig identitetsdannelse og troshistorie
- kunne planlegge og gjennomføre ulike typer diakonale tiltak

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og uttrykksformer
- formidle sentralt fagstoff om sjelesorg og diakoni både skriftlig og muntlig

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i sjelesorgens og diakoniens egenart som en sentral kirkelig funksjon. Den relasjonsbyggende komponent i sjelesorgsamtalen vil bli vektlagt sammen med kunnskap og metodiske elementer hentet fra psykologi, sosiologi og pedagogikk. Et sentralt tema vil være hvordan man i sjelesorgen best kan møte mennesker som er i spesielle og utfordrende situasjoner.

Andre del av emnet gir en innføring i diakoniens bibelske begrunnelse og drøfter ulike diakonale utfordringer i dag. Det vil redegjøres for ulike perspektiver på og syn ved diakoni og diakoniens ulike former i relasjoner, fellesskap og strukturer.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer, hvorav 20 undervisningstimer i sjelesorg og 20 timer i diakoni. Undervisningen vil vekse mellom forelesninger og samtaler og ekskursjoner til ulike diakonale institusjoner i Oslo-området. I tillegg skal studentene delta i troshistoriegrupper som har til hensikt å gi studentene evne til å arbeide med egen troshistorie som grunnlag for å etablere en sjelesørgerisk og diakonal identitet.

Vurdering og eksamen:

Studenten skal skrive en oppgave på 4000 ord som gis gradert karakter.

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30% fravær.
2. Delta i troshistoriegrupper.
3. Delta på ekskursjonene til ulike diakonale institusjoner i Oslo-området.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Fravær fra undervisning utover fraværsgrensen kan, dersom fraværsgrunn godkjennes etter *Fraværreglement for Fjellhaug Internasjonale Høgskole*, oppveies ved gjennomføring av andre arbeidsoppgaver. Søknader om gyldig fravær sendes til Studiesjef.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen

Sjelesorg:

Bergem, Anders (2008): *“Som epler av gull...” En bok om kristen sjelesorg. Bind I. Sjelesorgens prinsipielle grunnlag og egenart.* Oslo: Kolofon forlag, ss. 24-36, 67-115 og 139-179.

Bergem, Anders (2011): *“Som epler av gull...” En bok om kristen sjelesorg. Bind II. Kunsten å utøve sjelesorg.* Oslo: Kolofon forlag, ss. 11-180.

Okkenhaug, Berit (2009): *Når jeg skjuler mitt ansikt. Perspektiver på skam.* Oslo: Verbum forlag, ss. 13-40, 109-143.

*Engedal, Leif Gunnar (1996): “Den andres ansikt. Refleksjoner om sammenhengen mellom kristen tro og personlig identitet.” i: *Prismet 3/1996*, ss. 114-122.

*Engedal, Leif Gunnar (1999): *Ecce Homo: En studie av psykvitenskapelige identitetsteorier med særlig henblikk på identitetserfaringens konstituerende elementer og de metateoretiske forutsetningenes funksjon i teoriutformingen.* Oslo: Unipub forlag, ss. 4-11.

*Hagesæther, O. og Steinholt, Ola (1997): *Sjelesorg og homofili. Betenkning. Betenkning til Bispemøtet høsten 1997.* Oslo: Kirkens Informasjonstjeneste, ss. 5-39.

Sjaastad, Egil (2005): “Synd og skam. Forkynnelse og sjelesorg i møte med postmodernismen.” i: *Tidsskrift for sjelesorg nr. 5/2005*, ss.182-195.

Diakoni:

- Bergem, Anders (2008): *“Som epler av gull...” En bok om kristen sjelesorg. Bind I. Sjelesorgens prinsipielle grunnlag og egenart.* Oslo: Kolofon forlag, ss. 117-138.
- **Diakoni – fordi han elsket oss først. Strategimelding for diakoni i Norge.* Norsk Luthersk Misjonssamband, 2004. 14 sider.
- Kjær Nielsen, Helge (1994): *Han elskede os først. Om den bibelske begrundelse for diakoni.* Århus: Aarhus Universitetsforlag, ss. 7-201.
- Nordstokke, Kjell (red.) (2010): *Diakoni i kontekst: forvandling, forsoning, myndiggjøring.* LVF, Geneve/Oslo, 90 sider.
- Oftestad, Alf B. (2009): *How to build a diaconal church.* Oslo: Diakonova, 60 sider.
- Plan for diakoni i Den norske kirke.* Kirkerådet, 2007. 35 sider. Kan også lastes ned fra hjemmesiden: <http://kirken.no/?event=doLink&famID=18778>.

TM1507 Youth Ministry (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1507
Emnenavn:	Youth Ministry
Emnenavn nynorsk:	Youth Ministry
Emnenavn engelsk:	Youth Ministry
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Tilbys ikke høstsemesteret 2015
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Krav om politiattest:	Emnet har krav om politiattest. Se pkt. 2.3/ 2.4
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for ungdomsarbeidets bibelske basis
- gjøre rede for sentrale kjennetegn på dagens ungdomskultur
- gjøre rede for nyere tenkning rundt kristent ungdomsarbeid med vekt på oppgjøret med et program- og aktivitetsorientert arbeid og fornyet fokus på relasjonsbygging, trospraksiser, disippelgjøring og misjon lokalt og globalt
- kjenne til ulike synspunkter på forholdet mellom hovedforsamlingen og ungdomsarbeidet
- gjøre rede for aktuelle problemstillinger knyttet til formidling av det kristne budskapet til ungdom
- kjenne til utfordringer i lederrollen i kristent ungdomsarbeid
- kjenne til aktuelle verktøy i ungdomsarbeidet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- analysere og drøfte hvilken betydning samtidens ungdomskultur får for formidling til unge og utforming av ungdomsarbeidet
- drøfte og kritisk reflektere over ulike modeller for kristent ungdomsarbeid
- reflektere rundt lederrollen i kristent ungdomsarbeid
- gjøre seg nytte av ulike verktøy i ungdomsarbeidet

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- evaluere, etablere og lede kristent ungdomsarbeid
- formidle det kristne budskapet til ungdom i dag

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i kristent ungdomsarbeid i dag. I undervisningen vil en se nærmere på hva som kjennetegner dagens ungdom ved hjelp av ungdomssosiologi og ungdomspsykologi. Med bakgrunn i denne konteksten og aktuell metodikk har emnet som mål å gi ferdigheter til å formidle det kristne budskapet til ungdom og bygge og lede kristent ungdomsarbeid i dag. Emnet vil drøfte hvilke homiletiske, sjelesørgeriske og diakonale utfordringer den aktuelle ungdomskulturen gir, behovet for en helhetlig ekklesiologi i ungdomsarbeidet og hvilke fokusområder og modeller som særlig er aktuelle i samtiden.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har tilsammen 26 undervisningstimer. Det varierer mellom forelesning, samtale, illustrasjoner, ekskursjoner, feltstudier og praktiske øvelser. Parallelt med undervisningen vil studentene delta i en langsgående praksis gjennom observasjon og aktiv deltakelse. Praksisen omfatter tilsammen 40 timer punktpraksis. Retningslinjer for gjennomføringen av praksis er nedfelt i en egen praksismanual for Fjellhaug Internasjonale Høgskole.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave på 4000 ord over oppgitt tema som gis gradert karakter.

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Gjennomføre den obligatoriske undervisningen med maksimalt 30% fravær
2. Gjennomføre praksis og levere en kort refleksjonsoppgave i tilknytning til praksis.
Praksis og refleksjonsoppgave vurderes til bestått/ikke bestått.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter. For å fullføre emnet må alle studiekravene være bestått.

Fravær fra undervisning utover fraværsgrensen kan, dersom fraværsgrunn godkjennes etter *Fraværreglement for Fjellhaug Internasjonale Høgskole*, oppveies ved gjennomføring av andre arbeidsoppgaver. Søknader om gyldig fravær sendes til Studiesjef.

Pensumlitteratur:

Ungdomskultur:

Grube, Kirsten og Østergaard, Søren (2010): *Aktiviteter tiltrækker Relationer fastholder Måske*. Frederiksberg: Ungdomsanalyse.nu, ss. 57-62; 167-173.

Holmqvist, Morten (red.) (2007): *Jeg tror jeg er lykkelig – ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster forlag ss. 18-120.

Ungdomsteologi:

Austnaberg, Hans; Mæland, Bård (red.) (2009): *Grensesprengende. Om forkynnelse for ungdom 15-18 år*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag, ss. 227-243; 257-274.

Barsnes, Hilde; Hegertun, Andreas; Holte, Margit Lovise; Tveitereid, Knut; Weider, Einar (2004) *Vil du meg noe? Forkynnelse for ungdom*. Oslo: IKO-forlaget ss. 90-94

Bjørndal, Maria: «Misjonalt ungdomsarbeid: Tenåringers etterfølgelse og utsendelse» i: Holmqvist, Morten (red.) (2007): *Jeg tror jeg er lykkelig – ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster forlag, ss. 134-145.

- Bjørddal, Maria (2007): «Misjonalt ungdomsarbeid i Norge – ansatser til en skisse» (5 s) i: *Norsk tidsskrift for misjon* (2005). Årgang 59, ss. 199-207.
- Clark, Chap (2004): *Hurt – inside the world of today's teenagers*. Grand Rapid: Baker Academic s. 188-190.
- Dean, Kenda Creasy; Clark, Chap; Rahn, Dave (2001): *Starting right: Thinking theologically about youth ministry*. Grand Rapids: Zondervan Publishing House, ss. 91-101; 109-124; 141-153.
- Dean, Kenda Creasy; Foster, Ron (1998): *The Godbearing Life: The Art of Soul-Tending for youth ministry*. Nashville: The Upper Room, ss. 9-39.
- Gautestad, Harald og Tveitereid, Knut: «Den bortkomne Faderen» (upublisert artikkel)
- Hasle, Espen Andreas (2003): «Historier fra grenseland.» i: *Reflektorium – Nordisk tidsskrift for ungdomsstudier og religionspædagogik nr. 2/2003*. Fredriksberg: CUR, ss. 77-86.
- Lawrence, Rick (2006): *Youth ministry in the 21st century – the encyclopedia of practical Ideas*. Loveland: Group Publishing, ss. 175-183.
- Norheim, Bård Eirik Hallesby (2008): *Kan tru praktiserast? Teologi for kristent ungdomsarbeid*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, ss. 11-33; 56-60; 71-77; 80-87; 91-94; 97-100.
- Tveitereid, Knut (2003): «De gode vanene – eller en artikkel om hvorfor jeg er sterk tilhenger av konseptet «ungdomsmenighet»». i: *Reflektorium – Nordisk, tidsskrift for ungdomsstudier og religionspædagogik nr. 2/2003*. Fredriksberg: CUR ss. 49-58.
- Ward, Pete (1999): *God at the mall: Youth ministry that meet kids where they are at*. Peabody: Hendrickson Publishers ss. 7-32; 52-79.
- Østergaard, Søren «Ungdomsmenighet» i: *Reflektorium – Nordisk tidsskrift for ungdomsstudier og religionspædagogik nr. 2/2003*. Fredriksberg. CUR, ss. 4-7

Formidling til ungdom:

- Andersen, Leif: *Teksten og tiden. En midlertidig bog om forkynnelsen*. Bind I. Fredericia: Lohse forlag, ss. 238-247.
- Austnaberg, Hans og Mæland, Bård (red.)(2009): *Grensesprengende. Om forkynnelse for ungdom 15-18 år*. Trondheim: Tapir akademisk forlag, ss. 33-47, 73-95
- Barsnes, Hilde; Hegertun, Andreas; Holte, Margit Lovise; Tveitereid, Knut; Weider, Einar (2004) *Vil du meg noe? Forkynnelse for ungdom*. Oslo: IKO-forlaget ss. 39-42; 56-62; 64-81; 98-103; 111-132.

Ungdomsarbeideren som person og leder:

- Fields, Doug (2002): *Your first two years in youth ministry – a personal and practical guide to starting right*. Grand Rapids: Zondervan, ss. 13-60; 81-100.
- Hegerstrøm, Geir: «På hellig grunn – forkynnerens gudsbilde og menneskesyn» i Barsnes, Hilde; Hegertun, Andreas; Holte, Margit Lovise; Tveitereid, Knut; Weider, Einar (2004) *Vil du meg noe? Forkynnelse for ungdom*. Oslo: IKO-forlaget, ss. 14-18.
- Tveitereid, Knut: «Tro verdig – om respekt, autentisitet og troverdighet» i Barsnes, Hilde; Hegertun, Andreas; Holte, Margit Lovise; Tveitereid, Knut; Weider, Einar (2004) *Vil du meg noe? Forkynnelse for ungdom*. Oslo: IKO-forlaget, ss. 25-29.

TM1510 Misjonspraksis med feltstudium (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1510
Emnenavn:	Misjonspraksis med feltstudium
Emnenavn nynorsk:	Misjonspraksis med feltstudium
Emnenavn engelsk:	Studies of Missionary Contexts with Internship
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Undervisningsleder i samarbeid med aktuelle misjonsorganisasjoner
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Krav om politiattest:	Emnet har krav om politiattest. Se pkt. 2.3/ 2.4
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekk i moderne historie, kultur, samfunnsforhold og religion i et valgt land
- gjøre rede for hovedtrekk i misjons- og kirkehistorie i et valgt land
- gjøre rede for hovedtrekk ved kontemporær misjonsvirksomhet i et valgt land, med særlig vekt på skandinavisk tilstedeværelse

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henwise til informasjon og fagstoff om historie, kultur, samfunnsforhold og religion i et valgt land, og fremstille dette slik at det belyser kontekstuelle utfordringer
- finne, vurdere og henwise til informasjon og fagstoff om misjons- og kirkehistorie i et valgt land og fremstille dette slik at det belyser kontekstuelle utfordringer.
- anvende den kunnskap emnet har bidratt til i eventuelt fremtidig arbeid i kirke og misjon

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer

Emnets innhold:

Emnet legger til rette for et møte med en konkret kultur- og misjonskontekst og innebærer et femukers feltstudium i et valgt misjonsland i enten Sør-Amerika, Afrika eller Asia. I forberedelse til feltstudium skal studentene tilegne seg grunnleggende kunnskap om historie, kultur, religion og samfunnsforhold i det aktuelle landet. Gjennom kulturmøtet (både observerende og deltakende) vil studentene gjøre erfaringer med å anvende, utdype og reflektere over, tilegnet kunnskap.

Organisering og undervisning:

Den viktigste delen av emnet gjennomføres som en femukers feltpraksis og skjer i et samarbeid mellom Fjellhaug Internasjonale Høgskole og samarbeidende misjonsorganisasjoner. Feltpraksisen vil være knyttet til et misjonsland i enten Sør-Amerika, Afrika eller Asia. Studenten søker til undervisningsleder om plassering av feltpraksis. På bakgrunn av tildelt praksisfelt oppnevner undervisningsleder en faglærer som gir inntil 6 timer veiledning i valg av pensumlitteratur og oppgaven. Pensumlitteraturen skal være på 500 sider. Retningslinjer for gjennomføringen av feltpraksisen er nedfelt i en egen praksismanual for Fjellhaug Internasjonale Høgskole.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. Oppgaven skal være med utgangspunkt i pensumlitteraturen og relatere seg til den gjennomførte praksisperioden. Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått.

For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Utarbeide en pensumliste i tilknytning til praksisfelt og oppgavetema som dekker 500 sider. Pensumlisten skal godkjennes av faglærer og sendes til studieadministrasjonen minst 3 uker før innleveringsfrist for oppgaven.
2. Gjennomføre et femukers feltstudium under veiledning og i samsvar med de forutsetninger som er anført i praksismanualen.

Endelig vurdering skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven og emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Studenten velger inntil 500 sider selvvalgt pensum som godkjennes av faglærer.

TM1511 Globale misjonstrender og misjonæridentitet (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1511
Emnenavn:	Globale misjonstrender og misjonæridentitet
Emnenavn nynorsk:	Globale misjonstrender og misjonæridentitet
Emnenavn engelsk:	Missionary Identity and Global Trends in Mission
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Tilbys ikke høstsemesteret 2015
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Frank-Ole Thoresen
Obligatoriske forkunnskaper:	Antatt som misjonskandidat
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp. mot TM2009
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for trender og utfordringer i global misjon
- gjøre rede for ulike sider ved misjonærtjenesten som misjonæridentitet, åndelig og personlig utvikling i tjenesten, erfaringer med og bearbeidelse av kultursjokk, konflikt- og konflikthåndtering, forholdet mellom misjonæren, misjonærkollegiet og den nasjonale kirken, samt familierelasjonen og hjemkomstsituasjonen
- gjøre rede for historien, det teologiske særpreget og misjonsarbeidet til de lutherske misjonsorganisasjonene Normisjon/Santalmisjonen og Norsk Luthersk Misjonssamband

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egne verdier i møte med en annen politisk og sosiokulturell kontekst
- være fortrolig med og kunne identifisere ulike utfordringer som er knyttet til det å leve og arbeide i en annen kultur
- finne, vurdere og henvise til fagstoff om misjonsvitenskapelige temaer og fremstille disse slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- reflektere over egen yrkesrolle innen misjon, internasjonal diakoni og bistand

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i globale misjonstrender og drøfter ulike sider ved misjonærtjenesten. Studenten presenteres for nyere tendenser og utviklingstrekk innenfor kristen misjon, og drøfter hvilke konsekvenser dagens misjons situasjon får for realiseringen av kirkens misjonsoppdrag. Emnet vil også forberede studenten til å møte hverdagen i kirke og samfunn i den region og kulturell kontekst som den enkelte skal arbeide i, og drøfte de personlige og åndelige utfordringer dette stiller. Studenten skal få hjelp til å forberede seg på noen av de vanligste utfordringer og påkjenninger som misjonærtjenesten vil innebære. Sentrale temaer vil være forberedelsesfasen, kultursjokk og bonding, stress, samarbeid og konflikt i relasjoner, personlig og åndelig spiritualitet, samt forholdet mellom misjonæren, misjonskollegiet og kirken. Emnet vil også bygge opp en yrkesmessig identitet gjennom å gi innsikt i historien, det ideologiske særpreget og arbeidet til misjonsorganisasjonene Santalmisjonen/Normisjon og Norsk Luthersk Misjonssamband.

Organisering og undervisning:

Emnet består av 50 undervisningstimer. Det tilbys 10 undervisningstimer i globale misjonstrender og 30 undervisningstimer i misjonærtjenesten og 10 timer i misjonsorganisasjonenes historie, særpreg og misjonsarbeid. Undervisningen gjennomføres i form av forelesninger, seminarer og temadager. Det legges vekt på studentinvolvering og samtale.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige kausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Eide, Øyvind (2002): *Skatten og leirkaret. Sjelesørgeriske perspektiv på erfaringer i en misjonærs liv*. Stavanger: Misjonshøgskolens forlag, 150 sider.

Pocock, Michael og Van Rheenen, Gailyn og McConnell, Douglas (2005): *The Changing Face of World Missions; Engaging Contemporary Issues and Trends*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 9-208.

Steffen, Tom og Douglas, Lois McKinney (2008): *Encountering Missionary Life and Work: Preparing for Intercultural Ministry*. Grand Rapids: Baker Academic, ss. 30-294.

Tolo, Arne (red.) (2002): *Såtid, vekst og modning. Historien om Norsk Luthersk Misjonssambands arbeid i Asia, Afrika og Sør-Amerika*. Oslo: Lunde forlag. Studenten leser et utvalg på cirka 40 sider basert på selvvalgt område.

Uglem, Olav (1979): *Norsk misjonshistorie*. Oslo: Lunde forlag, ss. 120-184.

og enten:

**Lover i Normisjon*. Vedtatt av gen.fors i Vennesla 4. juli 2000, med endringer vedtatt på

gen.fors. i Grimstad 10. juli 2006 og gen.fors. i Trondheim 26. juni 2009. (22 sider)

* *Normisjon mot 2025*. (12 sider) Finnes også tilgjengelig på:

<http://letogfinn.no/index.php?id=558#>

eller:

* *NLMs Grunnregler* (5 sider). Finnes også tilgjengelig på:

<http://nlm.no/nlm/ressurser/dokumenter/grunnregler-og-strategidokumenter>

* *Der hvor Kristi navn ikke før var nevnt. NLMs Misjonsstrategi mot år 2020*. Vedtatt på NLMs generalforsamling 2009. (13 sider) Finnes også tilgjengelig på:

<http://nlm.no/nlm/om-nlm/hovedkontoret/nlm-utland/nlms-misjonsstrategi-mot-aar-2020>

* *Grunninstruks for misjonærer*. Vedtatt av NLMs Hovedstyre 21.-22. 06. 2002. (8 sider)

TM1512 Internasjonal misjon, diakoni og bistand (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1512
Emnenavn:	Internasjonal misjon, diakoni og bistand
Emnenavn nynorsk:	Internasjonal misjon, diakoni og bistand
Emnenavn engelsk:	Cross-Cultural Mission, Diakonia and Development Aid
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Tilbys ikke høstsemesteret 2015
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Frank-Ole Thoresen
Obligatoriske forkunnskaper:	Antatt som misjonskandidat
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	2 stp. mot TM2009
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for og drøfte forholdet mellom misjon, diakoni og bistand
- gjøre rede for hovedtrendene i tenkingen om utviklingshjelp de siste 50 år
- gjøre rede for ulike målsettinger og metoder i misjon, internasjonal diakoni og bistand
- drøfte hvordan antropologi, kommunikasjons- og bistandsteorier kan anvendes i møte med andre kulturer
- gjøre rede for sentrale faser i et bistandsprosjekt

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- planlegge og gjennomføre et bistandsprosjekt med vekt på deltakelse i prosjektets forstadium, planlegging, ledelse, kompetanseutvikling, økonomistyring, implementering, evaluering og rapportering
- finne, vurdere og henvise til fagstoff om misjonsvitenskapelige, diakonale eller bistandsorienterte temaer og fremstille disse slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- reflektere over egen yrkesrolle innen misjon, internasjonal diakoni og bistand

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i og drøfter forholdet mellom misjon, diakoni og bistand. Det gis en oversikt over tekningen om utviklingshjelp de siste tiårene og drøfter misjonsorganisasjonenes plass innenfor norsk bistandshistorie. Videre skal emnet gi kunnskap om generelle mål og midler innen norsk bistandspolitikk. Det gis også innføring i sentrale aspekter ved prosjektstyring av bistandsprosjekter, slik som utarbeidelse av prosjektbeskrivelse, prosjektgjennomføring, økonomistyring, evaluering og utfasing.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har tilsammen 60 undervisningstimer. Undervisningen gjennomføres i form av forelesninger, seminarer og temadager. Det legges vekt på studentinvolvering og samtale.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige klausureksamenen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen.

Hiebert, Paul G. (1985): *Anthropological Insights for Missionaries*. Grad Rapids: Baker Book House, ss. 13-137 og 227-283.

Lemvik, Jørn (2006): *Enabling Organisations. Stories and tools*. Oslo: Bistandsnemda, ss. 10-171.

Meyers, Bryant L. (1999): *Walking with the poor. Principles and Practices of Transformational Development*. New York: Orbis Books, ss. 1-251.

Tolo, Arne og Ytrehus, Line Alice (red.) (2011): *Interkulturell forståelse i bistand*. Trondheim: Tapir Akademisk forlag, ss. 9-151.

*Relevante dokumenter, maler for utvikling og rapportering av bistandsprosjekter. Utarbeidet av Digni (50 sider). Dokumentene finnes tjlgjengelig på:

<http://www.digni.no/newsread/member.aspx?nodeid=5244>

TM1513 Kristen åndelighet (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1513A/TM1513B
Emnenavn:	Kristen åndelighet
Emnenavn nynorsk:	Kristent trusliv
Emnenavn engelsk:	Christian Spirituality
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen. Emnet tilbys enten over ett semester (TM1513A) eller over to semestre (TM1513B).
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	6 stp. mot TM1509
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. januar 2015

Læringsmål:

Kunnskap:

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- Gjøre rede for hovedstrømmer innen kristen åndelighet fra den tidlige kirke fram til i dag.
- Gjøre rede for vitenskapelige tilnæringsmåter til åndelig erfaringer og troshistorier.
- Kunne plassere og beskrive sine egne trosoppfatninger og praksis i et bredere perspektiv av kristen åndelighet.
- Drøfte forholdet mellom gudsbilde/selvbilde og troshistorie/livshistorie i egen åndelig erfaring, og kunne reflektere over andres fortellinger om slike erfaringer.

Ferdigheter:

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- Fortsette med videre studier av kristen åndelighet og veiledning på høyere nivå.
- På en mer reflektert måte, ta i bruk gruppe- og individuell veiledning som en ressurs i eget trosliv.
- Reflektere over aspekter som påvirker kristen åndelig praksis (grunnleggende religionspsykologi, gruppedynamikk etc.).

Generell kompetanse:

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- Reflektere over egen faglig utøvelse innen kristen virksomhet og kunne tilpasse og utvikle denne i dialog med den kristne tradisjonen når det gjelder åndelig veiledning.

Emnets innhold:

Dette emnet gir en grunnleggende historisk og systematisk innføring i kristen åndelighet. Temaet for emnet er således den levde kristne erfaringen, troslivet. Personlige religiøse erfaringer har blitt uttrykt på forskjellige måter gjennom historien og i forskjellige kirkesamfunn. I emnet får studentene mulighet til å reflektere over sine egne erfaringer i dette landskapet. En viktig del av emnet er gruppesamtaler som har til hensikt å bidra til økt refleksjon over eget åndelig liv og troshistorie. Temaer som kan tas opp i gruppesamtaler er troshistorie, barndom/oppvekst og forholdet til foreldre, andaktsliv/bønneliv, livsverdier, livsrytme, visjoner for fremtiden, nådegaver og troserfaring.

Organisering og arbeidsmåte:

Det gis 20 timers undervisning basert på pensumlitteraturen og 16 timers gruppesamtale om tema fra egen tros- og livshistorie. Gruppesamtalene foregår ved at studentene har en presentasjon (case) ut fra eget tros- og livshistorie i begynnelsen av timen (ca. 15 min), og gruppen gir respons på presentasjonen.

Vurdering og eksamen:

Studenten skal skrive en oppgave over selvvalgt tema godkjent av faglærer. Oppgaven skal være på 4000 ord, eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått.

For å få anledning til å levere oppgaven, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Presentere oppgavens tematikk i klassesituasjon.

For å bestå emnet, må i tillegg følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Gjennomføre den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Gjennomføre gruppesamtalene med maksimum 4 timers fravær

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven. Emnet vurderes til bestått/ikke bestått.

Pensumlitteratur:

Luther, Martin. *Luthers lille katekisme*, 1529, utgave fra Oslo: Lunde forlag, 2014, s.3-62.

McGrath, Alister. *Christian Spirituality: An Introduction*. Oxford: Wiley-Blackwell, 1999. (ss. 5-224).

Malm, Magnus. *De Stumme Bildene*. Oslo: Luther Forlag, ss. 5-239.

Sjaastad, Egil. *Når troen prøves*. Oslo: Lunde, 1979, ss. 7-48. (Utgått fra forlaget, tilgjengelig i pdf-format i emnerommet på Fronter).

Sjaastad, Egil. «Saliggjørelsens orden» i roseniansk sjelesorg» i *Tidsskrift for Praktisk Teologi*, nr. 1 – 2013, Oslo: Luther forlag, ss. 14-23.

Sjaastad, Egil. «Sakramentenes sjelesørgeriske potensiale», i *Innsyn*, nr.2 – 2014, Oslo: FiH, ss.4-15.

Tyson, John R. *Invitation to Christian Spirituality*. Oxford: OUP, 1999, s.57, 63-65, 73-79, 80-85, 86-87, 103-112, 124-127, 148-152, 163-167, 195-203, 211-216, 230-234, 244-254, 262-268, 270-273, 292-300, 318-331, 364-371, 390-394, 395-400, 439-443. (I alt 138 sider.)

Aalen Leenderts, Torborg. *Når glassflaten brister. Om brytninger mellom livet og troen*. Oslo: Verbum forlag, ss. 87-185.

TM1514 Barn, unge og kristen tro (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM1508
Emnenavn:	Barn, unge og kristen tro
Emnenavn nynorsk:	Barn, unge og kristen tru
Emnenavn engelsk:	Christian Education
Studiepoeng:	10
Nivå:	1500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Dosent Egil Sjaastad
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	7 studiepoeng mot emnet TM1505 8 studiepoeng mot emnet TM1508
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2015

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for teologiske og pedagogiske forutsetninger for kristen oppdragelse og opplæring, samt forkynnelse og undervisning i kristendom for barn og unge
- gjøre rede for kristendomsformidlingens historie og aktuelle situasjon i hjem, kirke og skole, inkludert nyere faglige samtaler om barneteologi
- gjøre rede for opplæringens og undervisningens mulige mål, innhold, metoder og evaluering i forskjellige kontekster

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- foreta begrunnede valg av mål, innhold og metoder for kristendomsformidling til barn og unge i ulike kontekster
- planlegge, gjennomføre og evaluere kristendomsformidling for barn og unge

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og kunne justere denne under veiledning
- beherske faglige relevant verktøy, teknikker og arbeidsformer
- diskutere og formidle sentralt fagstoff om religionspedagogiske og homiletiske emner som angår kristendomsformidling til barn og unge.

Emnets innhold:

Emnet henter sin teori fra teologi, pedagogiske grunnlagsspørsmål og didaktikk, inklusive metodikk. På denne bakgrunn vil det bli arbeidet med analyser og drøftelser av praktisk

kristendomsformidling i grunnskole, kristen friskole, folkekirke, forskjellig barne- og ungdomsarbeid og i hjemmet.

Følgende temaer vil bli behandlet i undervisningen: Bibelske perspektiver på barn, menneskeliv og kristenliv, pedagogisk mandat og ansvarsfordeling, etiske retningslinjer for oppdragelse av barn og unge; perspektiver fra religionspsykologi, religionssosnologi og læringspsykologi på opplæring, undervisning og forkynnelse for barn og unge.

På bakgrunn av den kristne opplærings- og kristendomsundervisningens historie, gis det en innføring i forhold som angår kristen opplæring og kristendomsundervisning i kristne hjem, i forskjellige skoleformer, i forskjellige kirke-, menighets- og forsamlingsformer, i kristent barne- og ungdomsarbeid.

Grunnleggende didaktiske spørsmål vil bli behandlet: Opplæringens og undervisningens begrunnelse og formål, dens faglige innhold og metoder. Dette skjer med sideblikk til problemstillinger knyttet til kristen forkynnelse for barn og unge. Eksempler fra praksis vil bli analysert, og studentene vil utfordres til selv å utarbeide praksiseksempler.

Organisering og arbeidsmåter:

Det gis 36 undervisningstimer i emnet. Undervisningen vil bestå av forelesninger, studentpresentasjoner, samtale og oppgaveseminar. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Proessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. Oppgaven vurderes til bestått/ikke bestått.

For å bestå emnet, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved proessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til proessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Evenshaug, O. og Hallen, D., *Barnet og religionen*, Oslo: Luther forlag 1984, s. 7-119.
(Utgått fra forlaget, tilgjengelig i pdf-format i emnerommet på Fronter).

- Hjort Pedersen, C., *Hvordan få det sagt? En praktisk grundbog for kristne formidlere*, Fredericia: Lohse/Logos Media 2009, s. 15-240.
- Haahr Andersen, B., «Lov og evangelium i forkyndelsen for børn», i Hamre, T.E., Lundeby E. og Redse, A., *Barnetro og trosopplæring. Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen*, Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s. 169-184.
- *Imsen, G., «Organisering av læring», i *Lærerens verden. Innføring i generell didaktikk*, Oslo: Tano Aschehoug, 1997, s. 265-304.
- Kjær, B., *Giv børnene det bedste. En inspirationsbog til at leve med Gud i familien*, Fredericia: Logos Media 2007, s. 7-145.
- *Kvalbein, J., «Viktige friheter i en kristen friskole», i Flateby, T. (red.), *Tusenfryd. Skolefrihet og menneskeretter*, Kolbotn: Didakta, 2003, s. 207-217.
- Løvlie, B., «Tvang til tro?» i Seland T. (red.), «*Lær meg din vei*» *Kristen trosopplæring i går og i dag. En historisk oversikt*. Volda: Kyrkjefag Profil nr. 10; 2009, s.107-125.
- Serigstad Dahle, M., «Tweens mediehverdag som missiologisk utfordring», i Hamre, T.E., Lundeby E. og Redse, A., *Barnetro og trosopplæring. Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen*, Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s. 207-229.
- Sjaastad, E., «Barnet som subjekt i teologien», i Hamre, T.E., Lundeby E. og Redse, A., *Barnetro og trosopplæring. Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen*, Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s. 35-54.
- Skarsaune, O., «Den kirkelige katekeses historie i oldtid og middelalder», i Seland T. (red.), «*Lær meg din vei*» *Kristen trosopplæring i går og i dag. En historisk oversikt*. Volda: Kyrkjefag Profil nr. 10, 2009, s. 45-70.
- Teigen, A. H., «Fremtidens borgere – barnet i den reformatoriske skoletenkningen», i Hamre, T.E., Lundeby E. og Redse, A., *Barnetro og trosopplæring. Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen*, Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s.143-156.
- *Tveiten A., «Frie skoler – frihet til samfunnskritikk», i Flateby, T. (red.), *Tusenfryd. Skolefrihet og menneskeretter*, Kolbotn: Didakta, 2003, s. 123-140.
- Øystese, O., *Barna og troen. Forholdet mellom kunnskap og tro hos barn*, Oslo: Lunde Forlag 1990, s. 9-121. (Utgått fra forlaget, tilgjengelig i pdf-format i emnerommet på Fronter).
- Øystese, R., «Å lære det kristne språket», i Hamre, T.E., Lundeby E. og Redse, A., *Barnetro og trosopplæring. Festskrift til Egil Sjaastad på 65-årsdagen*, Bergen: Fagbokforlaget, 2014, s.247-262.

TM2501 Deuteronomium (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2501
Emnenavn:	Deuteronomium
Emnenavn nynorsk:	Deuteronomium
Emnenavn engelsk:	Deuteronomy
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Knut Kåre Kirkholm
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1501
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	3 stp mot KRL211
Hjelpemiddelliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for teologiske hovedpunkter i Deuteronomium, som gudsbegrep, menneskesyn, landet, pakten, utvelgelsen av Israel og gudstjenestelivet med ofringer og høytidsfeiring
- gjøre rede for Deuteronomiums litterære særpreg og historiske bakgrunn og skriftets virkningshistorie for jødisk og kristen tradisjon
- gjøre rede for den vitenskapelige debatten omkring Deuteronomiums historiske forankring

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- oversette og eksegere følgende tekster fra BHS: Deut 1,1-46; 5,1-22; 6,1-25; 7,1-11; 12,1-32; 16,1-18,22; 20,1-20; 26,1-11; 27,1-28,14; 30,1-20
- identifisere og vurdere de tekstkritiske kommentarer i BHS (eller Quinta), som har betydning for forståelsen av den hebraiske teksten
- finne og bruke leksikalske og grammatiske hjelpemidler som hjelp til å forholde seg kritisk til oversettelse og eksegese av teksten
- finne og anvende relevante litterære og eksegetiske metoder til å fortolke teksten, beskrive dens litterære og historiske bakgrunn og bestemme dens teologiske hovedpunkter

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og uttrykksformer
- finne, vurdere og henviser til fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en tekst eller en problemstilling

- relatere fortolkningen av tekstene til moderne problemstillinger og aktuell samfunnsdebatt

Emnets innhold:

Emnet er et detaljeksgetisk emne som sikter på å gi en innføring i sentrale tekster og teologiske hovedpunkter i Deuteronomium. De angitte pensumtekstene vil bli gjenstand for detaljeksgetisk studium med vekt på deres historiske, litterære og tematisk/teologiske sider. Detaljeksgetisen vil basere seg på den hebraiske grunnteksten. Med utgangspunkt i de angitte tekstene skal også viktige GT-teologiske hovedpunkter som gudsbegrep, menneskesyn, landet, pakten, utvelgelsen av Israel, gudstjenesteliv og høytider studeres. Det vil også bli brukt tid på innledningsspørsmål, tekstenes virknings- og forskningshistorie, og på hermeneutiske refleksjoner knyttet til arbeidet med å relatere tekstene til moderne problemstillinger og aktuell samfunnsdebatt.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer og består av både forelesninger og seminar. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen.

Deut 1,1-46; 5,1-22; 6,1-25; 7,1-11; 12,1-32; 16,1-18,22; 20,1-20; 26,1-11; 27,1-28,14; 30,1-20.

“The Vassal-Treaties of Esarhaddon.” Translated by Erica Reiner (2011) in *The Ancient Near East: An Anthology of Texts & Pictures*. Edited by Pritchard, James B. Princeton, NJ: Princeton University Press. Side 213-225.

Brueggemann, Walter (2002): *The Land: Place as Gift, Promise and Challenge in Biblical Faith*. 2nd Edition. Minneapolis, MN: Fortress Press. Side 43-100.

MacDonald, Nathan (2003): *Deuteronomy and the Meaning of “Monotheism”* (Forschungen Zum Alten Testament 2, 1). Tübingen, Mohr Siebeck. Side 97-123.

McConville, J. Gordon (2002): *Deuteronomy* (Apollos Old Testament Commentary 5). Downers Grove, IL: IVP Academic/ Nottingham, UK: Apollos. Side 17-51; 53-77; 117-131; 134-136; 137-159; 162-164; 209-232; 268-278; 278-306; 315-323; 375-380; 385-410; 421-433.

McConville, J. Gordon (1993): *Grace in the End: A Study in Deuteronomistic Theology*. Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House. Side 9-162.

Millar, J. Gary (1998): *Now Choose Life: Theology and Ethics in Deuteronomy* (New Studies in Biblical Theology 6). Downers Grove, IL: Inter-Varsity Press/ Leicester, UK: Apollos. Side 17-183.

Römer, Thomas (2007): *The So-Called Deuteronomistic History: A Sociological, Historical and Literary Introduction*. London, UK/New York, NY: T&T Clark. Side 13-65.

TM2502 Markusevangeliet og 1. Peters brev (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2502
Emnenavn:	Markusevangeliet og 1. Peters brev
Emnenavn nynorsk:	Markusevangeliet og 1. Peters brev
Emnenavn engelsk:	Mark and 1.Peter
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Ivar Vegge
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1001
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	3 stp mot NT201
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre grundig rede for tilblivelse, sjanger, litterær oppbygning og innhold til Markusevangeliet og 1. Petersbrev
- gjøre rede for det tekstkritiske apparat til disse tekster og for vitenskapelige metoder og hermeneutiske spørsmål med relevans for studiet av disse tekster
- gjøre rede for tekstenes relasjon til den større kanoniske sammenheng og for teologiske hovedtemaer i Markusevangeliet og 1. Petersbrev

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- finne, kritisk vurdere og korrekt henvise til faglig informasjon og argumentasjon i en selvstendig analyse av en tekst eller problemstilling til Markusevangeliet og 1. Petersbrev
- detalj-eksegere greske tekster i Markusevangeliet og 1. Peters brev der en anvender ulike vitenskapelige metoder, særlig språklige, historiske og litterære/retoriske
- argumentere kritisk for og imot alternative fortolkninger på metodisk og hermeneutisk reflektert vis

Generell kompetanse

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer slik at en kan formidle fortolkninger klart og oversiktlig

Emnets innhold:

Emnet presenterer ulike vitenskapelige metoder med relevans for studiet av Markusvangeliet og 1. Petersbrev. Den litterære og retoriske vektleggingen tilsier at en helhetlig lesing av Markus og 1. Peters brev står sentralt i emnet. Tekstene studeres på grunnlag av gresk tekst og tolkes i lys av deres historiske kontekst. Det legges særlig vekt på tekstenes strukturelle,

litterære og teologiske særpreg. Det gis en innføring i sentrale teologiske temaer fra Markusevangeliet som kristologi og messiashemmelighet, Guds rike, underne, disippelskap, Jesu lidelse, død og oppstandelse, samt eskatologi. Det gis en innføring i sentrale teologiske temaer fra 1. Peters brev som frelse og håp, kristologi, dåpen, lidelsen, bruken og betydningen av GT i 1. Peter, samt de kristnes forhold til omverdenen.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har 40 undervisningstimer som fordeles med 28 timer til Markusevangeliet og 12 timer til 1. Peters brev. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Nestle-Aland (1993): *Novum Testamentum Graece*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 27. utgave (69 s. x 2 = 138 s.)

Carson, D. A. og Moo, Douglas J. og Morris, Leon (1992): *An Introduction to the New Testament*, Grand Rapids: Zondervan, ss. 89-109 og 421-431 (30 s.)

Markusevangeliet:

Enten:

Donahue, J.R. og Harrington, D.J. (2002) *The Gospel of Mark*. Sacra Pagina, Collegeville:
The Liturgical Press, ss. 59-464 (405 s.)

eller

Pilgaard, Aage (2008): *Kommentar til Markusevangeliet*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag,
s. 49-393 (344 s.)

1. Petersbrev:

Enten:

Olsson, Birger (1982): *Första Petrusbrev*. Stockholm: EFS-Förlaget, s.13-196 (183 s.)

eller

Jobes, Karen H. (2005): *1. Peter*. Grand Rapids: Baker, s.58-324 (266 s.)

eller

Davids, Peter H. (1990): *The First Epistle of Peter*. Grand Rapids: Eerdmans, s.45-206 (161
s.)

eller

Schreiner, Thomas R. (2003): *1, 2 Peter, Jude*. Nashville: Broadman & Holman, s.49-252
(203 s.)

TM2503 Innledning til NT og Galaterbrevet (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2503
Emnenavn:	Innledning til NT og Galaterbrevet
Emnenavn nynorsk:	Innleiing til NT og Galatarbrevet
Emnenavn engelsk:	Introduction to the New Testament and Exegesis of Galatians
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Nicolai Techow
Obligatoriske forkunnskaper:	TM1001
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1001 og RLE1007
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste C
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for innlednings spørsmål til NT's skrifter, herunder forfatter- og dateringsspørsmål, det synoptiske problem og NT's kanonprosess
- gjøre grundig rede for tilblivelse, sjanger, litterær oppbygning og teologiske hovedtemaer i Galaterbrevet samt for det tekstkritiske apparat til denne teksten
- gjøre rede for vitenskapelige metoder og hermeneutiske spørsmål med relevans for studiet av Galaterbrevet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- drøfte en gitt problemstilling knyttet til nytestamentlig innledning der en argumenterer kritisk for og imot alternative fremstillinger på metodisk og hermeneutisk reflektert vis
- detalj-eksegere en gresk tekst fra Galaterbrevet språklig og syntaktisk med anvendelse av vitenskapelige metoder, særlig språklige, historiske og retoriske

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer slik at en kan fremstille og formidle fortolkninger av Galaterbrevet klart og oversiktlig
- fremstille og formidle viten om nytestamentlige innlednings spørsmål klart og forståelig

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i enkelte innledningsspørsmål til Det nye testamente og grundig innføring i Galaterbrevets teologiske særpreg. Delemnet Innledning til NT består dels i en innføring i det synoptiske problem, dels i en innføring i NT's skrifter: deres forfatterskap, adressat, avfattelsestid og -sted, sjangre og formål, og teologisk innhold og dels i en innføring i NT's kanonhistorie. En leser det meste av en helhetsfremstilling av en innledning til NT.

Delemnet Galaterbrevet presenterer ulike vitenskapelige metoder med relevans for studiet av Galaterbrevet. Tekstene studeres på grunnlag av gresk tekst og tolkes i lys av deres historiske kontekst. Det legges særlig vekt på tekstens strukturelle og teologiske særpreg. Det gis en innføring i sentrale teologiske temaer fra Galaterbrevet som Paulus' kall og apostolat, jøde-kristne relasjoner i Antiokia og i de galatiske menigheter, forholdet til de tolv apostler, Paulus' opponenter og deres identitet og budskap, Ånden, loven, rettferdiggjørelse og det nye liv.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har 40 undervisningstimer som fordeles med 24 timer til Galaterbrevet og 16 timer til Innledning til NT. Undervisningen består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Galaterbrevet:

Nestle-Aland (1993): *Novum Testamentum Graece*. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 27. utgave (10 s. x 2 = 20 s.)

og

Bruce, F. F. (1998): *The Epistle to the Galatians*. Exeter: Paternoster Press, ss. 1-58 (58 s.)

og

Schreiner, Thomas R. (2010): *Galatians*. Grand Rapids: Zondervan, ss. 71-386 (312 s.)

NT-innledning:

Carson, D. A. og Moo, Douglas J. og Morris, Leon (1992): *An Introduction to the New Testament*. Grand Rapids: Zondervan, ss.19-85, 111-133, 181-211, 215-235, 259-419, 433-499 (364 s.)

TM2504 Dogmatikkens og etikkens grunnlagsproblemer (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2504
Emnenavn:	Dogmatikkens og etikkens grunnlagsproblemer
Emnenavn nynorsk:	Grunnlagsproblema i dogmatikken og etikken
Emnenavn engelsk:	The Foundation of Dogmatics and Ethics
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Carsten Elmelund Petersen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- drøfte den systematiske teologis normativitet og metodespørsmål
- gjøre rede for dogmatikken som bekjennelse i kirkelig kontekst
- gjøre rede for forskjellige tilganger til hvordan kristen etikk grunnlegges og hvordan etiske standpunkter kan begrunnes
- gjøre rede for hvordan teologisk refleksjon i etikken skiller seg fra andre fagfelters refleksjon i etikken

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om dogmatikkens og etikkens grunnlagsproblemer og fremstille dette, slik at det beskriver en grunnleggende dogmatisk og etisk problemstilling
- planlegge og gjennomføre temaundervisning om hvordan man analyserer, begrunner, argumenterer for og formidler dogmatiske og etiske grunnlagsproblemer og -løsninger

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse, og justere denne under veiledning
- formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig
- utvikle evne til å analysere, reflektere, begrunne og fremstille dogmatiske og etiske posisjoner og løsninger

Emnets innhold:

Emnet skal utvikle studentens forståelse for dogmatikkens og etikkens grunnlagsspørsmål og gi studenten kunnskap om hvordan man analyserer, begrunner og argumenterer for et dogmatisk og etisk grunnlagsproblem. Emnet vektlegger nyere fremstillinger og diskusjoner om dogmatikkens og etikkens grunnlagsdrøftelse.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer. 20 undervisningstimer gis i dogmatikkens grunnlagsproblemer og 20 timer i etikkens grunnlagsproblemer. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgsolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgsolen.

Grunnlagsspørsmål i dogmatikk:

Austad, Torleiv (2008): *Tolkning av kristen tro – Metodespørsmål i systematisk teologi*.

Høyskoleforlaget: Kristiansand, ss. 11-190.

Engelsviken, Tormod (2010): "Kontekstualisering av den lutherske bekjennelse." i:

Torleiv Austad, Tormod Engelsviken og Lars Østnor (red.): *Kirkens*

Bekjennelse i historisk og aktuelt perspektiv – Festskrift til Kjell Olav Sannes.

Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, ss. 173-185.

*Gregersen, Niels Henrik (2008): "Dogmatik som samtidsteologi." i: *Dansk Teologisk*

Tidsskrift 71 årg., ss. 290-310. http://danskeologisktidsskrift.dk/dtt_pdf/DTT-2008-4.pdf

- *Prenter, Regin (1979): *Skabelse og Genløsning – Dogmatik*. København: G. E. Gads Forlag, ss. 5-53.
- *Sannes, Kjell Olav (2002): “Kristen bekjennelse i en annen tid.” i: Jan-Olav Henriksen, Gunnar Heiene og Svein Olaf Thorbjørnsen (red.): *Teologi for kirken. Festskrift til Torleiv Austad*. Oslo: Verbum forlag, ss. 125-134.
- Sannes, Kjell Olav (2008): *Troens kart – Guds landskap. Grunnlagsspørsmål i dogmatikken*. Oslo: Luther Forlag, ss. 7-237.
- Schjørring, Jens Holger (1993): “Dogmatikkens innledningsproblemer” i: Niels Henrik Gregersen (red.): *Fragmenter af et spejl – Bidrag til dogmatikken*. Frederiksberg: Forlaget Anis, ss. 13-58.

Grunnlagsspørsmål i etikk:

- *Henriksen, Jan-Olav (2002a): “Umiddelbarhet eller argumentasjon som basis for normative standpunkter – Om hermeneutisk forankrede begrunnelser i etikken.” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* vol 73, nr 1, ss. 41-65.
http://www.idunn.no/ttk/2002/01/umiddelbarhet_eller_argumentasjon_som_basis_for_normative_standpunkter
- *Henriksen, Jan-Olav (2002b): “Etisk argumentasjon – igjen.” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* vol 73, nr 4, ss. 281-291.
http://www.idunn.no/ttk/2002/04/debatt_etisk_argumentasjon_igjen
- Løgstrup, K. E. (1956): *Den etiske fordring*. København: Gyldendal, ss. 9-132.
- *Løgstrup, K. E. (1961): “Gælder de ti bud stadigvæk?” i: *Højskolebladet* 18/1961, ss. 267-271.
- *Søe, N. H. (1962): *Kristelig etik*, (5. udgave). København: C. E. Gads forlag, ss. 64-127.
- *Søe, N. H. (1958): “Den etiske fordring.” i: *Dansk Teologisk Tidsskrift*, ss. 1-15.
- *Østnor, Lars (2002a): “Kan vi argumentere med Skriften i et pluralistisk samfunn?” i: Jan-Olav Henriksen, Gunnar Heiene og Svein Olaf Thorbjørnsen (red.): *Teologi for kirken – Festskrift til Torleiv Austad*. Oslo: Verbum forlag, ss. 239-255.
- *Østnor, Lars (2002b): “Om begrunnelse og argumentasjon i kristen etikk – Et svar til professor Jan-Olav Henriksen.” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* vol 73, nr 2, ss. 121-142.
http://www.idunn.no/ttk/2002/02/om_begrunnelse_og_argumentasjon_i_kristen_etikk
- *Østnor, Lars (2003): “Kristen etikk: Begrunnelse, trosmomenter og bibelens normativitet.” i: *Tidsskrift for Teologi og Kirke* vol 74, nr 1, ss. 37-50.
http://www.idunn.no/ttk/2003/01/debatt_kristen_etikk_begrunnelse_trosmomenterog_bibelens_normativitet
- Østnor, Lars (2007): *Etisk tenkning. Hvordan drøfte og grunngi i teologisk etikk?* Trondheim: Tapir Akademisk forlag, ss. 7-212.

TM2505 Teologisk antropologi (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2505
Emnenavn:	Teologisk antropologi
Emnenavn nynorsk:	Teologisk antropologi
Emnenavn engelsk:	Theological Anthropology
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Jakob Olsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for sentrale aspekter, i teologisk antropologi og forståelsen av *imago dei*
- gjøre rede for noen av de utfordringene som det kristne menneskesyn har stått overfor
- gjøre rede for noen av de utfordringene et kristent menneskesyn møter i dag
- gjøre rede for sammenhengen mellom antropologi, hamartologi og soteriologi
- drøfte forholdet mellom viljens muligheter og menneskets skapthet
- drøfte sammenhengen mellom antropologi, *imago dei* og verdier

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om Augustin og Søren Kierkegaard, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling i teologisk antropologi
- planlegge og gjennomføre temaundervisning om aspekter av filosofisk og teologisk antropologi

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- formidle sentralt fagstoff som teorier, problemstillinger og løsninger både skriftlig og muntlig
- beherske faglige relevante termer og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet skal utvikle studentens forståelse av den teologiske og filosofiske antropologis betydning for vurderingen av mennesket. Videre belyser emnet hvilke konsekvenser dette kan få for alle sentrale aspekter i teologien, både når det gjelder viljen, synden, skapelsen, nåden, etikken og kirken. Dette skjer særlig gjennom en fokusering på Augustin og Søren

Kierkegaard. Disse to personene fra teologihistorien anvendes for å gi studenten et språk som kan anvendes for å tale om mennesket. Samtidig skal det gi øvelse i å utvikle et språk som kan gi mening til dagens teologiske antropologi.

Organisering og arbeidsformer:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Augustin (1993): *Augustine. On Free Choice of the Will*. Indianapolis: Hackett, ss. 1-129.

Brown, Peter (2000): *Augustine of Hippo*. Los Angeles: University of California Press, ss. 139-175.

Eriksen, Trond Berg (2000): *Augustin. Det urolige hjerte*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 153-192.

Henriksen, Jan-Olav (2003): *Imago Dei. Den teologiske konstruksjonen av menneskets identitet*. Oslo: Gyldendal, ss. 134-240.

Jenson, Robert W. (1999): *Systematic Theology, vol. 2, The Works of God*. Oxford: Oxford University Press, ss. 29-152.

Kierkegaard, Søren (2006): *Sygdommen til Døden*. København: Gads Forlag, ss. 113-242.

Nordentoft, Kresten (1995): *Kierkegaards psykologi*. København: Hans Reitzels Forlag, ss. 159-267.

- Rorty, Richard (1989): *Contingency, irony, and solidarity*. Cambridge: Cambridge University Press, ss. 3-43.
- Widmann, Peter (2000): "Det kristne menneskesyn – et menneskeligt menneskesyn." i: *Bestemmelser. Teologiske tilløb og bidrag*. Aarhus: Anis, ss. 53-70.

TM2506 Livssyn og nyreligiøsitet (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2506
Emnenavn:	Livssyn og nyreligiøsitet
Emnenavn nynorsk:	Livssyn og nyreligiøsitet
Emnenavn engelsk:	Alternative Narratives
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen. Emnet tilbys enten over ett semester (TM2506A) eller over to semestre (TM2506B).
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Robert Lilleaasen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	5 stp mot RLE1006 5 stp mot RLE2005 5 stp mot RLE2003 2 stp mot KRL104 2 stp mot KRL120-121 3 stp mot KRL121-121
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- definere livssynbegrepet
- gjøre rede for sekulariseringsbegrepet og sekulariseringsprosesser og drøfte forholdet mellom sekularisering og religiøsitet i det moderne samfunnet
- gjøre rede for hovedtrekkene ved de sekulære livssynene humanisme, naturalisme, eksistensialisme og marxisme
- gjøre rede for hovedtrekkene ved bevegelsene okkultisme, teosofi, nypaganisme, ufologi, scientologi og nyreligiøsitet, det siste med bakgrunn i hinduismen
- gjøre rede for nyreligiøs utvikling i Norge, frå 1970-årene og fremover
- gjøre rede for hvordan kirken har forholdt seg til det nyreligiøse mangfoldet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- presentere grunnleggende kunnskap om ulike livssyn og nyreligiøse bevegelser
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om ulike livssyn og religiøse bevegelser, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- presentere grunnleggende kunnskap om ulike livssyn
- reflektere over egen faglig utøvelse og kunne justere denne under veiledning
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om ulike livssyn, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i livssynsbegrepet og hovedtrekkene i virkelighetsforståelsen, menneskesynet og etikken i de mest sentrale livssynene. Videre blir det gitt en innføring i ulike særtrekk ved nyreligiøse livssyn og ulike nyreligiøse bevegelser. Det blir også gitt en introduksjon til ulike aspekter ved religiøsitet slik den fremstår i ungdomskulturen.

Emnet gir videre en bred presentasjon av de nyreligiøse bevegelser, slik disse har utviklet seg i rammen av den sosiale og kulturelle kontekst fra 1970 tallet frem til vår tid. Det vil bli særlig fokuset på hvordan ulike nyreligiøse bevegelsene har fremtrådt i norsk sammenheng og hvordan disse kan ses i lys av globale endringer. Man vil i særlig grad drøfte hvordan kirken har forholdt seg til disse ulike nyreligiøse retningene.

Organisering og arbeidsformer:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som emnekompendium ved høgskolen.

Gilhus, Ingvild S. og Mikaelsson, Lisbeth (2005): *Kulturens refortrylling. Nyreligiøsitet i det moderne samfunn*. 2. utg. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 11-197.

Henriksen, Jan-Olav og Kathrin Pabst (2013): *Uventet og ubedt. Paranormale erfaringer i møte med tradisjonell tro*. Oslo: Universitetsforlaget, ss 11-188.

- Kvalvaag, Robert W. (2003): *Det guddommelige jeg. Nyreligiøsitet og religiøse strømninger i moderne ungdomskultur*. Bergen: Fagbokforlaget, ss. 71-85 og 125-135.
- *Romarheim, Arild (2011): "Nyåndelig folkereliøsitet." i: Engelsviken, Tormod, Og Olsen, Rolv og Thelle, Notto R. (2011): *Nye guder for hvermann? Femti år med alternativ spiritualitet*. Trondheim: Tapir forlag, ss. 41-60.
- Sandström, Hennig E. (2005): *Nyere livssyn og idéstrømninger. Humanisme, naturalisme marxisme, freudianisme, nyreligiøsitet*. Bergen: Fagbokforlaget, ss. 9-90.
- Aadnanes, Per M. (2008): *Gud for kvarmann. Kyrkja og den nye religiøsiteten*. Oslo: Universitetsforlaget, ss. 24-188 og 220-308.

TM2507 Reformasjon og lutherdom (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2507
Emnenavn:	Reformasjon og lutherdom
Emnenavn nynorsk:	Reformasjon og lutherdom
Emnenavn engelsk:	Reformation and Lutheranism
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Kenneth Ellefsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1002
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for reformasjonene på 1500-tallet, med særlig vekt på den lutherske reformasjonen
- kunne gjøre rede for dannelsen av konfesjonskirker og kirkelige nyordninger i Europa
- gjøre rede for lutherdommens videre utbredelse, utvikling og særpreg fra 1550 og frem til i dag

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- presentere grunnleggende kunnskap om reformasjonen ut fra den kirkelige og samfunnsmessige konteksten
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om kirkehistoriske temaer, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- skrive et essay om et kirkehistorisk tema

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studentene kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i reformasjonsårhundret og de kirkelige nyordninger som oppstod i Europa på 1500-tallet. Det redegjøres for den lutherske, kalvinske, anglikanske, katolske og radikale reformasjon og hvordan reformasjonsbevegelsene førte til kirkelige og samfunnsmessige endringer i Europa. Reformasjonenes historiske utbredelse og teologiske særpreg vektlegges, men reformasjonsbevegelsene vil også sees i lys av samtidens sosiale og kulturelle forhold.

Emnet gir også en innføring i lutherdommens videre utvikling og konfesjonalisering, fra å være en tysk reformasjonsbevegelse på 1500-tallet til å bli en global kirke i moderne tid. Hovedfokuset vil være å redegjøre for den videre teologiske utviklingen som fant sted innfor lutherdommen i ulike perioder og vise hvordan luthersk konfesjonalitet har blitt formet og debattert ut i fra ulike kirkelige og samfunnsmessige åndsretninger opp gjennom historien.

Studenten skal også lese enkelte kildetekster fra den lutherske bekjennelsesdannelsen på 1500-tallet: Confessio Augustana (1530), Martin Luthers Lille Katekisme (1529), De schmalkaldiske artikler (1537) og Konkordieformelen Epitomé (1577).

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av til sammen 40 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prossessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Gritsch, Eric W. (2010): *A history of Lutheranism*. 2. nd Edition. Minneapolis: Fortress Press, ss. 83-258.

Jensen, Oddvar Johan (2004): *Katekismens teologi. En innføring i Luthers Katekismer*. Oslo: Genesis forlag, 150 sider.

Lindberg, Carter (2010): *The Europeans reformations*. 2nd ed. Oxford: Wiley-Blackwell, ss. 1-380.

Mæland, Jens Olav (red.) (1985): *Konkordieboken. Den evangelisk-lutherske kirkes
bekjennelsesskrifter*. Oslo: Lunde forlag, ss. 26-59, 234-261, 277-295 og 387-421.

TM2508 Ikke-vestlig kirkehistorie (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2508
Emnenavn:	Ikke-vestlig kirkehistorie
Emnenavn nynorsk:	Ikkje-vestleg kyrkjehistorie
Emnenavn engelsk:	Church History of the Majority World
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Finn Aasebø Rønne
Obligatoriske forkunnskaper:	
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1002 og TM1502
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Liste B
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene ved kirkens utvikling i den ikke-vestlige verden med særlig vekt på utviklingen fra 1300 til i dag
- gjøre rede for forholdene omkring og konsekvensene av at kristendommens sentrum er flyttet fra den vestlige og til den ikke-vestlige verden
- gjøre rede for de viktigste problemstillinger som er forbundet med kontekstualiseringen av den kristne kirke og dens budskap i relasjon til kirkens utvikling i den ikke-vestlige verden

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- presentere grunnleggende kunnskap om kirkens historie i den ikke-vestlige verden ut fra den sosiale, kulturelle og politiske konteksten
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om kirkehistoriske temaer, og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- skrive et essay om et kirkehistorisk tema

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- anvende oppnådd kunnskap til å analysere problemstillinger omkring kontekstualiseringen av den kristne kirke og dens budskap og anvende dette i en tverrkulturell sammenheng

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i kirkens, teologiens og misjonens historie i den ikke-vestlige verden med særlig vekt på utviklingen fra 1300 og til i dag.

Fokuset vil ligge på kirkens historie og utbredelse i Latin-Amerika, Midtøsten, Afrika, Asia og Oceania, og enkelte lands kristendomshistorie vil bli spesielt vektlagt. Emnet vil også gi innblikk i hvordan kristendommens sentrum har flyttet seg til den ikke-vestlige verden i moderne tid og hvilke konsekvenser dette omskifte får for kristen teologi og praksis. De lokale kristnes rolle og betydning i utviklingen blir fremhevet, og det vil særlig fokuseres på forholdet og vekselvirkningen mellom kirkenes historiske utvikling og den sosiale, kulturelle og politiske kontekst, som denne utviklingen har funnet sted innenfor. Dette skal være med på å kaste lys over den prosess og de problemstillinger som er forbundet med kontekstualiseringen av den kristne kirke og dens budskap.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av til sammen 40 undervisningstimer og består hovedsakelig av forelesninger og seminarer, hvor kildetekstene blir gjennomgått og diskutert.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige klausureksamenene. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

*Abebe Kifleyesus (2006): "Cosmologies in Collision: Pentecostal Conversion and Christian Cults in Asmara", i: *African Studies Review* (Vol.49, No.1), ss. 75-92.

Bugge, K.E., Iversen, Hans Raun and others (eds.) (2005): *Det begyndte i København. Knudepunkter i 300 års indisk-danske relationer i mission*. Odense: Syddansk Universitetsforlag, ss. 41-103.

Grandhagen, Egil (2011): *Glimt fra Asias misjonshistorie. Fra begynnelsen og fram til ca. 1600*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag, ss. 9-231

Hastings, Adrian (ed.) (1999): *A World History of Christianity*. London: Cassell, ss. 147-237; 328-415; 508-536.

Jenkins, Philip (2011): *The Next Christendom: The Coming of Global Christianity*. Third ed. Oxford: Oxford University Press, ss. 101-170.

*Walls, Andrew (1996): *The Missionary Movement in Christian History. Studies in the Transmission of Faith*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, ss. 111-118.

*Walls, Andrew (2002): *The Cross-Cultural Process in Christian History*. Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, ss. 136-164.

Kildetekster

*Delgado, M., Koschorke, K., Ludwig, F. (eds.) (2007): *A History of Christianity in Asia, Africa and Latin America, 1450-1990: A Documentary Sourcebook*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, ss. p.3-136; 142-153; 172-181; 184-190; 194-197; 204-206; 217-219; 221-226; 255; 260-261; 267-269; 329-334; 339-340; 357-366; 397-400; 408-411.

*Thomas, Norman E. (ed.) (1995): *Classic Texts in Mission and World Christianity*.
Maryknoll, N.Y.: Orbis Books, ss.46-47; 67-71; 207-209.

TM2509 Bacheloroppgave (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2509
Emnenavn:	Bacheloroppgave
Emnenavn nynorsk:	Bacheloroppgåve
Emnenavn engelsk:	Bachelor Essay
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Undervisningsleder
Obligatoriske forkunnskaper:	EX1001 eller tilsvarende
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Nei
Studiepoengreduksjon:	10 studiepoeng mot emnet TM2510
Hjelpemiddelliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- redegjøre for et selvvalgt tema innenfor en av teologiens teologiske disipliner
- gjøre rede for metoder og metodegrunnlag i forhold til fagoppgavens tema og fagområde
- anvende kunnskap på nye temaer innenfor fagområdet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- planlegge og gjennomføre et avgrenset prosjekt
- anvende og drøfte ulike former for metode, metodegrunnlag og teori innfor temaet som studenten har skrevet bacheloroppgave innenfor
- utarbeide en problemstilling som angir og avgrenser temaet og utforme en disposisjon som angir strukturen for fagoppgaven
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om et emne og som belyser en valgt problemstilling
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og kunne justere denne under veiledning
- videreutvikle sin evne til kritisk tenkning og saklig fremstilling av et tema

Emnets innhold:

Bacheloroppgaven skal gi studenten mulighet til fordypet kunnskap over et selvvalgt tema. Oppgavens tema skal være definert innenfor en av teologiens disipliner og være godkjent av faglærer. I tillegg til økt kunnskap over et selvvalgt tema skal studenten videreutvikle ferdigheter innenfor oppgaveskriving og evne til selvstendig og kritisk refleksjon.

Organisering og arbeidsmåter:

Studenter oppmeldt på emnet tar kontakt med studieadministrasjonen for oppnevning av veileder. Studentene har krav på inntil 5 timer veiledning i tilknytning til bacheloroppgaven.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave over et selvvalgt tema godkjent av oppnevnt veileder. Oppgaven skal være på 6000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste.

For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

- Søke undervisningsleder om å få oppnevnt veileder senest 6 uker før innleveringsfrist.

Vurderingen i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Studenten legger selv opp et pensum på mellom 770-880 sider med litteratur som er relevant for oppgaven. Pensumlisten skal være godkjent av oppnevnt veileder og minst tre uker før innleveringsfrist innlevert til studieadministrasjonen.

TM2510 Bacheloroppgave (15 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2510
Emnenavn:	Bacheloroppgave
Emnenavn nynorsk:	Bacheloroppgåve
Emnenavn engelsk:	Bachelor Essay
Studiepoeng:	15
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen
Emneansvarlig:	Undervisningsleder
Obligatoriske forkunnskaper:	EX1001 eller tilsvarende
Anbefalte forkunnskaper:	Ingen
Tilbys som enkeltemne:	Nei
Studiepoengreduksjon:	10 studiepoeng mot emnet TM2509
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	1. august 2013

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- redegjøre for et selvvalgt tema innenfor en av teologiens teologiske disipliner
- gjøre rede for metoder og metodegrunnlag i forhold til fagoppgavens tema og fagområde
- anvende kunnskap på nye temaer innenfor fagområdet

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- planlegge og gjennomføre et avgrenset prosjekt
- anvende og drøfte ulike former for metode, metodegrunnlag og teori innfor temaet som studenten har skrevet bacheloroppgave innenfor
- utarbeide en problemstilling som angir og avgrenser temaet og utforme en disposisjon som angir strukturen for fagoppgaven
- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om et emne og som belyser en valgt problemstilling
- beherske relevante faglige verktøy, teknikker og arbeidsformer

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og kunne justere denne under veiledning
- videreutvikle sin evne til kritisk tenkning og saklig fremstilling av et tema

Emnets innhold:

Bacheloroppgaven skal gi studenten mulighet til fordypet kunnskap over et selvvalgt tema. Oppgavens tema skal være definert innenfor en av teologiens disipliner og være godkjent av faglærer. I tillegg til økt kunnskap over et selvvalgt tema skal studenten videreutvikle ferdigheter innenfor oppgaveskriving og evne til selvstendig og kritisk refleksjon.

Organisering og arbeidsmåter:

Studenter oppmeldt på emnet tar kontakt med studieadministrasjonen for oppnevning av veileder. Studentene har krav på inntil 6 timer veiledning i tilknytning til bacheloroppgaven.

Vurdering og eksamen:

Skrive en oppgave over et selvvalgt tema godkjent av oppnevnt veileder. Oppgaven skal være på 8000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste.

For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

- Søke undervisningsleder om å få oppnevnt veileder senest 6 uker før innleveringsfrist.

Vurderingen i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige oppgaven. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Studenten legger selv opp et pensum på mellom 1000 og 1200 sider med litteratur som er relevant for oppgaven. Pensumlisten skal være godkjent av oppnevnt veileder og minst tre uker før innleveringsfrist innlevert til studieadministrasjonen.

TM2511 Teologihistorie (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2511
Emnenavn:	Teologihistorie
Emnenavn nynorsk:	Teologihistorie
Emnenavn engelsk:	History of Theology
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500
Status:	Valgemne
Undervisningssemester:	Uregelmessig
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Kenneth Ellefsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1002
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Gjelder fra:	1. august 2014

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedtrekkene ved oldkirkens dogmedannelse med hensyn til treenighetslæren og kristologien
- kunne gjøre rede for hovedtrekkene i teologien til de antignostiske fedrene og til Augustin
- gjøre rede for sentrale utviklingstrekk i middelalderens teologihistorie
- gjøre rede for hovedtrekkene til Martin Luthers teologi og kunne drøfte hans teologiske grunnsyn opp mot Ulrich Zwingli og Jean Calvin
- gjøre rede for de teologiske hovedtankene i det lutherske bekjennelsesskriftet Confessio Augustana
- gjøre rede for hovedtrekkene ved luthersk, reformert og katolsk teologi på 1600- og 1700-tallet
- gjøre rede for hovedlinjer og sentrale teologer i nyere teologihistorie

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff om teologiens historie og fremstille dette på en sakssvarende måte
- planlegge og gjennomføre undervisning om teologiens historie i samsvar med gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- reflektere over egen faglig utøvelse og justere denne under veiledning
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer
- presentere ulike kirkesamfunns egenart og selvforståelse på en sakssvarende måte

Emnets innhold:

Emnet gir en grunnleggende innføring i teologiens historie fra oldkirkens tid og frem til nåtiden. Emnet søker å vise hvordan den kristne kirke til ulike tider har tolket det kristne

budskapet og vil tematisk vektlegge kirkens forståelse av treenighetslæren, kristologien, soteriologien og ekklesiologien. Epokemessig vil hovedtyngden ligge på oldkirken og reformasjonstiden og gi en grundig innføring i sentrale trekk ved det evangelisk-lutherske læregrunnlaget.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av til sammen 40 undervisningstimer og vil hovedsakelig være forelesninger. For studenter som velger prosessorientert vurderingsform tilbyr høgsolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prossessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes som eget emnekompendium ved høgsolen.

Grane, Leif (1981): *Confessio Augustana. Kommentar*. København: Anis forlag, 220 sider (Finnes også i engelsk utgave)

Hägglund, Bengt (2003): *Teologins historia. En dogmhistorisk översikt*. Göteborg: Församlingsförlaget, 410 sider (Finnes også i engelsk utgave)

Jensen, Oddvar (1994): *Katekismens teologi. En innføring i Luthers Katekismer*. Oslo: Credo forlag, 150 sider

TM2512 Jødedom (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2512
Emnenavn:	Jødedom
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500
Status:	Valgemne
Undervisningssemester:	Uregelmessig
Emneansvarlig:	Høgskolelektor Kenneth Ellefsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1004
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Gjelder fra:	1. august 2015

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- gjøre rede for hovedlinjene i jødisk historie fra bibelsk tid og frem til i dag, med vekt på etter-bibelsk tid.
- gjøre rede for sentrale religiøse retninger i mellomtestamentlig tid og i moderne jødedom
- gjøre rede for sentrale jødiske ritualer og høytider
- gjøre rede for forholdet mellom jødedom og kristendom i oldkirken
- gjøre kort rede for jødisk historie i enten Norge eller Danmark

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- diskutere jødisk tro og praksis og deres betydning for jødisk identitet
- planlegge og gjennomføre undervisning om jødedom ut i fra gjeldende læreplan for grunnskolen og videregående opplæring

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- finne, vurdere og henvise til informasjon og fagstoff og fremstille dette slik at det belyser en problemstilling
- beherske faglig relevante verktøy, teknikker og arbeidsformer

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i jødisk historie fra bibelsk tid og frem til i dag, med vekt på etter-bibelsk tid. Jødedommen har på en grunnleggende måte bidratt til fremveksten av kristendommen. Jødisk historie og ulike religiøse grupperinger i mellomtestamentlig tid vil bli vektlagt, og videre forholdet mellom jødedom og kristendom i tiden frem mot år 500. Det gis en innføring i jødiske livsriter og den jødiske festkalender og videre drøftes det hvilken betydning ritualene og høytidene har for jødisk identitet. Jødedommens historie i Norge eller Danmark presenteres og det legges opp til en drøfting av utfordringer dagens jøder står overfor i Norge/Danmark med tanke på jødisk kultur, identitet og antisemittisme.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet har til sammen 40 undervisningstimer. Undervisningen vil hovedsakelig bestå av forelesninger, men det vil også bli arrangert ekskursjoner til den jødiske synagogen, det jødiske museet og til Holocaust-senteret.

Vurdering og eksamen:

En femtimers skoleeksamen som gis gradert karakter.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av den skriftlige kausureksamenene. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høyskolen

Groth, Bente (2011): *Jødedommen*. Oslo: Pax forlag, 195 sider

Hjort, Birgitte Graakjær (2003): *Det Nye Testamentets omverden. Om politiske, religiøse og filosofiske forhold på Det Nye Testamentets tid*. Århus: Aarhus Universitetsforlag, 11-130 og 217-316

Illmann, Karl-Johan (1994): *Judedomen i luset av dess högtider*. Religionsvetenskapliga skrifter nr. 24/1994. Åbo: Åbo: Akademi, ss. 215 sider

Skarsaune, Oskar (2005): *We have found the Messiah! Jewish Believers in Jesus in Antiquity*. *Mishkan* issue 45/2005. Jerusalem: Caspari Center for Biblical and Jewish Studies, ss. 7-122

Og enten:

Jødedom i Norge:

Rian, Dagfinn (2011): "Jødedommen i Norge." I: Jacobsen, Knut A. (red.): *Verdensreligioner i Norge*. 3. utgave, ss. 185-207

Stene, Nora (2012): «Autoritet og autoritetens grenser. Den ortodokse rabbineren som religiøs leder i Det Mosaiske Trossamfunn.» i: Døving, Cora Alexa og Thorbjørnsrud, Berit (red.): *Religiøse ledere. Makt og avmakt i norske trossamfunn*, ss. 146-168

eller:

Jødedom i Danmark:

Borchsenius, Poul (1968): *Spredt blandt folkeslagene. Historien om de danske jøder*. Bind 4. København: Fremad, ss. 287-302

Bloch, Sara Kviat & Laura, Heidi (2009): *Danske verdensreligioner: Jødedom*. Gyldendalske Boghandel, ss. 19-30, 94-95, 100-107

Dansk Israelsk Forening: *De danske jøders historie*, <http://www.dif-aarhus.dk/danskejoeder.htm> (opdateret 2014)

TM2513 Apologetikk og kirkens misjon (10 stp/ECTS)

Emnekode:	TM2513
Emnenavn:	Apologetikk og kirkens misjon
Emnenavn nynorsk:	Apologetikk og kyrkja sin misjon
Emnenavn engelsk:	Apologetics and Christian mission
Studiepoeng:	10
Nivå:	2500 (Valgemne)
Undervisningssemester:	Uregelmessig, spør studieadministrasjonen.
Emneansvarlig:	Førsteamanuensis Jakob Olsen
Obligatoriske forkunnskaper:	Ingen
Anbefalte forkunnskaper:	RLE1003 og EX1003
Tilbys som enkeltemne:	Ja
Studiepoengreduksjon:	Ingen
Hjelpemiddeliste ved eksamen:	Ingen hjelpemidler
Gjelder fra:	Høsten 2015

Læringsmål:

Kunnskap

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- forklare grunnleggende apologetiske og religionskritiske forutsetninger for de filosofiske og kristne virkelighetsoppfatninger som presenteres i pensumlitteraturen
- analysere filosofiske og teologiske retninger fra pensumlitteraturen, og vise hvordan forholdet mellom filosofi og teologi blir forstått og kommer til uttrykk i disse retningene
- vurdere forutsetninger og muligheter i kristen apologetisk argumentasjon i forhold til kirkens misjon, med utgangspunkt i filosofiske og teologiske forutsetninger

Ferdigheter

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- arbeide seg frem til en selvstendig oppfatning av forholdet mellom kristen tro og apologetikk
- presentere argumentasjon for den kristne tro, i samsvar med erkjennelsesteoretiske prinsipper
- identifisere det idemessige grunnlaget for filosofisk og kristen helhetstenkning
- analysere og forholde seg kritisk til apologetiske fremstillinger og anvende disse til å gjennomføre faglige overveielser om kirkens misjon.

Generell kompetanse

Etter gjennomført emne skal studenten kunne:

- anvende kunnskaper om apologetikk med tanke på kirkens misjon
- utvikle strategier for apologetikk i forhold til faglige fora, i menighetssammenheng og i allmennheten
- anvende sine kunnskaper og ferdigheter på teologiske emner
- formidle selvstendig arbeid og beherske pensumlitteraturens uttrykksformer
- kommunisere apologetiske temaer, problemstillinger, analyser og konklusjoner.

- reflektere kritisk over egen og andres virkelighetsoppfatning og anvende slik refleksjon til å bygge opp situasjonsbetinget argumentasjon.

Emnets innhold:

Emnet gir en innføring i apoloetikkenes grunnlagsproblemer. Hovedfokuset rettes mot spørsmålet om hvordan forholdet mellom apoloetikk og misjon kan forstås, og er blitt forstått innenfor teologien. Emnet trekker vekslende på religionsfilosofisk innsikt og søker å etablere forståelse for forskjellige former for argumentasjon for og imot kristentroens sannhet. Det blir videre gitt en innføring i hvordan forholdet mellom kristen virkelighetsoppfatning, filosofi og vitenskap er forstått og kan forstås på forskjellige måter, avhengig av teologisk og filosofisk grunnoppfatning.

Organisering og arbeidsmåter:

Emnet består av totalt 40 undervisningstimer, bestående av både forelesninger og seminarer. I seminarene skal studenten presentere oppgaveutkast og få respons fra faglærer og medstudenter. I seminarene skal studentene også presentere deler av pensumlitteraturen som utgangspunkt for drøftelser mellom seminardeltakerne.

For studenter som velger prosessorientert vurderingsform, tilbyr høgskolen fagspesifikk oppgaveveiledning som gir innføring i formelle krav til fagoppgaver (slik som oppgavens oppbygning, fotnoter og litteraturliste) og tips til skriveprosessen. Studenten skal underveis i undervisningen levere inn utkast til oppgaven sin på Fronter og få tilbakemelding av faglærer.

Vurdering og eksamen:

Alternative vurderingsformer:

A. Prosessorientert vurderingsform:

Skrive en oppgave over oppgitt tema. Oppgaven skal være på 4000 ord eksklusiv forside, innholdsfortegnelse og litteraturliste. For å få adgang til å levere den ferdige oppgaven til vurdering, må følgende arbeidskrav være godkjent:

1. Delta på den obligatoriske undervisningen med mindre enn 30 % fravær.
2. Levere inn utkast til oppgave på Fronter innen oppgitt frist for tilbakemelding fra faglærer. Oppgaveutkastet skal oppfylle krav etter gjeldende regler (se dokumentet, *Krav til oppgaveutkast ved prosessorientert vurderingsform*).

Kandidater som har meldt seg opp til prosessorientert vurderingsform, men som ikke oppfyller arbeidskravene, vil få anledning til å gå opp til klausureksamen.

B. Klausureksamen som vurderingsform:

En femtimers skoleeksamen.

Endelig vurdering i emnet skjer på grunnlag av enten den skriftlige oppgaven eller klausureksamen. Ved karakterfastsettelse benyttes en gradert karakterskala fra A til F, der E er laveste ståkarakter.

Pensumlitteratur:

Pensum merket med * kan kjøpes i eget emnekompendium ved høgskolen.

Busk, Malene, red. (2008): *Gudløs! Religionskritik i dag*. København: Tiderne Skifter. ss. 1-185.

Craig, William Lane (2010): *On Guard. Defending Your Faith with Reason and Precision*. Colorado Springs: David C. Cook. ss. 13-286.

- Groothius, Douglas (2011): *Christian Apologetics. A Comprehensive Case for Biblical Faith*. Nottingham: Apollos. ss. 15-184, 567-651.
- Hiebert, Paul G (2007): "The Missionary as Mediator of Global Theologizing", i *Globalizing Theology*, red. Craig Ott & Harold. Grand Rapids: Baker Academics, ss. 288-308.